

L'Esquerda : memòria de les excavacions arqueològiques àrea medieval

Imma Ollich i Castanyer

Avis legal

Aquesta obra està subjecta a una llicència Reconeixement-NoComercial-SenseObresDerivades 2.5 de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que se'n citi el titular dels drets i no se'n faci un ús comercial. No es pot alterar, modificar o generar una obra derivada a partir d'aquesta obra. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/es/legalcode.ca>.

**L'ESQUERDA
MEMÒRIA DE LES EXCAVACIONS
ARQUEOLÒGIQUES
ÀREA MEDIEVAL
CAMPANYES 2000 i 2001**

Direcció:

Imma Ollich i Castanyer

Equip i col.laboradors:

Oriol Amblàs

Fina Blancafort

Toni Caballé

Carme Cubero

Carles Colomina

Enric González

Anna Gómez Bach

Ma. Carme Goula

Jordi Martí

Laia Larniel

Cristina Masramon

Maria Ocaña

Elisabet Orriols

Bianca Resina

Peter J. Reynolds

Montserrat de Rocafiguera

Elisa Segués

Júlia Simon i Arias

Roger Torrabadella

Roda de Ter, 25 de març del 2003

ÍNDEX

0. INTRODUCCIÓ	p. 1
0.1 Marc geogràfic i històric del jaciment	p. 3
0.2 Metodologia i equip d'excavacions	p. 5
1. LES CAMPANYES D'EXCAVACIÓ DEL 2000 i 2001	p. 12
2. L'EXCAVACIÓ DE LES ESTRUCTURES (2000 i 2001)	p. 16
2.1 Talús E-44 (sector 38)	p. 23
2.2 L'habitació H-34 (interior paret W)	p. 25
2.3 L'exterior W del passadís P-15 (antic E-37) i el BEI	p. 27
2.4 L'habitació H-45 (sectors 32 i 38)	p. 37
2.5 L'habitació H-46 (sector 32)	p. 50
2.6 L'habitació H-47 (sector 32)	p. 56
2.7 L'espai E-48 (sector 32): les estructures semicirculars i la banqueteta	p. 58
2.8 L'estructura H-49 (sector 32)	p. 65
2.9 Delimitació de l'estructura H-50 (sector 32)	p. 68
3. RELACIÓ ESTRATIGRÀFICA DE LES ESTRUCTURES EXCAVADES I MÀTRIX E00-M I E01-M	p. 70
4. ESTUDI DEL MATERIAL	p. 78
4.1 Anàlisi quantitativa del material <i>per I. Ollich</i>	p. 78
4.2 La ceràmica grisa medieval <i>per C. Colomina, M. Ocaña i E. Segués</i>	p. 85
4.3 La ceràmica vidrada <i>per E. González Milà</i>	p. 98
4.4 El material ibèric <i>per M. de Rocafiguera</i>	p. 101
4.5 El material lític i de vidre <i>per I. Ollich</i>	p. 102
4.6 Els material metàl·lic de ferro i bronze <i>per O. Amblàs i I. Ollich</i>	p. 107
4.7 Estudi arqueomètric d'una tovera <i>per Júlia Simon i Arias</i>	p. 116
4.8 Estudi faunístic del sector medieval de l'Esquerda, campanyes del 2000 i 2001 <i>per Anna Gómez i Bach</i>	p. 118
5. CONCLUSIONS	p. 127
6. BIBLIOGRAFIA ESPECÍFICA DE L'ESQUERDA	p. 129
7. INVENTARI DEL MATERIAL, CAMPANYES 2000 i 2001-M	p. 139
8. PLANIMETRIA GENERAL <i>per I. Ollich i O. Amblàs</i>	p. 171

0. INTRODUCCIÓ

Les campanyes arqueològiques dels anys 2000 i 2001 al poblat medieval de l'Esquerda es van dur a terme en una mateixa àrea, que inclou part dels sectors 32 i 38, seguint un marge i un camí situats a l'oest del jaciment. A la darrera campanya del 1999, en excavar la casa del mestre ferrer (H-42), situada davant del taller o ferreria (H-40) (cf. Memòries corresponents del 1998 i 1999), es va confirmar que les estructures continuaven cap a l'oest, cobertes pel camí actual arràn del marge.

La dificultat d'excavació en aquest sector explica la seva realització en dues campanyes, 2000 i 2001. Aquesta és la raó de presentar les memòries conjuntament, ja que es tracta d'un mateix espai unitari, d'uns 30 m de llargada per una amplada que oscil·la entre 6 i 7 m, cobrint una àrea d'uns 200 m² (sector 32, al nord: quadres x: G-H-I-J-K-L-M, quadres y: del 01 al 20; sector 38, al sud: quadres x: G-H-I-J-K-L-M, quadres y: del 07 al 20).

Del 1998 al 2000, les excavacions de l'Esquerda s'han emmarcat en el projecte triennal **El jaciment ibèric i medieval de L'Esquerda. Sistemes constructius i ocupació de l'espai**. Del 2001 al 2003, l'Esquerda té aprovat el projecte triennal: **L'Esquerda: espais i sistemes de producció a l'època ibèrica i medieval**. Abdós projectes van ser aprovats en el seu moment pel Departament d'Història Medieval, Paleografia i Diplomàtica de la Universitat de Barcelona, i englobats en el seu Pla d'Excavacions Arqueològiques. El Departament és responsable de les excavacions des de l'any 1977, juntament amb el Museu Arqueològic de L'Esquerda de Roda de Ter (MART) i la Fundació Privada L'Esquerda. Aiximateix, els projectes esmentats foren presentats i aprovats pel Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya.

Les campanyes d'excavacions al sector medieval del jaciment de l'Esquerda es van realitzar, com és habitual, durant la segona quinzena del mes d'agost, tant de l'any 2000 com del 2001, i comptant amb el permís preceptiu del Servei d'Arqueologia del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Com tots els altres anys, es va treballar en dues àrees ben diferenciades, la ibèrica i la medieval, de les quals se'n fa la Memòria corresponent per separat. Cal tornar a agrair a l'Ajuntament de Roda de Ter la seva col·laboració constant, amb el seu suport i l'ajuda bàsica d'infraestructura. L'Ajuntament de les Masies de Roda també hi participa amb una petita subvenció.

La present Memòria comprén la descripció de la zona excavada en aquestes dues campanyes, així com les anàlisis i l'estudi del material associat, i unes conclusions provisionals, a més de la bibliografia específica, inventaris i planimetria. Tornem a insistir en que, donada la complexitat del poblat medieval de l'Esquerda, cal relacionar aquesta Memòria amb la resta de memòries anuals ja presentades, per tal de tenir una millor comprensió del conjunt excavat. Concretament, les dues campanyes presentades aquí permeten d'entendre millor tot el complex d'estructures associades a la ferreria excavat els anys precedents.

Seguint els projectes de recerca esmentats, les campanyes anteriors al poblat medieval van fer avançar les estructures localitzades cap el nord i l'oest, tot i que en aquesta direcció hi ha un marge per on passa un camí que volta el meandre del Ter. Com hem dir, la presència d'estructures en aquesta zona ha dificultat molt l'excavació, però ha calgut continuar-hi, atesa la seva importància, ja que es tracta d'una àrea del poblat medieval ocupada per artesans. En concret, sembla destinada al treball dels metalls, en particular del ferro forjat, podent-se identificar l'estructura H-40 com el centre de treball o ferreria (cf. Memòria 1998) i l'H-42, situada davant per davant, com la casa del ferrer (cf. Memòria 1999).

En contrast amb el "bon estat" relatiu de les restes de la ferreria i de la casa del ferrer, que foren preservades per un incendi, les estructures localitzades a la zona del marge W han estat gairebé arrasades per l'obertura posterior del camí esmentat i pels treballs agrícoles realitzats a la zona. Així, algunes construccions es troben trencades pel mig i gairebé arrasades (H-45, H-47), amb el material fragmentat i remogut. El mateix desnivell de la zona, però, ha conservat encara la part inferior d'alguns murs. Presentem a continuació la descripció i estudi d'aquestes estructures i del seu contingut.

A cada campanya d'excavacions, l'equip d'arqueòlegs de L'Esquerda es conforma en dos grups -l'"ibèric" i el "medieval"-, que treballen paral·lelament en dues àrees diferents, duent a terme així dues campanyes d'excavació alhora. Tanmateix, per les mateixes característiques del lloc, la metodologia és la mateixa, i la interpretació de les dades es fa globalment, tenint en compte la totalitat del jaciment i els estrats sobreposats o perduts de les diferents èpoques d'ocupació. L'estudi dels materials i la redacció de les memòries es fa, doncs, per part de membres dels dos grups, com a únic sistema de comprendre l'evolució cronològico-històrica del jaciment en la seva globalitat.

0.1 Marc geogràfic i històric

El jaciment de l'Esquerda presenta una important extensió de territori arqueològic (unes 12 Ha.) i una àmplia seqüència cronològica d'ocupació humana, que abasta des del Bronze final (segle VIII aC) fins a la Baixa Edat Mitjana (inicis segle XIV dC).

L'Esquerda és un jaciment arqueològic ibèric i medieval situat a prop de Roda de Ter, municipi de les Masies de Roda, emplaçat al centre de la comarca d'Osona, en el meandre que forma el riu Ter en el seu pas per Roda. S'hi accedeix per la carretera comarcal C-153 de Vic a Olot. Les seves coordenades són: Lg E: 2°18'45"; Lt.N: 41° 88'37".

Es tracta d'un assentament a 467 m d'alçada s.n.m., que aprofita els primers espadats sobre el Ter quan aquest s'endinsa a les Guilleries. Aquest fet li dona una situació estratègica i de control sobre la Plana de Vic, i sobre la principal via de comunicació cap a la costa gironina. Segurament això explica les contínues ocupacions humanes del lloc des de la prehistòria fins a l'Edat Mitjana. Des del 1977 s'hi realitzen excavacions arqueològiques sistemàtiques, portades a terme pel mateix equip directiu, associat a la Universitat de Barcelona.

Les estratigrafies realitzades ran de muralla donen una datació dels segles VIII-VII aC, segons les ceràmiques trobades, totes fetes a mà, brunyides i amb decoració acanalada. A la primera meitat del segle IV aC el poblat es fortifica i s'organitza: a l'únic lloc accessible del meandre, es construeix una potent muralla de pedra seca travessada per un carrer longitudinal, amb unes recambres internes o armora, que en conjunt mesura sis metres d'amplada. A la part exterior s'hi recolzen dues torres massisses, una de quadrada, l'altra rectangular, que flanquegen el carrer, protegint la porta d'accés al poblat.

A la fi del segle III aC, la muralla queda destruïda, així com també part de les habitacions i del carrer. Al període ibèric recent (s. II-I aC) l'Esquerda es reconstrueix: l'hàbitat se situa en un nivell més alt, i es construeix la muralla externa -actualment visible- que serà refeta i utilitzada pel poblat medieval. Els nivells d'ocupació d'aquest darrer poblat ibèric foren molt deteriorats -en els sectors excavats fins ara- pels treballs de conreu dels terrenys que ocupa el jaciment.

A partir del segle I aC l'Esquerda s'abandona. No s'hi documenta assentament romà, i fins a inicis de l'època medieval no tornarem a tenir vestigis d'ocupació en aquesta àrea.

A finals del segle VIII dC, per tal d'aturar l'avenç musulmà, els francs carolingis fortifiquen la línia del Ter en punts clau: Savassona, Sant Pere de Casseres, l'Esquerda, entre d'altres. La primera cita documentada a l'Esquerda és de l'any 826, als Annals Reials de Lluís el Piadós, quan es diu que Aissó va destruir Roda Ciutat, nom antic de l'Esquerda. Les úniques restes associades a aquest període carolingi són els forats de pal i els encaixos a la roca localitzats a la part més alta de la península i visibles al sector al sud de l'església, que poden correspondre a hipotètiques torres de guaita fetes de fusta. A partir del segle X tenim referències documentals d'una petita

església dedicada a Sant Pere, construïda enmig d'una necròpolis de tombes antropomorfes excavades a la roca, encara conservades.

Entorn de l'any 1040, en època de l'abat-bisbe Oliba, es construeix l'església romànica que encara perdura. En aquest moment, Roda-L'Esquerda forma part, doncs, dels nous nuclis poblacionals del segle XI que creixen al voltant d'una església, cercant la protecció de la seva sagrera. Els habitatges localitzats per aquesta època alt-medieval són petites cases fetes de pedra, de planta generalment quadrada.

Tanmateix, la majoria de les restes excavades corresponen al poblat baix-medieval (s.XII-XIII), també a l'entorn de l'església romànica i més enllà de la sagrera. Les cases s'obren cap a una plaça central i s'arrangieren al llarg d'un carrer, que segueix la mateixa planificació urbanística que el poblat ibèric. Són cases amb un basament de pedra, i la resta de la paret amb tàpia, cobertes amb teules. Cap al sector nord-est s'ha localitzat un espai destinat a magatzem i a producció-elaboració d'aliments (graner, molí, era, paller, possible premsa). El sector nord-oest sembla dedicat a zona artesanal, especialment de treball dels metalls.

El despoblament de l'Esquerda comença cap al darrer terç del segle XIII, coincidint amb una tendència emigratòria cap a zones més baixes i ben comunicades, i amb una sèrie de lluites feudals. El poblat s'incendia diverses vegades, fins a la definitiva destrucció el 1314. L'abandonament de l'Esquerda provocarà la formació d'un nou nucli al cap del pont, origen de l'actual Roda de Ter.

L'arqueologia està proporcionant dades sobre aquests dos períodes bàsics a l'Esquerda, l'ibèric i el medieval, i pot aportar nous enfoccs sobre el desenvolupament històric en general. Les darreres campanyes d'excavacions han confirmat que tant els nivells d'ocupació "medievals" com els "ibèrics" s'estenien per tot el meandre de L'Esquerda, malgrat els estrats sobreposats hagin desaparegut gairebé del tot, particularment en la zona de la muralla, degut als treballs agrícoles posteriors. Per això l'equip d'arqueòlegs, tot i estructurar-se en dos blocs especialitzats, treballa conjuntament en cada un dels sectors.

0.2 Metodologia i equip d'arqueòlegs

El mètode de treball que s'utilitza al jaciment de l'Esquerda és el mateix per a les dues àrees del jaciment, la ibèrica i la medieval, i no ha variat substancialment en les darreres campanyes d'excavacions. Només la incorporació d'algunes fases noves al desenvolupament del projecte de recerca, i el perfeccionament d'alguns aspectes puntuals quant al registre i l'inventari són realment novetat en aquest aspecte. Per això en aquest apartat destaquem només aquells aspectes nous de la metodologia de l'Esquerda (cf. Memòries anteriors).

- Prospecció:

Paral·lelament a les campanyes d'excavació, s'ha incorporat de manera sistemàtica l'estudi del territori per sistemes no destructius. D'una banda, s'han realitzat algunes prospeccions puntuals en superfície de la zona sense recollida de material per poder reconèixer en superfície el context de les excavacions.

D'altra banda, durant uns anys es van anar realitzant prospeccions elèctriques a certs sectors, prèvies a les campanyes d'excavació, que va caldre suspendre degut a la manca de subvencions. Tanmateix, durant les dates de les excavacions es va realitzar una prospecció elèctrica a la part baixa del meandre, al sud del jaciment, en un camp de conreu on, l'any 1994 s'hi havia localitzat una sitja. Les dades obtingudes es troben actualment en curs d'estudi. Pel que afecta l'àrea medieval, la prospecció, tant elèctrica com de susceptibilitat magnètica, realitzada entre els sectors 31, 32 37 i 38, va demostrar la necessitat de continuar les excavacions en aquella zona del poblat (cf. apartats 1.1 i 1.2 de la Memòria de 1993-94), que afecta les campanyes d'excavació presentades aquí.

També es va dur a terme un vol aeri per damunt del jaciment, a 200 i a 400 metres del terra, i es va fer un seguiment fotogràfic de la zona per tal d'identificar-hi possibles restes soterrades.

- Excavació i registre:

El sistema d'excavació al jaciment de l'Esquerda ha estat el mateix en els darrers vuit anys. Es continua practicant l'excavació en extensió i estratigràfica, i es segueix en general el mètode Harris, amb les incorporacions i millores de la metodologia que s'han portat a terme en el jaciment protohistòric francès de Lattes (SYSLAT) en els darrers anys, i amb les modificacions necessàries per adequar el sistema general a les necessitats particulars del jaciment de l'Esquerda.

a) el registre escrit:

El registre es fa a partir d'una fitxa de per cada unitat estratigràfica (OLLICH, I.; ROCAFIGUERA, 1994: 23) que s'omple *in situ*, durant l'excavació de l'estrat. A part de la documentació estratigràfica, aquesta fitxa conté la informació essencial sobre el registre gràfic i fotogràfic que acompanya les descripcions. La numeració de les unitats

estratigràfiques continua tenint cinc dígits, essent els dos primers dedicats al sector, o quadre de 20 metres de costat, que s'excava, per tal de poder fer servir la mateixa numeració, sense que es repeteixi cap estrat, per a tot el jaciment. Aquesta numeració és totalment independent de l'any i de la campanya.

b) el registre gràfic:

A l'Esquerda es porten sistemàticament a terme tres tipus de registre gràfic: dibuix de les estructures, registre fotogràfic i registre audiovisual.

Cada unitat estratigràfica es registra en planta i en secció, de manera que en quedin reflectides les tres dimensions. Les plantes es realitzen en tres magnituds d'escala:

Escala 1:50.- Planimetria general d'estructures sense detalls

Escala 1:20.- Plantes d'excavació. En aquestes dimensions es dibuixen totes les plantes d'excavació. Tota UE es troba registrada i mesurada en una planta a escala 1:20.

Escala 1:10.- Es reserva aquesta magnitud per a les estructures de petites dimensions, com els forats de pal, etc, que requereixen mides de detall.

Durant l'excavació es porten sistemàticament dos talls estratigràfics, seguint l'orientació de l'estructura excavada. A més, es poden fer seccions específiques de les àrees objecte d'un estudi especial. Aquestes seccions es fan a escala 1:20 i 1:10 respectivament. Les seccions generals, on només es reflecteixen les estructures es dibuixen a escala 1:50.

Darrerament s'ha incorporat a la infraestructura de l'Esquerda un equip informàtic adequat per a treballar amb el programa de disseny assistit per ordinador AUTOCAD 14, que permet el tractament informatitzat de la planimetria. Des del 1997 s'ha començat a treballar amb aquest equip i les dues darreres memòries inclouen ja algunes plantes i dibuixos realitzades amb CAD.

El registre fotogràfic també és sistemàtic, i la identificació de cada fotografia ve donada per la presència d'un cartell que indica el núm de la UE, i l'orientació respecte al nord. Es porta un doble registre: sobre diapositiva i sobre paper. Com a sistema de treball, també es fa servir la fotografia de revel.lat instantani (Polaroid), per estalviar temps i facilitar descripcions en alguns instants de la campanya. A més del registre sistemàtic, es fan fotografies generals de la campanya en els dos formats, paper i diapositives.

Finalment, el seguiment audiovisual, que enregistra el desenvolupament de cada campanya, la metodologia, els treballs, i els moments més importants de l'excavació, és un document de gran interès per complementar els sistemes anteriorment esmentats.

- Inventaris i classificació:

Un cop acabada l'excavació es procedeix a l'inventari i classificació del material aparegut. El primer pas és la neteja i, si s'escau, consolidació del material *in situ*, previ a la restauració. Un cop net, es procedeix a la classificació, inventari i siglat de les peces. Els criteris d'inventari tampoc no han canviat en els darrers anys. L'inventari s'estructura per campanyes, amb numeració d'1 a *n*. Dins de cada campanya el material s'estructura per unitats estratigràfiques, i dins de cada unitat, per tipus de material. De cada tipus es separen les formes dels elements sense forma. Aquests darrers només s'utilitzen per als estudis quantitius, i per a la descripció de les pastes. L'estudi qualitatiu es fa sobretot a partir de les formes.

Per tal que l'inventari pugui ser sistemàtic, es fan servir sempre els mateixos conceptes per a la seva elaboració. Els camps obligatoris per a cada peça són els següents:

Sector: Núm. del quadre de 20 x 20 metres on s'ha realitzat l'excavació (2 dígitos).

UE: Núm de la Unitat Estratigràfica on s'ha localitzat la peça (5 dígitos).

Estructura: Es dona un nom a cada una de les estructures identificades en el poblat ibèric i medieval de l'Esquerda. Aquest nom va acompanyat d'un número, per tal de poder diferenciar estructures repetides (per exemple, casa 1, casa 2; H-1, H-2). Tot el que són construccions compostes per diverses UE, amb una funcionalitat unitària i evident, reben el nom d'estructura. Per tant, algunes estructures es poden trobar contingudes en d'altres de més magnitud. La unitat estratigràfica sempre es referenciarà vers l'estructura més precisa possible. Posteriorment es farà una relació entre aquestes unitats.

Peça: Aquest camp fa referència a la forma o a la part de la peça identificada en l'excavació. Els camps que s'hi admeten, són, d'una banda, els noms de les peces, si aquestes són senceres (olla, fitxa, ganivet, dent), i d'altra banda, els noms dels fragments: vora, base, nansa, decoració, escòria, mandíbula, etc.. Quan es tracta de fragments informes, s'utilitza l'abreviatura *s/f*.

Material: Aquí s'hi registra el tipus de material que componen les peces. Per evitar excessives repeticions s'omet per defecte el mot "ceràmica", que és el més corrent, i es passa a entrar directament el tipus de ceràmica de què es tracta. Els conceptes admesos en aquest camp són els següents:

v.n.: ceràmica de vernís negre (àtica o campaniana)

g.c.c.: ceràmica grisa de la costa catalana

torn: ceràmica ibèrica a torn

mà: ceràmica a mà, ibèrica o prehistòrica

g.recip: grans recipients

c.medieval: ceràmica grisa medieval

cer.mod.: ceràmica moderna

c.oxidada: ceràmica oxidada, probablement alt-medieval

c.vidrada: ceràmica vidrada

fauna: restes d'ossos d'animals
metall: restes d'objectes metàl·lics
lític: material fet de pedra
mat.constr. material de construcció
mat. contemp.: material contemporani.

Aquests conceptes són els que corresponen al sistema de guardar el material. S'obren dues bosses per cadascun d'aquests conceptes, una pel material amb forma, i una altra per al sense forma. Tot el conjunt es guarda per unitats estratigràfiques, i dintre d'aquestes, per campanyes d'excavació. Separadament es guarden els objectes exposables, però dins de la bossa es conserva el testimoni del seu context material.

Nombre de fragments: camp numèric on s'hi apunta el nombre de fragments que obeeixen a una tipologia característica, per poder fer el comptatge previ a l'anàlisi quantitativa del material.

Coordenades: Algunes peces especialment rellevants es coordinen en les tres dimensions en l'interior de l'estrat. Aquestes dades també es poden registrar en l'inventari del material.

L'inventari de les peces arqueològiques es coordina, des de 1995, amb la Documentació Arqueològica de Col·leccions des del Museu Arqueològic de l'Esquerda de Roda de Ter (Programa DAC del Servei de Museus de la Generalitat de Catalunya). Aquest inventari permet registrar cada campanya partint d'una sèrie de conjunts que tinguin un sol número de registre museogràfic. S'intenta doncs no duplicar la informació, i que els dos inventaris siguin, alhora que obligatoris, útils i complementaris.

A més de l'inventari del material arqueològic, també es realitzen altres inventaris. Cal destacar l'inventari d'unitats estratigràfiques, també en DBase III plus o Microsoft ACCES, que es pot vincular amb l'anterior inventari del material. Finalment, es treballa també amb un inventari de la planimetria, i un inventari fotogràfic, aquests darrers encara en curs de realització.

- Anàlisis:

Un cop realitzat l'inventari del material es realitzen les anàlisis de les diferents mostres preses durant l'excavació. Algunes d'elles són sistemàtiques, d'altres són més puntuals segons la naturalesa de la mostra. Entre les primeres, cal esmentar les anàlisis faunístiques, les paleocarpològiques i les antracològiques. Entre les segones, les anàlisis de metalls, les edafològiques i els screenings biogeoquímics per a detectar rastres d'elements orgànics. Cadascuna d'aquestes anàlisis és portada a terme per un equip d'especialistes, alguns dels quals formen part de l'equip d'excavacions de l'Esquerda.

Volem remarcar la importància de les anàlisis de cendra i residus orgànics que s'estàn realitzant per part del SERP de la UB, des de la campanya de 1993, amb mostres procedents del poblat medieval. I, també, els resultats de la datació per Radiocarboni en dues mostres extretes d'una biga cremada procedent de la ferreria, que confirma una cronologia concreta per al moment de construcció de la ferreria (cf. Memòria 1999). Les anàlisis van ser realitzades pel Laboratori de Datació per Radiocarboni de la Facultat de Química de la UB.

Actualment estem treballant també amb especialistes de la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC), interessats en els metalls i la metal·lúrgia antigues. En aquest sentit, ha començat una col·laboració amb anàlisi de mostres procedents de la ferreria medieval. Un primer estudi arqueomètric d'una tovera medieval, realitzat per la Dra. Júlia Simon, s'inclou en aquesta Memòria.

- Experimentació:

Des del 1991 a l'Esquerda es desenvolupa un projecte d'Arqueologia Experimental. Tot i que el punt de partida és l'arqueologia medieval, moltes de les hipòtesis que es pretenen contrastar són igualment vàlides per al període ibèric. El mètode de l'arqueologia experimental consisteix en reproduir físicament els condicionants que han portat a elaborar una hipòtesi arqueològica, per tal de comprovar si la interpretació que s'ha fet de les dades d'excavació és correcta. Les dades que s'experimenten fan referència actualment a la producció agrícola (OLLICH, I.; REYNOLDS, P. J.; OCAÑA, M.; ROCAFIGUERA, M., 1995), a processos d'erosió i sedimentació (OLLICH, I.; REYNOLDS, P. J.; ROCAFIGUERA, M., 1993) i a la construcció. A partir de l'excavació de la ferreria, s'ha començat també a experimentar la producció d'eines de ferro amb una fornal a terra.

- Difusió i Publicació:

El procés de difusió dels resultats de les troballes al jaciment arqueològic de l'Esquerda es fa a partir del Museu Arqueològic de l'Esquerda. Anualment s'organitzen visites comentades per a escoles i institucions, un cicle de conferències i diverses visites comentades al jaciment, explicant els resultats de les darreres campanyes.

Al mateix temps es publiquen els resultats de les excavacions i del projecte d'Arqueologia Experimental, a nivell monogràfic, a nivell de revistes i publicacions d'àmbit local i divulgatiu, i a nivell de revistes especialitzades. En aquesta línia, cal esmentar específicament la publicació del llibre **A banda i banda del Ter. Història de Roda**, d'Imma Ollich, Maria Ocaña, Maties Ramisa i Montserrat de Rocafiguera, publicat pel setembre de 1995 per l'Ajuntament de Roda de Ter, Eumo Editorial (L'Entorn, 30), 271 pàgs., on s'hi troben les darreres aportacions sobre el jaciment de l'Esquerda i la seva vinculació amb la vila de Roda i la comarca d'Osona.

Pel que fa la publicació dels primers resultats del Projecte DGICYT PB90-0430 sobre Arqueologia Experimental aplicada a l'agricultura medieval, el 1998 des de la Universitat de Barcelona s'han editat dos llibres: un, coordinat per I. Ollich, M. de

Rocafiguera i M. Ocaña, amb la col.laboració de tot l'equip: Peter J. Reynolds, Manuel Riu, David Serrat, Ma. Ángeles del Rincón, Pau Espona, Antoni Caballé, Jordi Martí, Roser Costa i Fina Blancafort, sobre: **Experimentació arqueològica sobre conreus medievals a l'Esquerda, 1991-1994. Arqueologia experimental: aplicació a l'agricultura medieval mediterrània (DGICYT PB90-0430).**- Universitat de Barcelona, Departament d'Història Medieval (Col. Monografies d'Arqueologia Medieval i Post-medieval, 3), Barcelona 1998, 253 pàgs.

L'altra publicació és la tesi de llicenciatura de Maria Ocaña, membre de l'equip de L'Esquerda, sobre: **El món agrari i els cicles agrícoles a la Catalunya Vella (s. IX-XIII).**- (tesi de llicenciatura 1994) Universitat de Barcelona, Departament d'Història Medieval (col. *Documenta*, 1), Barcelona 1998, 136 pàgs., on hi ha una part important d'anàlisi de material procedent de L'Esquerda.

El Museu de L'Esquerda va ser convidat a participar amb diverses peces en l'exposició **Catalunya a l'època carolíngia**, que va dur a terme al Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC) a Barcelona, del desembre del 1999 a febrer del 2000.

A nivell de difusió popular cal remarcar l'esforç realitzat els darrers tres anys, ja que coincidint amb la renovació del Museu Arqueològic de l'Esquerda, s'han organitzat dues exposicions temporals: **Cartografia amb Autocad de L'Esquerda**, amb imatges realitzades pels topògrafs Cesc Bau i Cesc Maideu, com a treball de fi de carrera, que va ser exposada de setembre del 1999 a setembre del 2000. Una segona exposició, visitable fins el desembre del 2002 va ser: **L'Esquerda. De l'excavació arqueològica a la interpretació en imatges**, que presentava estructures excavades a l'Esquerda, amb dibuixos restitutius de Francesc Riart. Aquests dibuixos, amb l'explicació corresponent en textos i imatges arqueològiques, s'han publicat en un llibre, presentat pel setembre del 2001, coincidint amb el 25è aniversari de la realització d'excavacions arqueològiques programades al jaciment de l'Esquerda: **L'Esquerda. 2500 anys d'història, 25 anys de recerca.**- per I.Ollich, M. de Rocafiguera i F. Riart.- Eumo Editorial- Fundació Privada l'Esquerda, Roda de Ter 2001, 56 pàgs.

Encara, el gener del 2003 s'ha inaugurat una altra exposició, amb el títol: **Desperta ferro! Guerra, comerç, treball i vida quotidiana a l'Esquerda**, on es presenten els objectes metàl·lics, particularment de ferro i de bronze, trobats a les excavacions. Paral·lelament, s'està treballant en l'elaboració i publicació d'un catàleg del conjunt de peces metàl·liques del jaciment.

Tanmateix, potser l'esforç més remarcable a nivell de difusió del jaciment de l'Esquerda ha estat la participació directa en la **Ruta dels Ibers**, organitzada pel Museu d'Arqueologia de Catalunya (MAC), que ha comportat una senyalització de tot el jaciment (ibèric i medieval), inaugurada el juny del 2000, i una entrada a la xarxa de difusió (tríptics homologats, visites organitzades, etc.) del MAC arreu de Catalunya.

EQUIP D'ARQUEÒLEGS

A cada campanya d'excavació (2000 i 2001) hi van participar uns 25 estudiants i llicenciats en Història i Arqueologia de la UB, de la UAB, de la Universitat de Girona i de la Universitat de Vic. Alguns d'ells, a més del treball de camp, han col.laborat també en l'estudi, neteja i classificació posterior dels materials, tasques que es duen a terme al llarg del curs al taller-laboratori de l'Esquerda. A tots ells els hi agraïm la seva col.laboració:

Oriol Amblàs	Pere Benito
Aida Blancafort	Fina Blancafort
Gemma Caballé	Toni Caballé
Marc Casadesús	Carles Colomina
Carme Cubero	Anna Gómez Bach
Enric González	M. Carme Goula
Laia Lamiel	Irene Llop
Jordi Martí	Cristina Masramón
Maria Ocaña	Elisabet Orriols
Matilde Porcel	Bianca Resina
Montserrat Rocafiguera	Núria Sadurní
Elisa Segués	Maria Soler
Roger Torrabadella	

A més de la seva intervenció directa en el treball de camp, els estudis i les anàlisis específiques han estat realitzats per:

M. Carme Goula (restauració material), Anna Gómez Bach (anàlisi de fauna), Carme Cubero (anàlisi paleocarpològica i antracològica), Jordi Juan i Policarp Hortolà (anàlisi de residus orgànics i de cendres), Peter J. Reynolds (anàlisi de susceptibilitat magnètica i experimentació), Maria Ocaña, Carles Colomina, Cristina Masramon i Elisabet Orriols (estudi ceràmica medieval), Montserrat Rocafiguera (anàlisi quantitativa del material i estudi material ibèric), Oriol Amblàs (material de ferro i inventari general), Elisa Segués (estudi teixits carbonitzats), Cesc Bau i Cesc Masdeu (topografia Autocad), Roger Torrabadella (informatització planimètrica), Fina Blancafort (registre audiovisual), Joan S. Mestres (datació per Radiocarboni) i Júlia Simon (anàlisi arqueomètrica).

1. LES CAMPANYES D'EXCAVACIÓ DEL 2000 I DEL 2001

Les dues campanyes d'excavació portades a terme l'estiu de l'any 2000 i del 2001 es van centrar en el mateix espai: la zona del poblat medieval situada a sudoest de l'església, una àrea compresa entre les estructures identificades com a tallers artesanals de metalls i un marge atalussat que limita el terreny per l'oest. Just aquí, en temps posteriors als medievals, s'hi va arranjar un camí per a ús agrícola. Per aquest motiu, la dificultat d'excavació d'aquest sector ha estat doble: d'una banda, la majoria d'estructures es troben arrassades o semidestruïdes pel pas d'aquest camí; de l'altra, l'excavació d'aquest espai implica tallar el propi camí, que condueix a la part nord del meandre. Només la importància de les estructures localitzades, ferreria i annexos artesanals, ha fet que es prosseguís l'excavació en aquest lloc.

Tot això explica el sistema seguit en l'excavació: de bon primer es va intentar una excavació en extensió de la zona, seguint els nivells més superficials, per tal de comprovar si realment quedaven estructures *in situ*. En cas afirmatiu, el pas següent era intentar delimitar-les i avaluar la possibilitat d'excavar-les sense afectar massa el camí.

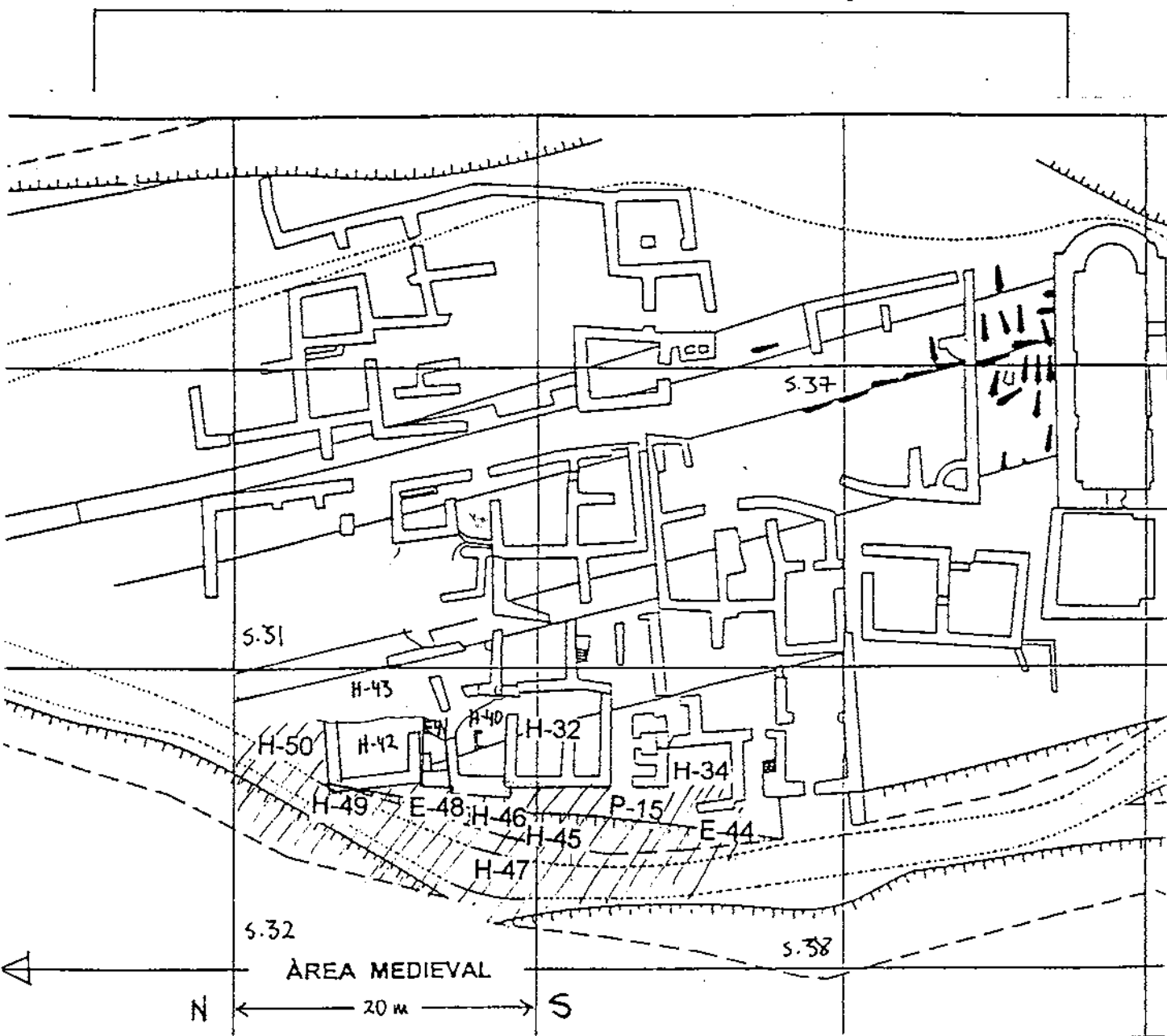
L'àrea afectada té uns 30 m de llargada per uns 6-7 m d'amplada (aproximadament uns 200 m²), dels quals se n'han excavat els sectors on s'ha identificat estructures. Bàsicament, i remetent-nos a la planimetria general del jaciment, la zona queda compresa entre els sectors 38, situat cap el sud del camí en direcció a l'església, i el sector 32, més al nord, just al punt on el camí gira en diagonal, dirigint-se cap a la zona de la muralla.

L'any 2000 es va treballar sobre el marge del camí, en una extensió d'uns 6 metres d'amplada per 24 m de llargada, amb un desnivell de prop de 2 m en alguns punts. L'objectiu era doble: d'una banda acabar d'analitzar les estructures excavades els anys anteriors per la seva part externa, caiguda sobre el marge natural del terreny. D'altra banda, també es pretenia completar i arranjar aquesta zona del camí, per on passa l'itinerari senyalitzat de la ruta dels íbers, inaugurada el 18 de juny d'aquest mateix any 2000 al jaciment.

El fort desnivell i la irregularitat del marge van dificultar molt la campanya d'excavacions, que es preveia gairebé com de desenrunament d'estructures caigudes i derruïdes completament. Tanmateix, es van poder localitzar restes de construccions anteriors, cobertes pels potents enderroc dels nivells superiors del poblat, i destruïdes parcialment pel camí. Algunes d'elles encara eren identificables i les descriurem, per sectors i assenyalant les estructures amb l'exterior de les quals estan associades, a l'apartat 2 d'aquesta memòria.

Pel que fa la campanya del 2001, va ser una continuació de l'anterior, ampliant notablement l'àrea excavada i fins i tot trencant el camí en certs punts. Es va acabar l'excavació en profunditat de les estructures del sector 38 que, donades les característiques del terreny, s'havien hagut de deixar inacabades en el seu moment (H-

34, E-44 i H-45). També, i segons el programa previst, es va continuar avançant en extensió cap el N (sector 32), seguint les noves estructures localitzades i delimitant-les (E-48, H-49 i H-50). L'excavació en profunditat d'algunes estructures va permetre comprovar que aquest sector també formava part de la zona associada amb el treball artesanal dels metalls. Així, doncs, es confirma la hipòtesi d'una àmplia zona artesanal, amb ferreries i tallers, que ocupava fins el marge oest del poblat, i que va ser arrasada per la construcció d'un camí posterior,

L'Esquerra, zona del poblat medieval excavada el 2000 i el 2001, entre els sectors 38 al sud (P-15, E-44, H-45, H-34) i 32 al nord (H-46, H-47, E-48, E/H-49 i H-50).

E00-M. Vista general de la zona del marge i el camí, en direcció cap el sud. Abans de començar a excavar i un cop tret el nivell superficial.

E00-M. Vista general de la zona del marge i el camí, en direcció cap el nord. Abans de començar a excavar i un cop tret el nivell superficial.

2. L'EXCAVACIÓ DE LES ESTRUCTURES DEL 2000 I DEL 2001

Entre l'any 2000 i el 2001 s'ha treballat en un total de 9 estructures, totes elles situades al llarg del marge i del camí W. El quadre següent mostra les estructures excavades i/o delimitades, seguint un ordre cronològic i alhora de situació al llarg del camí, de sud a nord:

ANY	SECTOR	ESTRUCTURES	FUNCIONALITAT	CRONOLOGIA
2000-2001	38 (sud)	E-44	talús, espai exterior de l'H-34	?
2001	38	H-34	hàbitat entrada i final paret W	1/2 s. XIII s. XIII-XIV
2000-2001	38	exterior P-15 i bei	exterior passadís P-15, entre l'H-34 i l'H-45	s. XIII-XIV
2000-2001	38	H-45	hàbitat (nova casa del ferrer?)	finals 1/2 s. XIII
2000	32 (nord)	H-46	annex H-45, taller?	s. XIII-XIV
2000	32	H-47	nivell superficial hàbitat/taller?	?
2000-2001	32	E-48	nivell superficial banqueta, taller?	s. XVI-XVIII s. XIII-XIV
2001	32	E/H-49	estructura taller? <i>banqueta</i>	s. XIII-XIV
2001	32	H-50	semiexcavada a la roca, delimitació nivell superficial, hàbitat?	?

Resumim, en conjunt, les estructures excavades i/o localitzades, per passar després a una descripció de l'excavació concreta de cada una:

- E-44, sector 38: espai a l'exterior del mur W de l'H-34, formant un talús sortint sobre el camí. Delimitat entre el 2000 i el 2001.

- H-34, sector 38: hàbitat, excavat a la campanya del 1996. La part de l'entrada i el mur W es trobaven totalment caiguts cap el marge. El 2001 s'ha acabat d'excavar tota aquesta zona.

- exterior P-15 i Bei, sector 38: es tracta de la continuació cap a l'exterior W del passadís P-15 (en realitat E-37 del 1996), que comprèn la zona entre l'H-34 i l'H-45. Excavat el 2000.

- H-45, sector 38: habitació situada a l'exterior W de l'H-32. Destinada a ús domèstic, es troba en relació amb les estructures artesanals annexes. Excavada entre el 2000 i el 2001 (es troba enmig del sector 32 i 38 i, per això, hi ha un canvi en l'entrada de les UEs: es canvia definitivament al sector 38).

- H-46, sector 32: petita habitació annexa a l'H-45 i contigüa a la ferreria H-40. Pot ser un taller. Excavada el 2000.

- H-47, sector 32: habitació que comunica amb l'H-45 i l'H-46. Localitzat el nivell superficial a la campanya del 2000, es troba molt destruïda pel camí.

- E-48, sector 32: l'espai 48 comprèn la zona entre l'H-46 i H-47 pel cantó sud, i l'H-49 pel nord. Excavat el nivell superficial el 2000, amb estrats moderns, s'ha localitzat una banquetta arràn de les parets medievals de la ferreria H-40. Zona molt destrossada pel camí.

- H/E-49, sector 32: petita estructura quadrada, adossada al mur W de la casa del ferrer H-42. Excavada el 2001.

- H-50, sector 32: gran estructura semiexcavada a la roca, localitzada el 2001 a nivell superficial. D'una amplada de gairebé 10 m, es troba molt destrossada pel camí.

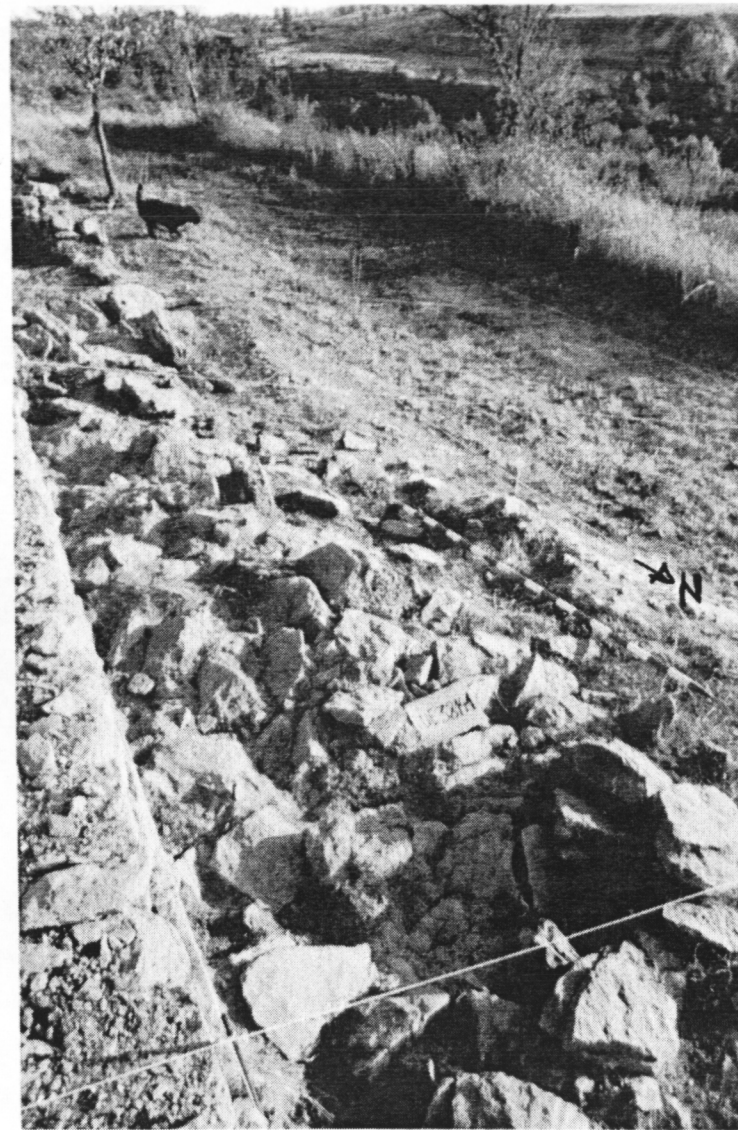
E00-M. Preparació de l'àrea del poblat medieval per excavar, a llarg del marge i del camí W, a prop de la ferreria H-40 i la casa del ferrer H-42.

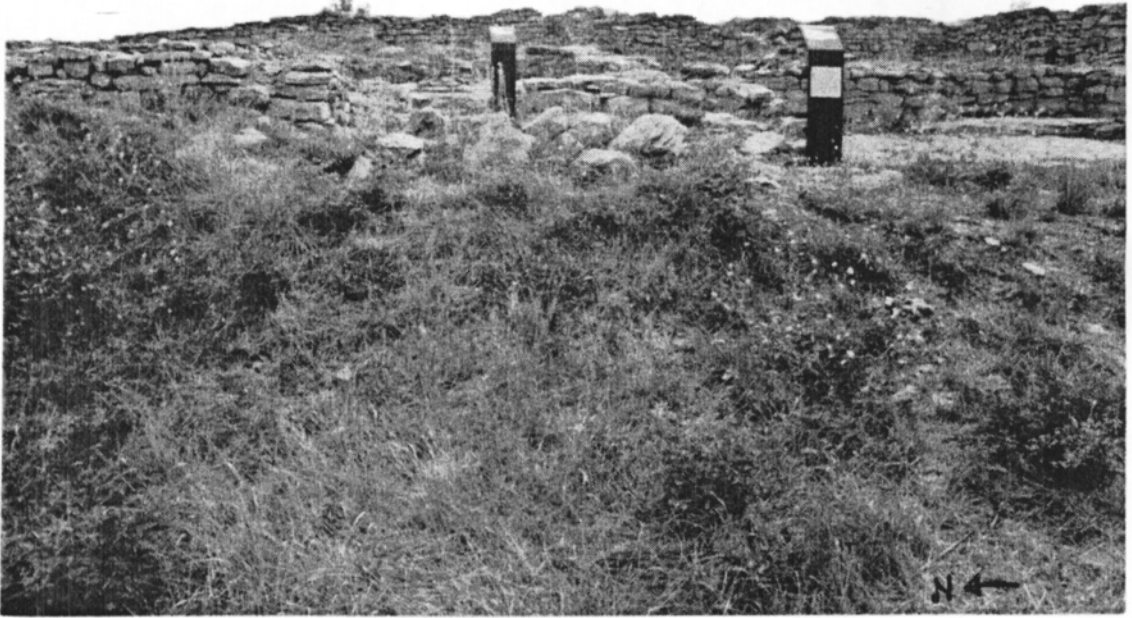

E00-M. Preparació per excavar del sector N del marge i del camí W, a prop de la ferreria H-40 i la casa del ferrer H-42.

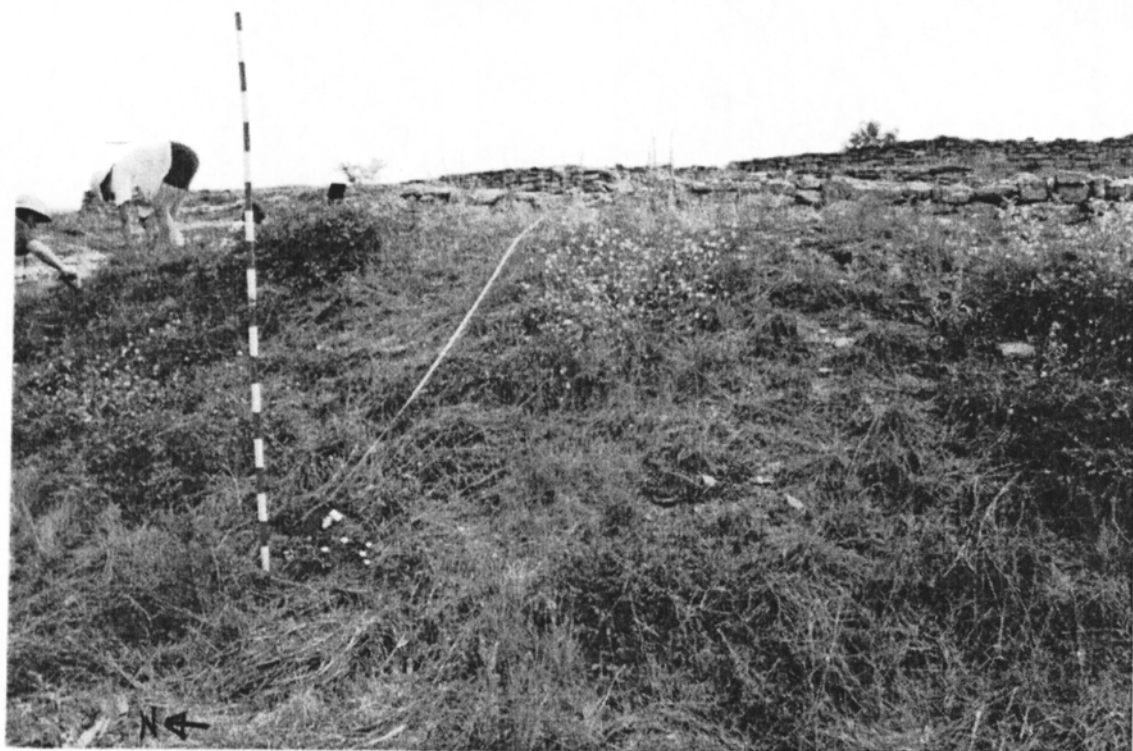

E00-M. El marge W i el camí, abans d'excavar i a nivell d'enderroc UE. 38141.

E00-M. Sector 38, davant del passadis P-15. Abans d'excavar i a nivell d'enderroc. Es pot observar bé el desnivell natural de la roca mare.

E00-M. Sector 32, preparació per excavar de l'espai E-48 i treballs en curs.

2.1 TALÚS E-44 (sector 38)

L'E-44 és un espai d'uns 5 x 4 m, situat a l'exterior W de l'H-34, on forma un talús sortint sobre el camí. Va ser delimitat entre el 2000 i el 2001.

L'habitació contigüa H-34 va ser excavada el 1996, proporcionant molta informació sobre un habitatge medieval, de mitjan segle XIII: contenia les restes d'una estora de palma, material d'ús domèstic i material bèl·lic. Tot i això, el seu costat W, arràn del marge i del camí, es trobava molt destrossat, amb un mur parcialment caigut sobre el marge (UE.38079). Això i el fet de que hi hagués un tall a la roca fent un desnivell per la part interior del mur, van motivar que es deixés aquest tros per excavar en una propera campanya (cf. apartat 2.4 d'aquesta Memòria), quan es fes paral·lelament l'espai annex E-44.

El 2000 es va delimitar l'E-44, deixant un espai al voltant d'un arbre que s'hi havia arrelat i crescut. El 2001 es va excavar, extraient l'enderroc del cantó nord procedent de la descomposició del mur W de l'H-34. De fet, s'han localitzat dos nivells superficials paral·lels, a un costat i l'altre de la zona delimitada (UEs. 38200 i 38201), que cobrien al seu torn, dos enderrocs (UEs 38203 i 38204), formats per una barreja de pedres, teules i tàpia caiguda de les parets superiors.

L'únic mur *in situ* localitzat (UE.38202), és en realitat una filada de pedres, posades en sec i aliniades d'Est a Oest, que sembla fer la funció de contenir el marge o talús. La seva mala factura fa pensar que aquest "mur" potser fou fet pels afeccionats de Roda que treballaren al jaciment els anys 60 i tenien aquí un accés des del camí cap l'interior del poblat i de l'església. Això explicaria el garbuix d'enderrocs i la manca de materials. Per tant, es tracta d'una zona molt remenada, i la deixem simplement arranjada com a zona d'accés i passadís entre l'H-34 i l'H-35.

Relació d'Unitats Estratigràfiques de l'E-44 (sector 38):

UE.38200- E-44, nivell superficial, de terra flonja amb moltes arrels i pedretes. Situació: marge de terra entre el mur 38079 de l'H-34 i el camí. No s'obre tot el sector per deixar l'arbre que hi ha enmig. Igual a 38201. Cobreix 38179 i 38203.

UE.38201- E-44, nivell superficial, de terra flonja marró fosc, amb moltes arrels i pedretes. Situació: marge de terra entre l'extrem nord de l'H-34/passadís d'accés al poblat i el camí. Igual a 38200. Se li entrega 38202. Cobreix 38204.

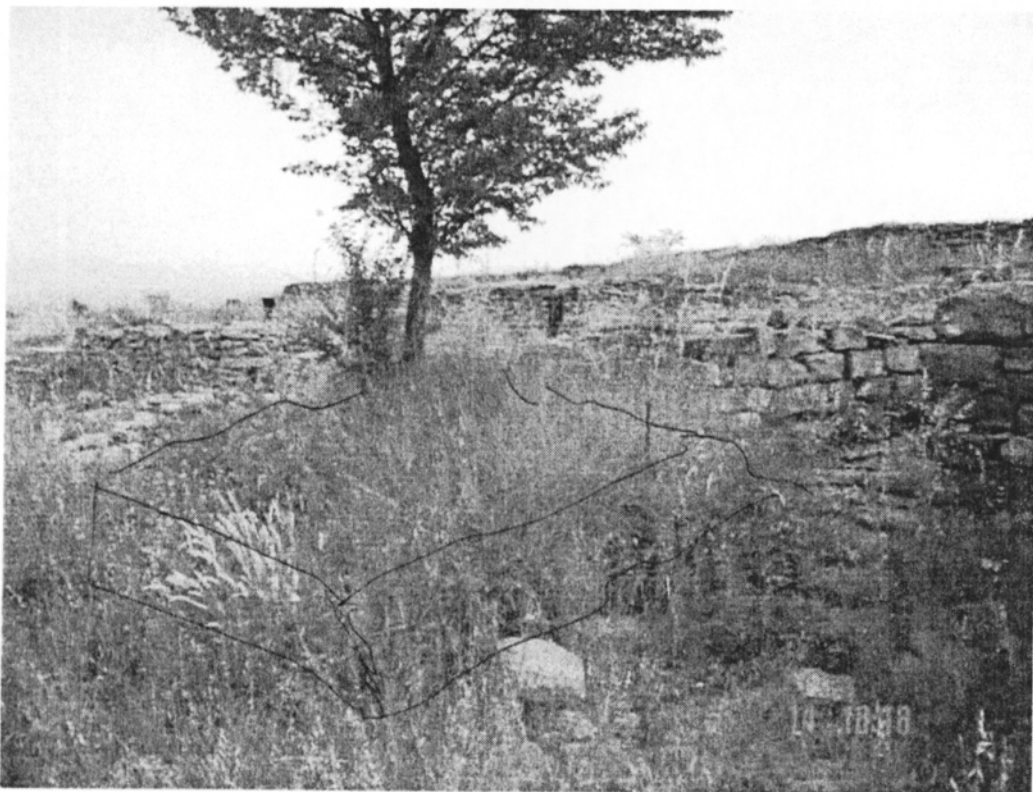
UE.38202- E-44, mur d'una sola filada, amb pedres aliniades posades en sec, contenint el marge (38201) o l'estructura d'accés al passadís del poblat. Possiblement fet pels afeccionats de Roda dels anys 60, es deixa per mantenir l'accés practicable.

UE.38203- E-44, enderroc exterior de l'H-34 sobre el marge W, format per grans pedres i restes de tàpia. Cobert per 38200.

UE.38204- E-44, enderroc de terra molt flonja, amb pedres petites, teules i lloses. Cobert per 38201.

E00-M. Sector 38, talús E-44, al fons amb l'arbre, al costat de l'H-34 i d'un passadís d'accés al poblat medieval.

2.2 L'HABITACIÓ H-34 (interior paret W)

Com hem comentat abans l'habitació H-34 va ser excavada el 1996 i es va presentar la corresponent memòria. De totes maneres, en trobar-se l'entrada i la paret W mig destruïda i caiguda sobre el marge del camí, es va optar per deixar per més endavant l'excavació d'aquesta paret, per tal de protegir-la.

A la campanya del 2001, en excavar per la part exterior del mur, s'ha pogut acabar totalment i excavar el graó interior que formava la roca en la zona de contacte amb el mur W. Aquest graó del terra es trobava anivellat amb grans pedres planes (UE.38206). Per sobre, han aparegut encara algunes petites restes cremades de l'estora vegetal de fulla de palma que cobria la meitat de l'estança; i fragments de ceràmica grisa corresponents a dues peces més de cuina, que completen el conjunt ceràmic estudiat en aquesta casa (olles E01-984 i E01-986). L'anàlisi dels ossos de fauna associats a les olles ha revelat que es tracta bàsicament d'ovicàprids.

Ha aparegut també, enmig del graó de pedra, una sivella de bronze (E01-983), que cal afegir al conjunt de material conservat *in situ* en la casa H-34.

Relació d'Unitats Estratigràfiques de H-34 (sector 38):

E-2000:

UE.38151- H-34, nivell d'incendi, corresponent al llindar de l'habitació H-34, excavada parcialment el 1996, ja que la roca presentava un graó. Apareixen diversos carbons que continuen endins. Se'n pren mostra. Es protegeix l'estrat amb una gran pedra al davant i es deixa per la propera campanya del 2001. En contacte amb 38150, cobert per 38146, cobreix la roca mare.

E-2001:

UE.38205- H-34, enderroc de terra molt cremada, dura i compactada, amb carbons i teules cremades, per sobre del paviment de pedres 38206. Situació: interior de la paret W de l'H-36, que s'havia deixat per excavar (cf. E-2000 i E-1996). Cobreix 38206.

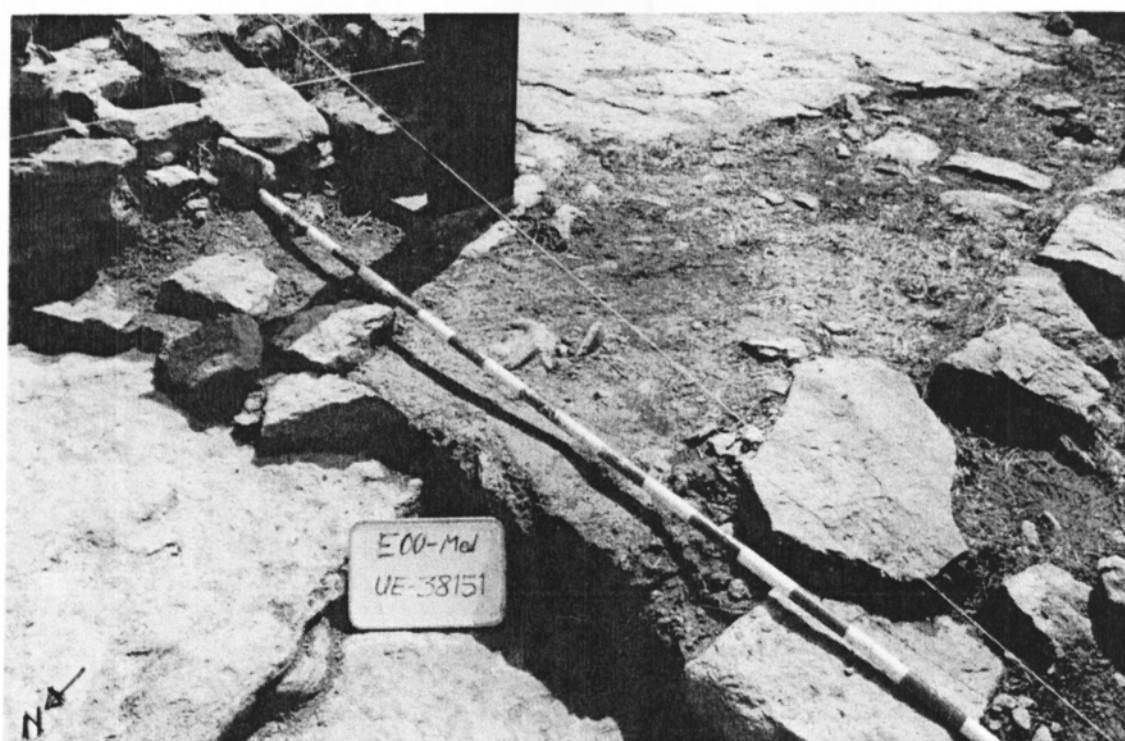
UE.38206- H-34, paviment format per 4 grans pedres col·locades planes, que ocupen tot el desnivell de la roca mare prop de la porta, aplanant el terra fins la paret W de l'habitació. Cobert per 38205. En contacte amb 38207.

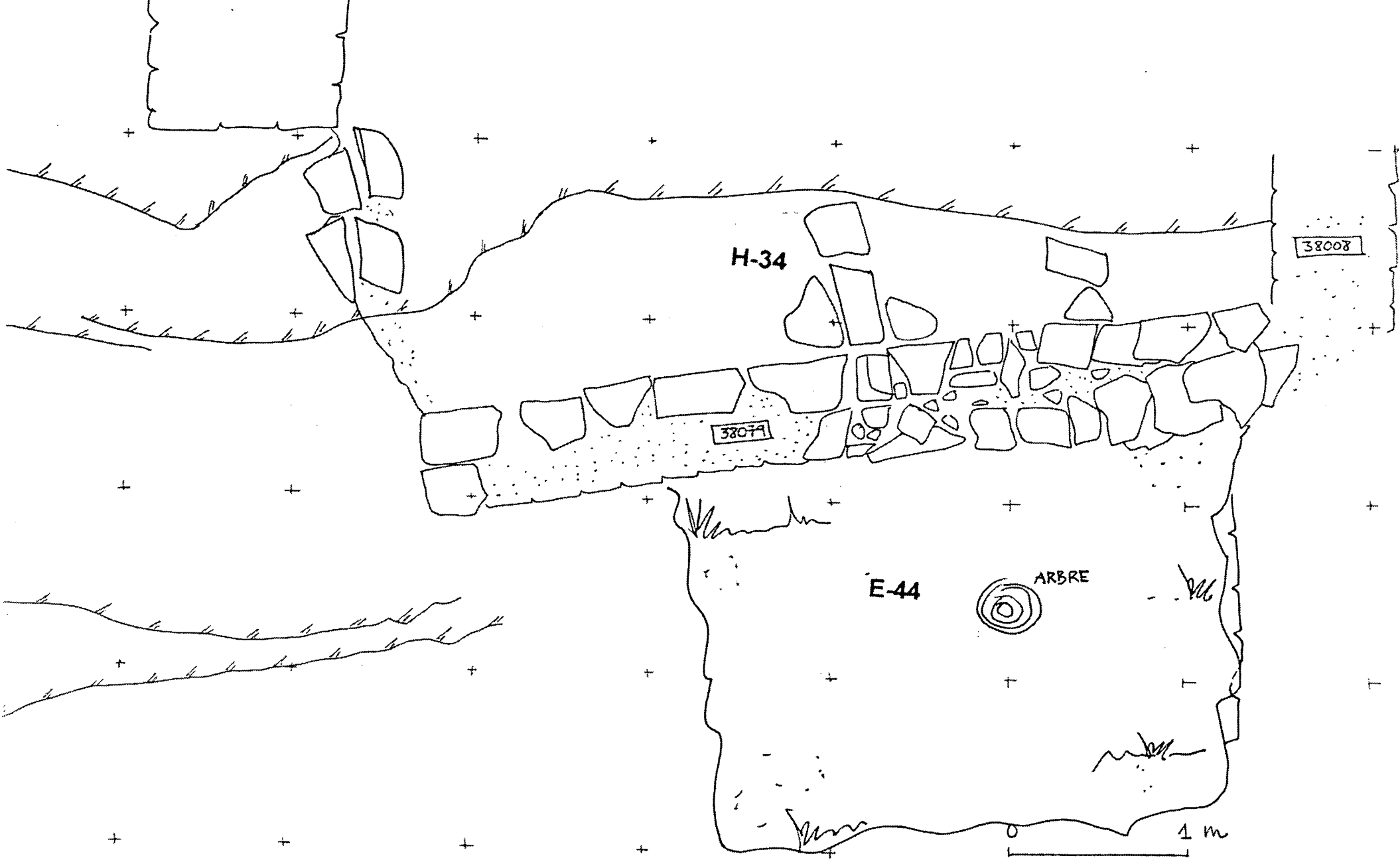
UE.38207- H-34, estrat format per una barreja de teules i terra amb material ceràmic, que farceix el tall a la roca mare fins el racó SW. Cobert per 38205. En contacte amb 38206.

UE.38208- H-34, estrat de terra flonja fosca, amb algun fragment de ceràmica. Cobert per 38207, cobreix la roca mare dins el tall a la roca a l'angle SW de l'H-34.

E00-M. Sector 38, casa H-34, sediment per excavar (UE.38151).

N ← L'ESQUERDA 2001

2.3 L'EXTERIOR W DEL PASSADÍS P-15 (antic E-37, sector 38) i el BEI

Situat al sector 38, l'exterior del passadís P-15 comprén l'espai entre els quadres x: G-H-I-J-K-L i els y: 12-13-14-15-16-17, entre l'H-34 i l'H-45. L'excavació d'aquest espai fins a la roca mare ha possibilitat un nou accés cap l'interior del poblat medieval per una via lateral. Es tracta de la continuació cap a l'exterior W del passadís P-15, va ser excavat a la campanya del 1996. En realitat, la seva designació a la campanya del 1996 era espai E-37, però per qüestions internes, hem preferit seguir denominant-lo P-15 (vid. Memòria 1996).

Amb una amplada de 2 m, era un dels passos d'accés cap l'interior del poblat. Com dèiem a la Memòria del 1996, l'existència d'un parell de pollegueres obertes als murs planteja la presència d'una possible porta oberta a l'Oest, que permetria un accés directe a l'espai E-33 i l'H-26, zona molt reformada en els darrers moments del poblat medieval (cf. Memòria 1996, p. 39).

L'exterior del passadís P-15 estava completament cobert de pedres caigudes sobre el marge, procedents de les estructures superiors, concretament de l'H-32 (cf. Memòria 1997). En els diversos estrats d'enderroc localitzats, cal que destaquem els següents elements:

- la definició molt clara d'uns nivells de tàpia, procedent de la paret W de l'H-32 caiguda cap l'exterior.

- la identificació d'un conjunt de 14 pedres, caigudes en diagonal i en forma de llibre (UE.38146) cap el marge W i per sobre del passadís, delimitant l'estrat de tàpia. Es tracta possiblement de la cantonada SW l'H-32, feta amb carreus de pedra ben col.locats, que sobrepujava del sòcol de pedra uns 145-150 cm, i que també va caure enfora.

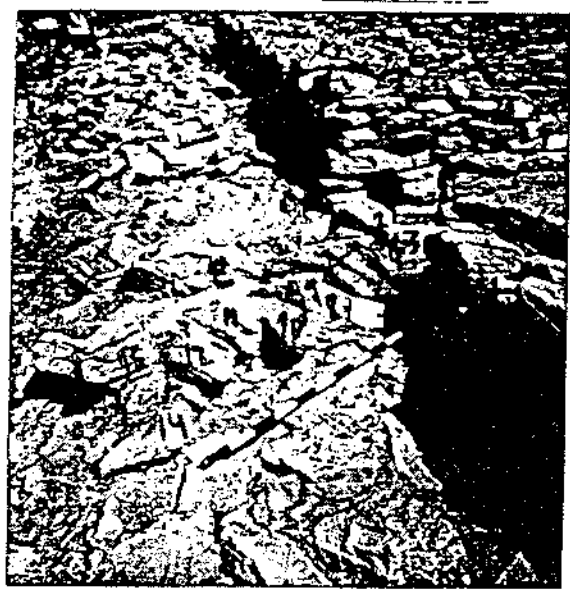
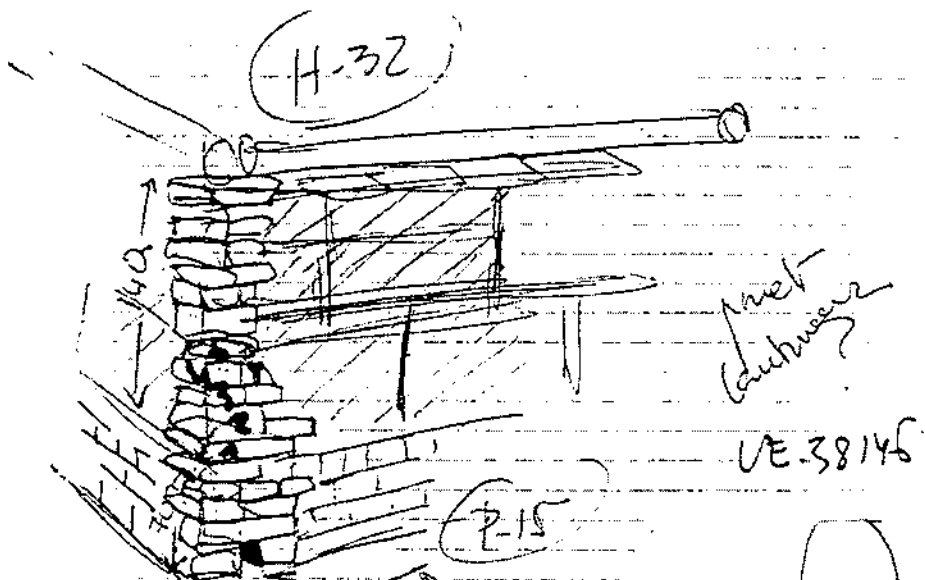
El càlcul d'alçada d'aquesta cantonada s'ha fet mesurant i sumant el gruix de les 14 pedres desplaçades: :

1= 5 cm; 2= 12 cm; 3= 10 cm; 4= 10 cm; 5= 9 cm; 6= 8 cm; 7= 10 cm; 8= 5 cm; 9= 11 cm; 10= 11 cm; 11= 13 cm; 12= 15 cm; 13= 14 cm; 14=14 cm.

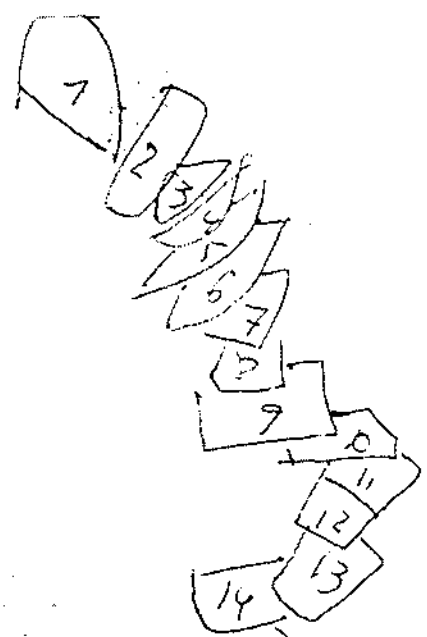
La suma total dels gruixos és, doncs, de 143 cm, cosa que ens porta a una alçada inicial d'uns 150 cm *in situ*, a la qual cal sumar-hi els 70 cm del sòcol de pedra on estava recolzada. En total, això permet calcular una alçada total de la paret de l'H-32 d'uns 220 cm.

Aquests dos elements, la tàpia i la cantonada de pedra, ens donen una informació molt valuosa sobre el sistema de construcció d'una casa medieval, que en aquest cas és probable que comptés amb un pis superior.

El dibuix, fet *in situ* durant l'excavació, representa esquemàticament la possible posició inicial de les pedres, formant una cantonera a l'angle SW de l'H-32:

Elzoo
UE 38146

E00-M. Sector 38, exterior passadís P-15. Pedres caigudes en forma de llibre *in situ*.

- la localització, enmig dels enderrocs generals, d'una gran llosa partida en tres fragments, en la qual hi ha uns gravats i incisions que poden correspondre a una inscripció ibèrica. La peça es troba en curs d'estudi i s'hauria reutilitzat com a material de construcció en època medieval (E00-38146-536).

D'altra banda, en aquest espai s'hi ha localitzat, excavada a la roca mare, la desembocadura d'una canalització d'aigua, o bei, procedent de l'habitació superior H-32 (cf. Memòria 1997).

Per sota de la paret de tàpia i dels enderrocs procedents de l'habitació superior H-32, es van localitzar algunes lloses, col·locades planes. En aixecar-les, s'ha pogut veure que aplanaven un desnivell natural del terreny, un bei o diàclasi tallat a la roca viva. El bei s'eixampla a la part final de la roca, que està treballada de forma arrodonida per cada cantó.

El bei procedeix de la zona més alta del poblat i és el mateix que va ser localitzat l'any 1997, en excavar l'H-32. Aquesta habitació va ser construïda per damunt de la diàclasi natural, que es va anul·lar amb grans lloses. Forma part, doncs, d'un sistema de canalitzacions d'aigua, fetes aprofitant esquerdes naturals a la roca, i que cal atribuir a l'època ibèrica, ja que són anul·lades en època medieval.

Relació d'Unitats Estratigràfiques de l'exterior del P-15 (antic E-37):

UE.38145- H-45/exterior P-15, capa de terra molt compactada amb presència de petits frags. de terra cuita (possibles restes de teules) i restes de carbonets. Situada quasi al davant de P-15. Cobert per 38143, cobreix la roca mare.

UE.38146- H-45/exterior P-15, conjunt de pedres caigudes en forma de llibre, en direcció cap el sud. L'estructura (possible cantonada de pedra de la casa H-32), fou localitzada a la campanya del 1996 (UE:38078), i aleshores es deixà de testimoni amb els carreus numerats. Ara es traslladen al taller-laboratori.

UE.38148- H-45/exterior P-15, estrat de tàpia i pedruscall, per sota i entremig de la cantonada 38146 de l'H-32.

UE.38149- H-45/exterior P-15, taca de cendres, situada enmig de l'enderroc i la tàpia caiguda. Extensió d'uns 100 x 60 cm.

UE.38150- exterior P-15, estrat de terra compacta amb pedretes i fragments de teula. Situat entre les pollegueres del passadís, però no sembla un paviment o llindar. Es pot relacionar amb la UE. 38148. Cobert per 38146, cobreix la roca mare.

UE.38152- exterior P-15, estrat de carbons i teules davant el llindar del passadís P-15, al sud de l'H-32. En contacte amb 38150, cobert per 38146, cobreix la roca mare.

UE.38155- P-15, interestrat: polleguera de la paret sud del passadís.

UE.38156- P-15, terra interior polleguera S, amb pedretes, teules i algun fragment ceràmic.

UE.38157- P-15, interestrat: polleguera de la paret N del passadís.

UE.38158- P-15, terra interior polleguera N, amb pedretes i teules.

UE.38160- exterior P-15, canal retallat a la roca mare, bei.

UE.38161- exterior P-15, estrat de farciment del bei 38160, format per terra negrosa i pedres.

UE.38162- exterior P-15, conjunt de pedres planes situat sobre el bei 38160, cobrint-lo. Cobert per 38142, cobreix 38163.

UE.38163- exterior P-15, estrat de terra vermellosa, amb ceràmica negra i teules, situat al sud del mur 38154 de l'H-45, quan el bei s'eixampla. Cobert per 38162 i sobre la roca mare.

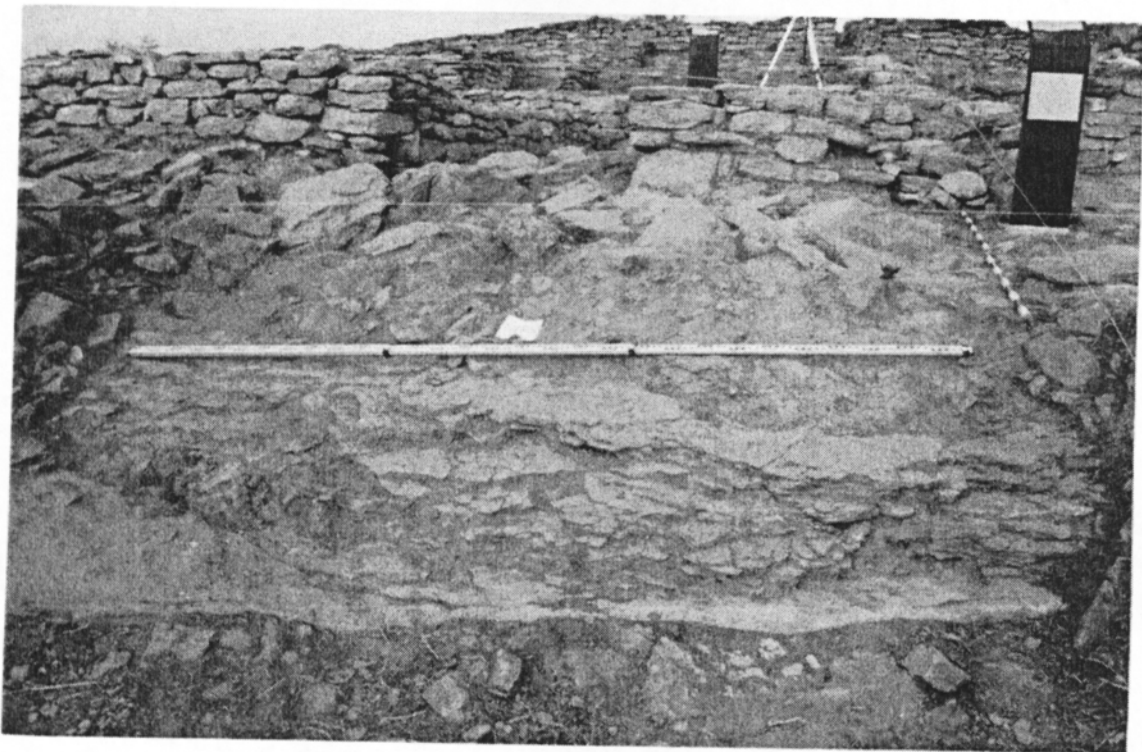

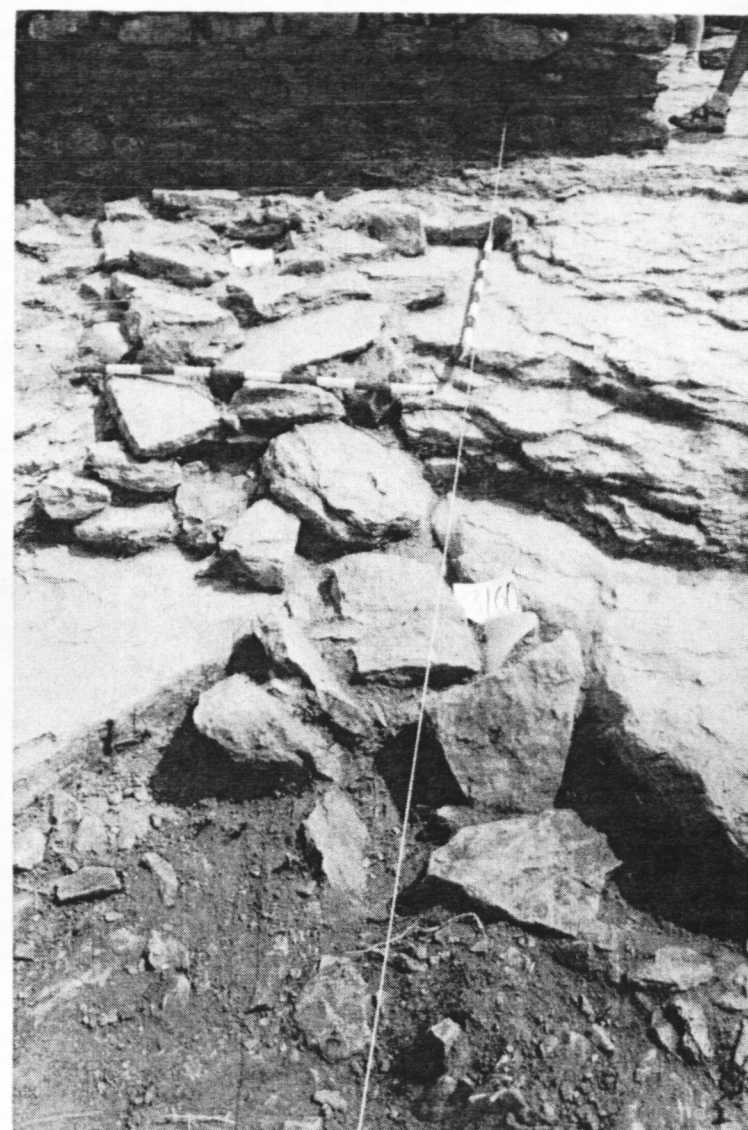
E00-M. Zona exterior del passadis P-15, encara coberta pels enderroc.

E00-M. Sector 38, exterior passadís P-15, amb els enderrocs i parcialment descobert.

E07-M. Sector 38, al costat de l'exterior del passadís P-15. BEI 38160, picat a la roca viva, en diferents moments d'excavació.

E01-M. Sector 38, BEI 38160, canal de desaigna picat a la roca viva, entre el passadís P-15 i la casa H-45.

P-15

H-34

H-45

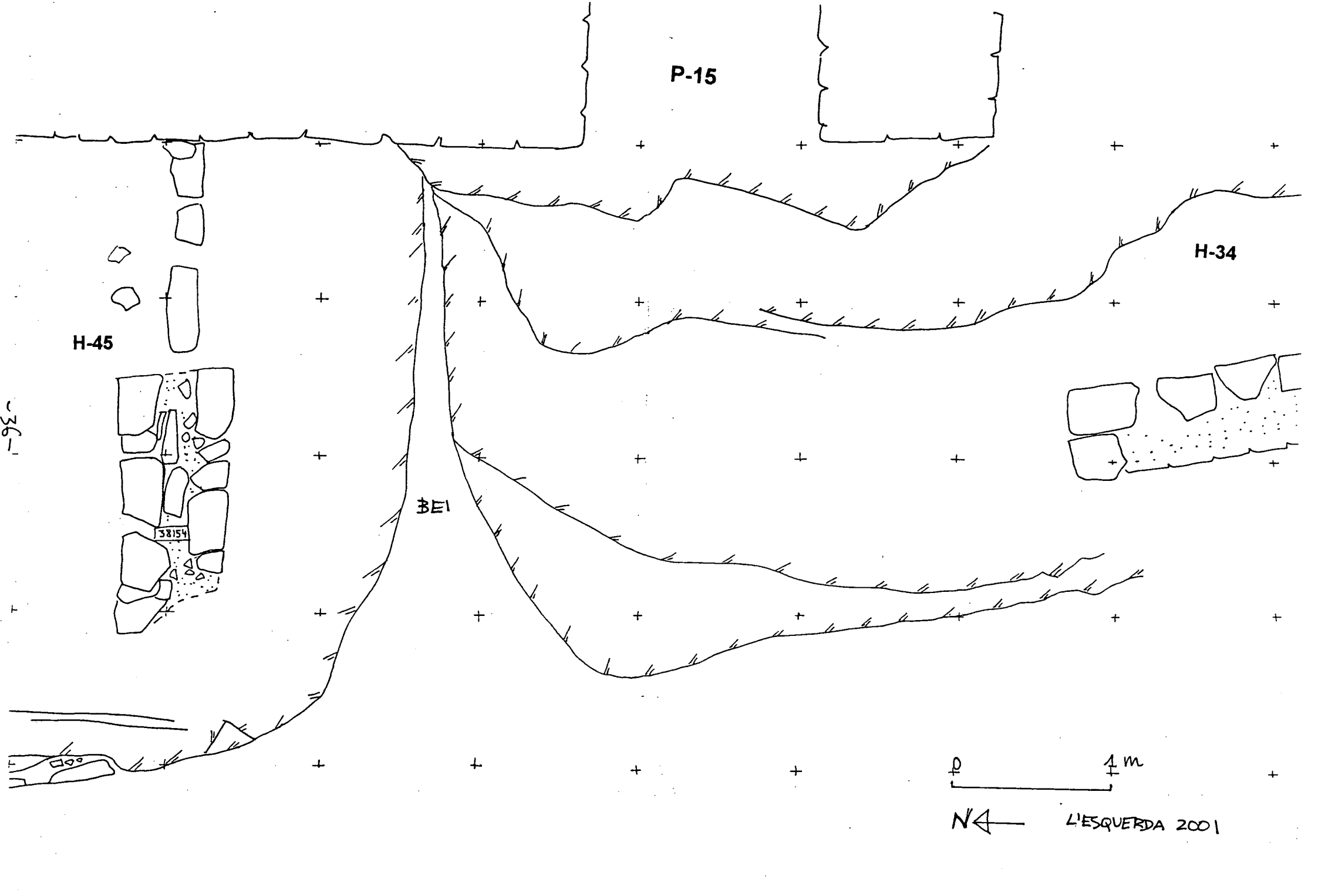
BEI

38154

NA ← L'ESQUERDA 2001

36-

2.4 L'HABITACIÓ H-45 (sectors 32 i 38)

L'estructura H-45 és una habitació situada a l'exterior W de l'H-32. Destinada a ús domèstic, es troba en relació amb les estructures artesanals annexes. Excavada entre el 2000 i el 2001, es troba enmig del sector 32 i 38 i, per això, el 2000 hi ha UEs dels dos sectors; però, a partir del 2001, s'unifica amb una sola entrada d'UEs, la del sector 38.

campanya del 2000:

Per sota dels grans enderrocs de pedra i tàpia pertanyents a l'H-32 i caiguts enfora sobre el marge W, es van localitzar dues parets, de 70 cm d'amplada cadascuna, en direcció E-W. Ambdues parets (UE. 32082 al N i UE. 38154 al S) comencen a 2m de distància de la paret W de l'H-32, deixant com una mena de passadís. Segueixen en una llargada de 1,60 m i 1,80 m, respectivament, fins el lloc on els carreus han estat absolutament descalçats i destrossats per l'obertura i ampliació del camí. Així, la paret de tancament per l'W està totalment perduda. Però en aquest lloc la base de roca està treballada i mostra unes marques incises que podrien ser el lloc on hi havia la paret. L'espai entre ambdues parets és d'uns 3,5 m, formant una habitació quadrangular que anomenem H-45.

L'habitació estava construïda en un desnivell natural de la roca que formava el marge. D'aquesta manera, el pendent natural cap l'Oest va provocar que els murs de la casa H-32 contigüa, construïda més amunt, caiguessin en part sobre l'H-45 i en part sobre l'espai exterior P-15, on s'hi ha localitzat una cantonada de pedra barrejada amb tàpia. Això explica també els dos forts nivells d'enderroc sobreposats (UE.38142 i 38143) localitzats a l'H-45, amb grans pedres, teules i una espessa capa de tàpia (UE. 38144), pertanyen als murs caiguts de l'altra casa.

Malgrat el camí va destrossar i fer desaparèixer totalment el mur de tancament W de l'H-45, els enderrocs superiors de l'H-32 van cobrir i salvaguardar el propi estrat d'enderroc i de destrucció de l'H-45 (UE.38153). Un cop delimitat aquest, donat que començava a aparèixer material ceràmic *in situ*, i la campanya estava a punt de finalitzar, es va protegir el nivell, tapant-lo amb geotèxtil i terra a sobre, i es va deixar per la propera campanya d'excavació del 2001.

campanya del 2001:

Com hem dit, a la planimetria general, l'H-45 es troba situada entre el sector 32 i el 38, però a efectes d'excavació el 2001 es van unificar totes les UEs de l'habitació dintre del d'un sol sector, el 38.

Es va continuar l'excavació d'aquesta habitació, que a la campanya del 2000 va caldre deixar a nivell d'enderroc. Com ja hem comentat més amunt, l'espai d'uns 4 x4 m es trobava totalment cobert per diverses capes de tàpia i material d'enderroc procedents d'una casa situada més amunt, i que va caure per sobre del propi enderroc de l'H-45 (UE: 38153).

L'excavació del 2001 va permetre definir la totalitat de la casa: probablement de planta quadrada, en un espai de 4 x 4 m, estava construïda adossada a la roca i la paret de la casa H-32, pel cantó Est. Els dos murs transversals localitzats no es recolzaven en aquest mur, sinó que deixaven un espai d'obertura com a porta d'accés: el mur 38154, al N, s'obria a l'exterior del passadís, davant del bei cobert i donava enfront de l'entrada de la casa H-34, a uns 5 m de distància. Aquesta devia ser la porta principal, ja que s'han trobat les pollegueres i restes de carbons associats. Tenia una amplada d'1,20 m. Els murs, de 70 cm d'ample, arribaven fins a un 60 o 70 cm d'alçada i a partir d'aquest punt continuaven amb tàpia (UE.38166). La casa es cobria amb bigues de fusta i teules tipus imbrex. Precisament l'H-45 ha donat una bona mostra de part del teulat caigut amb les teules encara *in situ* (UE.38159 i UE.38168).

Pel que fa el mur 32082, també forma una petita obertura o porta cap el Sud. en aquest cas, però, va caldre construir una mena de contrafort adossat a la paret de l'H-32 a l'est (UE.32086). Aquesta porta, de només 70 cm d'amplada, i oposada a la principal, dóna accés directe a la petita habitació H-46, possiblement usada com a taller.

L'excavació del nivell de destrucció de l'H-45 (UE. 38153) presenta el típic enderroc de pedres i teules, amb molt poc material ceràmic. Cal remarcar que no hi ha indicis d'un incendi general a l'habitació. Només en una petita àrea, arribada a la paret S i prop de la porta d'entrada s'hi van localitzar alguns carbonets i fragments de ceràmica grisa barrejats amb restes de fauna (UEs 38175 i 38176). Tot plegat pot indicar una possible llar de foc, però no hi ha pedres amb indicis de combustió a prop.

Tot això i el fet de que parts de la teulada caiguda conservaven la forma original de situació de les teules, fa pensar més aviat en un enderroc sobtat, que no pas un incendi: potser la casa superior es va esfondrar sobre aquesta, situada més avall en pendent cap el marge W.

Pel que fa el material aparegut a l'habitació, tot plegat apunta a un ús domèstic. Destaquem la presència de material metàl·lic, ferros i bronzes. En concret 1 sivella de bronze (E01-400) i una plaqueta del mateix metall (E00-523). De ferro, cal destacar 2 sivelles (E00-525 i E01-402) i 1 ganivet (E01-906), encara que molt fragmentat i en mal estat de conservació. També s'han localitzat claus (E01-401, E01-406 i E01-409), un parell d'escòries de ferro (E01-399 i E01-871), i peces indeterminades.

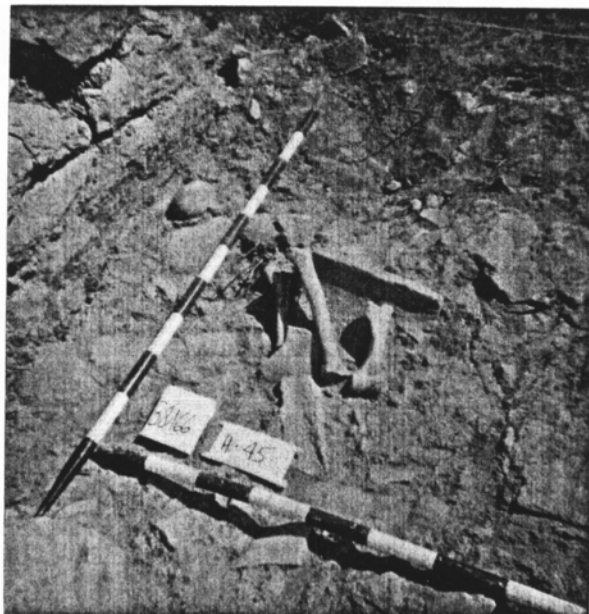
També hi ha una certa presència de material lític, amb pedres treballades en forma de tap i algunes fitxes. Apareix també una mica de vidre, molt fragmentat.

Entre les restes de ceràmica grisa s'han pogut identificar fins a 4 olles fragmentades (E00-702, E01-403, E01-429 i E01-430) i una canata per a líquids (E01-687).

L'anàlisi faunística dels ossos recuperats associats a aquestes olles mostra predominantment una cuïta d'ovicàprids i gallinàcies, amb bou i porc en menor quantitat. Precisament, l'anàlisi de fauna confirma el caire domèstic d'aquesta habitació. L'H-45 aporta, doncs, un conjunt de restes òssies d'animals de gran varietat i riquesa faunística. Per les seves característiques, els 214 frags. de fauna localitzats porten a definir aquesta zona com un espai d'ús domèstic i d'ús quotidià, amb un

consum variat d'animals domèstics: gallinàcies, ovicàprids (sobretot costelles), ous, porc. Hi destaca, però, la presència de l'extremitat inferior d'un bou, una cuixa, que es va consumir sencera (vid. apartat 3.8 d'aquesta Memòria).

H-45. Restes in situ de la cuixa de bou

- el canal i els forats de pal picats a la roca

La casa H-45, igual que la majoria del poblat medieval de l'Esquerda, estava construïda directament sobre la roca mare. I aquí resta per comentar cinc elements que van aparèixer al final de l'excavació, per sota del nivell d'ocupació 38175 i picats a la roca mare: un canal i quatre encaixos o forats de pal.

- arràn de la paret est de l'H-45 i cobert pel nivell d'ocupació, va aparèixer un petit rebaix a la roca, formant una mena de canal que girava en angle cap avall per cada costat interior de l'habitació (UE. 38177). Pot tractar-se d'una canalització per desaiguar i, si és així, seria més lògic pensar que es previ a la construcció d'aquesta habitació, tot i que no en tenim cap prova.

- forat 38178, es tracta d'un encaix picat a la roca, situat aproximadament al centre de l'habitació, de forma quadrada (20x20 cm), i uns 5 cm de fons. Possible forat de pal.

- forat 38179, encaix picat a la roca, situat al costat del mur Sud de l'H-45, de forma quadrada (20x20 cm) i poca profunditat. Possible forat de pal.

- forat 38180, encaix picat a la roca, de forma arrodonida i petites dimensions, uns 10 cm de diàmetre, per uns 5 de profunditat. Situat aproximadament al centre de l'habitació, al cantó W que no té mur. Possible forat de pal.

- forat 38181, encaix picat a la roca, de forma arrodonida, d'uns 25 cm de diàmetre. Situat a prop de la paret Sud, al cantó W de l'habitació, que no té mur. Possible forat de pal.

Els encaixos o forats de pal es troben repartits desigualment per interior l'H-45, i el fet de que n'hi hagi dos de quadrats i dos de circulars no permet especular gaire sobre una possible estructura. Cal relacionar-los amb el canal de desaigüa 38177? Es tracta d'una estructura anterior a l'H-45, o bé potser pertanyen a alguna estructura interior que funcionava contemporàniament a l'habitació. Per ara, no podem aclarir-ho.

Relació d'Unitats Estratigràfiques de H-45 (sectors 32 i 38):

E-2000:

UE.32082- H-45, mur en direcció E-W, de 70 cm d'amplada i una llargada aprox. de 170 cm. Mur de tancament N de l'H-45

UE.32084- H-45, estrat corresponent a la tàpia caiguda de l'H-32. Igual a la UE.38...

UE.32086- H-45, estructura quadrada de pedres, adossada a l'exterior de la paret W de l'H-32. Possible mur o contrafort. Dóna accés a l'H-46 des de l'H-45.

UE.38141- H-45, estrat superficial, format per terra de camp per sobre d'un picadís (UE.38143), la tàpia (UE.38144) i part de l'enderroc UE. 38142. Igual a 32071

UE.38142- H-45, enderroc de grans pedres procedents del mur W de l'H-32. Localitzat en campanyes anteriors, estava cobert en part pel nivell superficial 38141. Barrejat amb la tàpia UE.38144. Material ceràmic barrejat. Cobert per 38141, cobreix 38163.

UE.38143- H-45, segon estrat d'enderroc, de pedretes i picadís, situat al voltant de l'enderroc 38142 i de la tàpia 38144. Baixa en pendent fort cap l'oest, seguint el marge. Cobert per 38141 i 38144, cobreix 38145.

UE.38144- H-45, terra molt compactada i de tonalitat groguenca, possible tàpia caiguda de l'H-32. Ocupa una superfície en pendent de 4 x 2 m a l'oest de l'enderroc 38142 i entremig de les pedres. També hi ha alguna altra taca més al sud.. Cobert per 38141, cobreix 38143 en part.

UE.38147- H-45, conjunt de pedres aliniades seguint una forma semicircular, situades arràn del camí, fora del límit de la roca mare de l'H-45. No semblen pertànyer a cap estructura determinada. Es deixen al camí.

UE.38153- H-45, estrat de terra compactada groguenca, tàpia, barrejada amb pedretes i teules. Sota el picadís 38143. cobreix 38159-38154-38163.

UE.38154- H-45, mur que tanca l'habitació pel Sud. Té 70 cm d'amplada per 160 cm de llarg. Es troba destruït per l'obertura del camí sobre el marge. Cobert per 38153.

UE.38159- H-45, estrat de teules enmig d'una terra compacta de color taronjós. Enderroc de la teulada de l'H-45.

E-2001:

UE.38166- H-45, estrat de terra vermellosa molt compactada (tàpia?), barrejada amb teules i pedretes. Les teules són més abundants al cantó SW, seguint el pendent del marge. Cobreix 38167.

UE.38167- H-45, estrat d'ocupació: terra compacta però flonja, decolor grisós, sense fragments de teules, amb força material ceràmic. Cobert per un enderroc de pedres i teules (38168) i per 38166, cobreix la roca mare.

UE.38168- H-45, estrat d'enderroc format per un conjunt de teules caigudes en posició original, seguint el pendent cap l'oest. Hi ha algunes lloses planes a un costat, possiblement per a sostenir el teulat sobre les parets de tàpia. Cobreix 38167.

UE.38169- H-45, enderroc del llindar de la porta N de l'H-45, amb pedres caigudes enmig de terra ocre dura. Poca ceràmica. En contacte amb 38167.

UE.38170- H-45, enderroc del llindar de la porta S de l'H-45, amb pedres caigudes enmig de terra ocre compactada i dura. No hi ha material. En contacte amb 38166.

UE.38171- H-45, interestrat, polleguera est del llindar N. Reblerta de terra amb carbons, sense material. Se'n pren mostra.

UE.38172- H-45, interestrat, polleguera oest del llindar N. Reblerta de terra amb carbons, sense material. Se'n pren mostra.

UE.38173- H-45, interestrat, polleguera est del llindar S. Reblerta de terra, sense material. Se'n pren mostra.

UE.38174- H-45, interestrat, polleguera oest del llindar S. Terra molt barrejada amb pedres i restes d'enderroc del propi mur destrossat. No se'n pren mostra.

UE.38175- H-45, estrat de destrucció i incendi, amb molts carbons llargs en mal estat. Sobre la roca mare hi ha carbonets més petits. Sota l'estrat d'enderroc de la teulada, 38168.

UE.38176- H-45, estrat de terra cremada compacta, de color vermellós, amb carbons, rodejada per pedres. Arrambada a la paret S de l'H-45, podria ser una llar de foc, si no fos perquè les pedres que la rodegen no presenten cap traça de combustió. No hi ha material. En contacte amb 38175.

UE.38177- H-45, petit canal picat a la roca, paral·lel al mur est de l'H-45. Potser és una estructura per desaiguar, prèvia a la construcció de l'H-45? Cobert per 38175.

UE.38178- H-45, encaix picat a la roca, situat aproximadament al centre de l'habitació, de forma quadrada (20x20 cm). Possible forat de pal? Cobert per 38175.

UE.38179- H-45, encaix picat a la roca, situat al costat del mur Sud de l'H-45, de forma quadrada (20x20 cm). Possible forat de pal? Cobert per 38175.

UE.38180- H-45, encaix picat a la roca, de forma arrodonida i petites dimensions (10 cm). Situat aproximadament al centre de l'habitació, al cantó W que no té mur. Possible forat de pal? Cobert per 38175.

UE.38181- H-45, encaix picat a la roca, de forma arrodonida, d'uns 25 cm. Situat a prop de la paret Sud, al cantó W de l'habitació, que no té mur. Possible forat de pal? Cobert per 38175.

E00-M. Sector 32, H-45, estrat de tàpia (corresponent a l'habitació superior H-32), cobrint diferents nivells d'enderroc

E00-M. Sector 32, H-45, segon nivell d'enderroc, format per grans pedres. Entremig comencen a aparèixer algun mur molt destrossat. .

E01-M. Sector 38, H-45, nivell d'enderroc per sobre del nivell d'ocupació. S'hi aprecien les teules caigudes en bloc.

E01-M. Sector 38, H-45, nivell d'ocupació encara *in situ* de l'habitació. Els murs laterals estan trencats pel camí i el mur W ha desaparegut.

E01-M. Sector 38, H-45, excavació del nivell d'ocupació, amb material *in situ* (clau de ferro).

E01-M. Sector 38, H-45, marques incises paral.leles, gravades a la roca viva, just al punt on hi hauria hagut el mur. Són marques d'arada? o corresponen al traçat de l'habitació previ a la construcció del mur?

SECTOR 32 ← → SECTOR 38

H-46

32073

32086

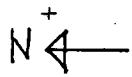
H-45

32082

32081

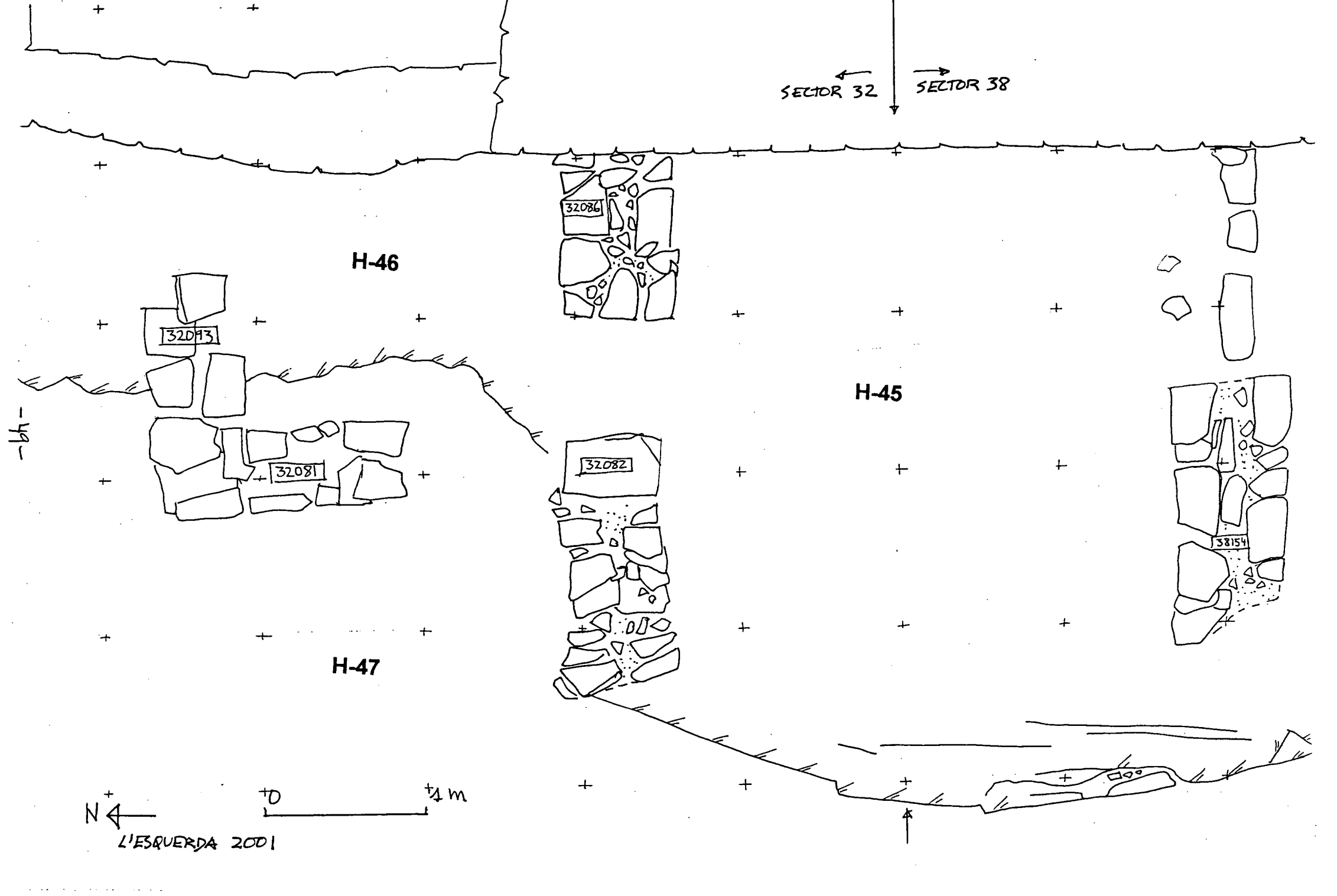
38154

H-47

0 4 m

L'ESQUERDA 2001

2.5 L'HABITACIÓ H-46, sector 32

Seguint el camí cap el nord, a la zona corresponent a l'exterior W de la ferreria (H-40, excavada el 1998), i per sota dels enderrocs superficials del marge, es va localitzar un nivell d'enderroc de pedres i teules corresponent a un petit edifici cobert.

L'espai queda delimitat entre la paret W de la ferreria i dues parets en angle recte (UE.32081 i 32093), construïdes de tal manera que tanquen un espai quadrat d'aproximadament 2x2 m. En quedar a una certa distància dels murs, aquestes parets deixen dos espais de comunicació: una obertura d'uns 70 cm cap el N, que dona a l'espai E-48; i una altra cap l'W, de 100 cm, que dona a la nova estructura inferior H-47, molt destruïda pel marge. Encara hi ha un tercer accés, cap el Sud, on es troba el llindar de l'H-45, habitació amb la qual creiem que s'ha de relacionar aquesta petita estructura que presentem.

La seva excavació va donar un nivell d'enderroc (UE:32076) format per pedres petites barrejades amb una terra dura semblant a tàpia, que estava en contacte amb un estrat de terra groguenca o tàpia procedent de les parets (32077) També es va localitzar l'estrat caigut de teules de la coberta (32090). Tot plegat cobria l'estrat d'ocupació (32095), de terra ocre compactada, amb fragments de ceràmica i de material de ferro. El nivell d'ocupació estava directament sobre la roca mare, que sembla haver sofert l'acció intensa del foc, ja que la pedra es descostrona i salta amb molta facilitat.

D'altra banda, també remarcuem l'existència d'encaixos o forats de pal en la petita habitació. El forat 32087 tenia 5 pedres al seu voltant. El 32088, dues pedres planes. I el 32096 estava treballat directament a la roca. És fa difícil associar-hi alguna estructura concreta, però podien servir per alguna cosa relacionada amb el treball artesanal. Tot i així, comprovem també la forta presència de restes de fauna, que es poden associar amb la proximitat del foc localitzat a l'H-45: avifauna, costelles d'ovicàpid, un tros de tíbia de bou i dos fragments de llebre (vid. apartat 3.8 d'aquesta Memòria). Tot plegat es relaciona amb dues peces de ceràmica grisa, tipus olla (E00-216 i E00-292).

Donades les característiques de l'H-46, pensem que pot tractar-se d'un petit taller annex a la casa principal H-45, associat a tota la zona de treball dels metalls. Les dues puntes de ferro que s'hi han localitzat ho corroboren (E00-248 i E00-273).

Relació d'Unitats Estratigràfiques de H-46 (sector 32):

UE.32075- H-46, estructura enmig de l'enderroc 32072, formada per grans pedres col·locades planes i adossades a la paret exterior W de l'H-32. En contacte amb 32074.

UE.32076- H-46, estrat d'enderroc de pedres petites barrejades amb terra cendrosa i carbonets, situat a l'exterior de la paret W de la ferreria H-40. En contacte amb UE.32072 i 32078.

UE.32077- H-46, estrat d'enderroc barrejat amb taques de tàpia força potents. Situat just a la part exterior W de l'H-32, entre l'enderroc 32072 i el 32073, que el cobreix.

UE.32081- H-46/H-47, mur en direcció N-S, de 70 cm d'amplada i una llargada aprox. de 160 cm. És el mur de tancament W de l'H-46. Contacta amb l'H-47.

UE.32082- H-46/H-45, mur en direcció E-W, de 70 cm d'amplada i una llargada aprox. de 170 cm. Mur de tancament N de l'H-45.

UE.32085- H-46, estrat de terra compacta i dura, amb pedres petites i teules trencades barrejades. Situat al costat W de la ferreria, a l'interior de l'H-46. És cobert per 32076.

UE.32086- H-46/H-45, estructura quadrada de pedres, adossada a l'exterior de la paret W de l'H-32. Possible mur o contrafort. Dóna accés a l'H-46 des de l'H-45.

UE.32087- H-46, element: encaix o forat de pal, format per 5 pedres posades planes, prop de l'estructura 32086.

UE.32088- H-46, estructura formada per 2 pedres planes, situades a l'oest de la ferreria H-40.

UE.32089- H-46, pedres planes amb argamassa que tapen un possible canal. En treure-les es veu que no és res més que l'enderroc.

UE.32090- H-46, estrat de teules fragmentades, corresponent a la coberta de l'H-46. Cobert per 32085 i en contacte amb 32089.

UE.32093- H-46, mur N, que va d'E a W..

UE.32094- H-46, llinda de porta de l'estructura H-46, que s'obre entre els murs 32081 i 32082, donant entrada cap l'H-47, oberta a l'W.

UE.32095- H-46, estrat d'ocupació de l'estructura H-46, amb terra ocre, ceràmica grisa i material de ferro.

UE.32096- H-46, encaix a la roca, possible forat de pal. Es pren mostra de terra (Inv. E00-32096-299).

E00-M. Sector 32, H-46, procés d'excavació del nivell d'enderroc i d'ocupació.

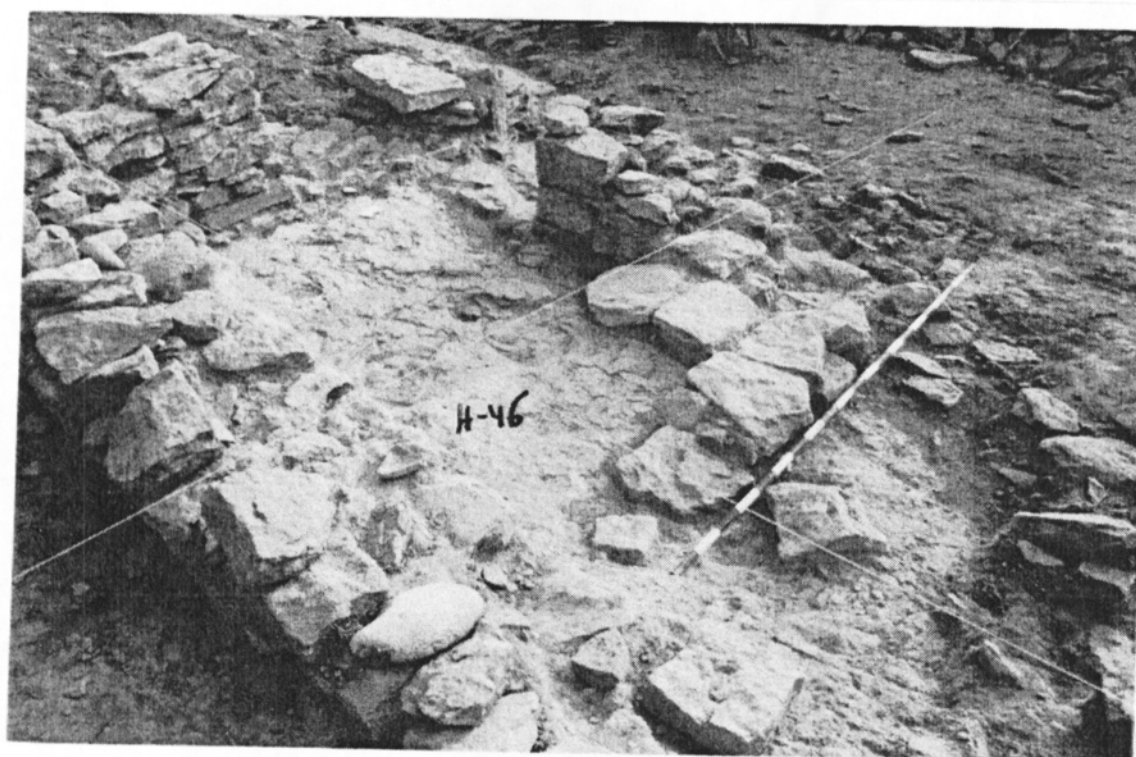

E00-M. Sector 32, H-46, adossada a la paret W de la ferreria H-40. Enderroc i teules *in situ*.

E01-M. Sector 32, H-46, nivell del sòl, roca viva, molt alterada per l'acció de temperatures elevades.

E01-M. Sector 32, H-46, petits forats de pal i encaixos al terra.

2.6 L'HABITACIÓ H-47, sector 32

De l'H-47 només en podem inferir la seva existència, ja que es troba a un nivell inferior del camí actual. Està situada més a l'W de l'H-46, sobre el marge i el camí. Això ha fet que es trobi totalment destrossada.

Només coneixem dos murs de l'H-47: el que la tanca per l'E, que és el mateix 32 081 de l'H-46, amb la que comunica per una porta o finestra. L'altre mur és el 32082, al sud, que també limita amb l'H-45. Pel nord hi passa el camí, i per l'W queda trencada totalment pel marge. En aquesta zona només s'hi han localitzat unes quantes pedres (UE.32080), aliniades seguint una forma circular o semicircular, situades a continuació de la roca mare, en direcció S-N. Si eren el mur de tancament per l'W, estan totalment mogudes.

A la campanya del 2000 es va localitzar el nivell superficial, seguit d'un primer nivell d'enderroc format per pedres caigudes barrejades amb alguna teula (UE.32083). Un segon nivell presenta més teules fragmentades barrejades amb ceràmica i terra negrosa amb carbons, indicatiu d'un incendi (UE:32097). Per ara, només s'ha pogut localitzar restes de l'enderroc de la teulada, amb carbons i material cremat, prop de la porta que la que comunica directament amb l'H-46. No s'ha pogut baixar més perquè el camí la travessa i cal esperar una remodelació del pas en general.

Relació d'Unitats Estratigràfiques de H-47 (sector 32):

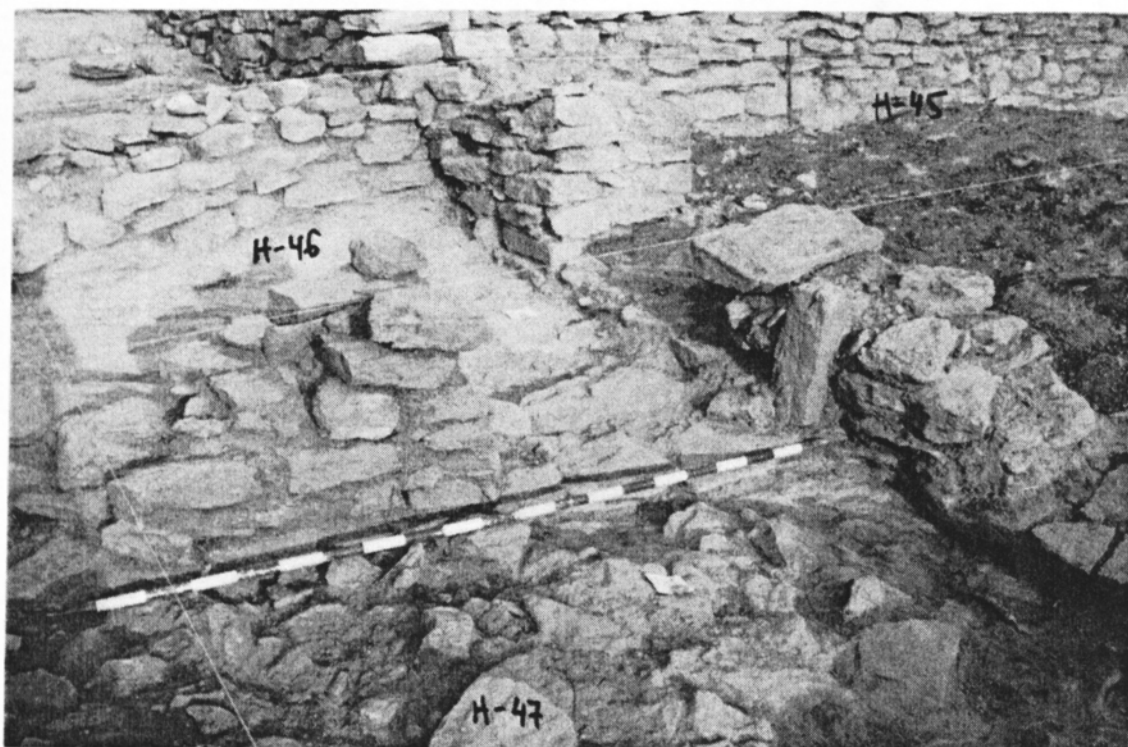
UE.32080- H-47, alineació de pedres seguint una forma circular o semicircular, situat al límit dels sectors 32 i 38, a continuació de la roca mare, en direcció S-N.

UE.32081- H-46/H-47, mur en direcció N-S, de 70 cm d'amplada i una llargada aprox. de 160 cm. És el mur de tancament W de l'H-46. Contacta amb l'H-47.

UE.32082- H-45/H-46/H-47, mur en direcció E-W, de 70 cm d'amplada i una llargada aprox. de 170 cm. Mur de tancament N de l'H-45, i de tancament S del'H-47. Destrossat totalment pel camí del marge W.

UE.32083- H-47, estrat d'enderroc de l'estructura H-47, format per pedres caigudes. En contacte amb el mur 32081 i el 32082. Conté material, ceràmica grisa.

UE.32097- H-47, enderroc de pedres i teules enmig de terra negrosa i carbons, que correspon a una nova habitació més a l'oest, per sota el camí.

E00-M. Sector 32, localització inicial de l'H-47, davant de l'H-46 i al costat de l'H-45.
E02-M. Sector 32, H-47 protegida amb geotèxtil i preparada per a l'excavació del 2003.

2.7 L'ESPAI E-48, sector 32: Les estructures semicirculars i la banqueta

Dins el sector 32, l'espai E-48 abasta la zona compresa entre l'H-46 i H-47 al Sud, i l'H-49 pel nord, en una llargada d'uns 5 metres i una amplada de 6m trencats pel camí. Es tracta d'una zona molt destrossada pel camí i el marge W.

Excavat el nivell superficial el 2000, van aparèixer estrats i estructures modernes relacionades amb les tasques agrícoles; Un cop extretes, el 2001 es va poder localitzar una banqueta arran de les parets medievals exteriors de la ferreria H-40, així com estrats i nivells associats a la resta de construccions baix-medievals excavades.

- les estructures semicirculars de pedra seca:

Adossades a les parets exteriors de l'E-41 i l'H-42, el passadís de la ferreria i la casa del ferrer, van aparèixer unes estructures semicirculars, fetes de pedra seca.

Prop de la ferreria es va delimitar una estructura rectangular d'uns 3 m de llargada per 1,5 d'amplada aprox.(UE.32078 i 32079), mig destrossada pel camí. El fet de que estés construïda de manera que el seu interior formava dos semicercles buits que s'obrien per un cantó aprofitant el marge, i la presència de carbons pels voltants, va fer pensar en un primer moment en un possible forn.

L'excavació va demostrar, en canvi, que no es tractava de cap forn, ja que el doble espai, cobert amb falsa volta, no mostrava cap indicatiu de foc al seu interior i, a més, estava construït per sobre dels nivells d'enderroc medievals. Per tant, per estratigrafia, pertany a un moment posterior, quan es van fer treballs agrícoles a la zona. La troballa d'un plat fragmentat de ceràmica vidrada marró (segles XVI-XVIII), reforça la idea d'una mena de petita cabana amb dues boques, amb la possible funció de guardar-hi alguna eina o atuell. Anys més tard, l'eixamplament del camí va destruir-la parcialment.

Aquestes estructures superficials tardanes eren construïdes amb carreus medievals obtinguts d'entre les runes de les cases medievals. Un cop excavades i extretes, es va poder comprovar que cobrien d'altres estructures més complexes i més antigues, d'època medieval, situades a un nivell inferior.

- la banqueta adossada a la ferreria medieval:

En concret, van aparèixer unes filades de pedra ben posades, formant una mena de banqueta d'uns 50 cm d'alçada per uns 2,5 m de llarg (UE. 32104). Aquesta banqueta es troba adossada a la paret exterior del passadís E-41 (excavat el 1999), que separa la ferreria H-40 de la casa del ferrer H-42.

Pel que sembla, aquest mur no existia quan la ferreria funcionava. Es va fer poc després de l'incendi que va destruir les estructures superiors, per tal d'anular el passadís i recolzar-hi aquesta banqueta. El material associat, fragments de ceràmica grisa i sobretot, restes d'escòria de ferro, fan pensar en una continuïtat en el treball d'aquest metall.

Els murs que han començat a delimitar-se a un nivell més profund, arrasats pel camí que es va obrir posteriorment, avalen aquesta hipòtesi: es pot tractar d'un altre taller de metalls, una altra ferreria, construïda cap l'exterior dels murs poc després que la primera s'incendiés. Caldrà esperar la continuació de l'excavació en aquest sector, a la zona del camí.

Relació d'Unitats Estratigràfiques de l'E-48 (sector 32):

UE.32071- E-48, estrat superficial, terra de camp, sense gairebé presència de material. Cobreix UE.32072 i 32073.

UE.32072- E-48, estrat d'enderroc, format per grans pedres situades a l'exterior del mur W de l'H-32 o de l'H-40 (cf. respectivament excavació del 1997 i 1998). L'enderroc es troba de nord a sud, seguint els murs, i enllaça amb l'enderroc 38142, del sector 38. Cobreix UE.32071. És cobert per UE.32071 i en contacte amb 32073. Sense material.

UE.32073- E-48, estrat d'enderroc de pedres més petites i fragmentades que a l'anterior UE.32072. Caigut en pendent sobre el marge W del camí. Contacta i és igual a l'enderroc 38143, i està en contacte amb la tàpia (UE.38144). Cobert per 32071 i en contacte amb 32072. Cobreix 32077. Sense material.

UE.32074- E-48, estrat de terra flonja i cendrosa, corresponent a un nivell de destrucció, situada a l'W de l'enderroc 32073. Sense material.

UE.32078- E-48, conjunt de pedres col.locades de forma circular, formant una coberta caiguda endins, d'uns 100 cm de diàmetre (estructura circular 1). Situat al sector W a l'exterior de la ferreria. En contacte amb 32076 i 32079. Pot tractar-se d'una petita cabanà de pagès per guardar eines.

UE.32079- E-48, segon conjunt de pedres en cercle (estructura circular 2), igual que el 32078, però travessat i arrancat per l'arada del pagès. En contacte amb 32077 i 32078.

UE.32091- E-48, terra compacta amb grans pedres. cobert per 32078 i tallat per 32092.

UE.32092- E-48, espai reomplert de terra de camp negrosa, talla la UE. 32091.

UE.32100- E-48, estrat superficial, format per terra de camp amb pedretes petites. Fragments de ceràmica grisa barrejats amb vidres moderns i trossets de plàstic a la zona del marge que voreja el camí.

UE.32101- E-48, enderroc de pedretes petites, barrejada amb alguna de més gran aplanada, com per anivellar el terreny a la zona del camí. Cobert per 32100, cobreix 32102.

UE.32102- E-48, enderroc de pedres grans enmig de terra groguenca i pedretes. Relacionat amb l'anterior enderroc 32101. Les pedres formen una mena de plataforma aplanada on es recolzava la doble estructura circular del pastor/pagès 32080.

UE.32103- E-48, estrat d'enderroc d'un mur que tapava el mur anterior 32056 (W de l'E-41).

UE.32104- E-48, banqueta. Estructura de pedres col·locades planes, d'100 cm de llarg per 50 cm d'ample, formant una mena de banqueta adossada al mur 32056.

UE.32105- E-48, enderroc format per pedretes caigudes del mur 32056 sobre l'estructura 32104.

UE.32108- E-48, enderroc per sota del mur 32056 (passadís entre la ferreria i la casa del ferrer), format per pedres grosses caigudes. Cobert per 32102 i en contacte amb 32106.

UE.32110- E-48, capa de terra groguenca compactada, sota l'enderroc 32106 i 32108.

E00-M. Sector 32, E-48, nivell superficial, amb l'aparició de les primeres estructures semicirculars.

E00-M. Sector 32, E-48, estructures semicirculars UE.32079 i 32080.

E00-M. Sector 32, E-48, estructura semicircular UE. 32080 en curs d'excavació.

2.8 L'ESTRUCTURA H-49, sector 32

L'E-49 o H-49 és una petita estructura quadrada, adossada a l'exterior del mur W de la casa del ferrer H-42. Va ser excavada el 2001.

En realitat, l'H-49 és una subestructura dins de l'E-48: un espai quadrat de 2 x 2 m, incloent-hi les parets. Aquestes, fetes de pedra amb una amplada de 60 a 70 cm, deixen un buit interior de 1,40 x 1,20 m, pel que sembla sense cap accés a peu pla. L'interior estava ple de teules i pedres caigudes, sense cap altre mena de material.

Pensem que es podria tractar d'una mena de forn o estructura relacionada amb el treball del ferro. Però només ho testimoniaria un petit enderroc de pedres cremades, caigudes a l'interior l'H-49, amb concentració de terra cremada vermellosa, carbons i cendres (UE. 32111). Al costat, en un angle de la petita estructura, un forat de pal quadrat contenia terra vermella i cendres (UE.32109).

D'altra banda, la banqueta 32104, adossada a la paret de la ferreria, s'allarga fins a contactar amb aquesta estructura quadrada. En tot cas, l'H-49 es troba clarament associada amb el conjunt d'estructures de l'E-48, que es continuaran a la propera campanya del 2002 i potser aclariran més la seva funcionalitat de conjunt.

Relació d'Unitats Estratigràfiques de l'H-49 (sector 32):

UE.32106- H-49, enderroc format per grans pedres a l'exterior de l'H-42 (casa del ferrer) i sobre el marge i el camí W. Cobert per 32102 i en contacte amb 32104 i 32107.

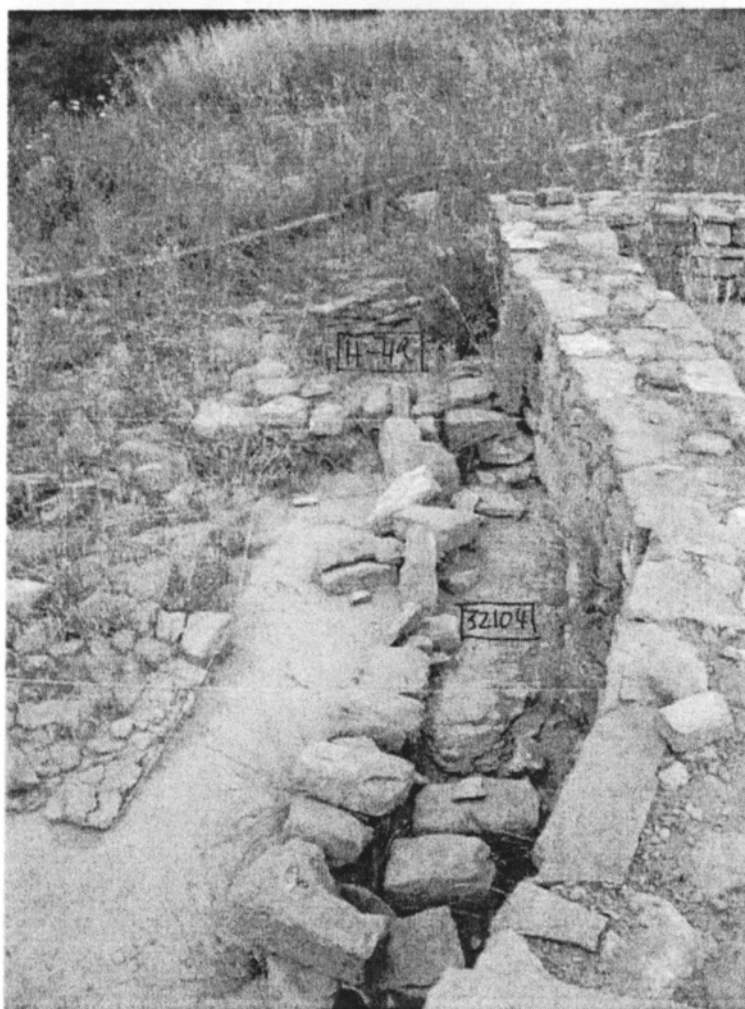
UE.32107- H-49, mur S de la petita estructura E-49 o H-49. Cobert per 32102, en contacte amb 32106.

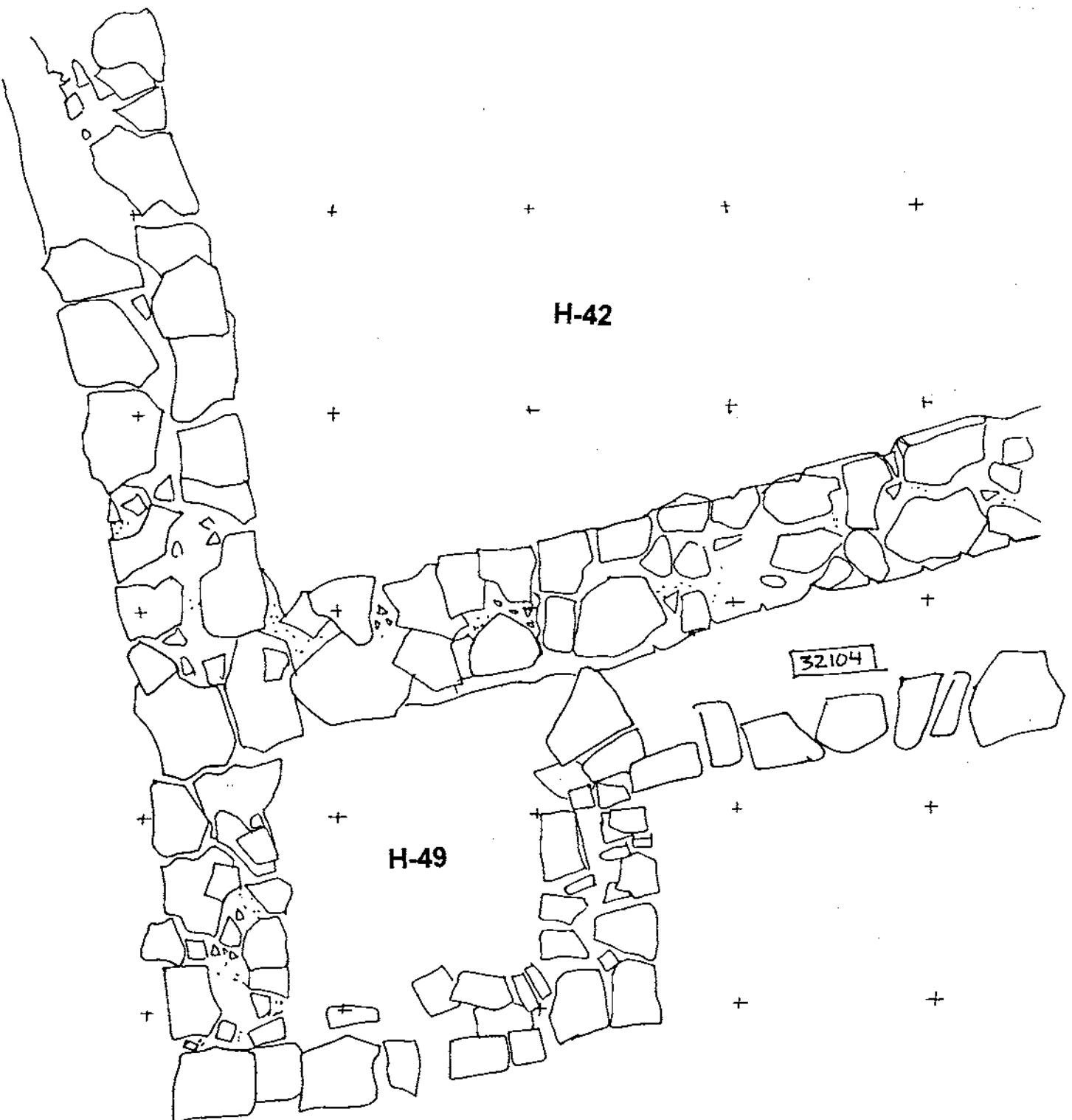
UE.32109- H-49, forat de pal quadrat, a l'angle de la petita habitació H-49. Conté terra vermella i cendres. Cobert per 32106

UE.32111- H-49, enderroc de pedres cremades, caigudes a l'interior de la petita estructura H-49, amb concentració de terra cremada vermellosa, carbons i cendres. Cobert per 32106, en contacte amb 32109.

E01-M. Sector 32, estructura H-49, amb la banqueta 32104 adossada.

H-42

H-49

32104

0 1m

N ←

L'ESQUERDA 2001

2.9 L'HABITACIÓ H-50, sector 32

L'H-50 és una gran estructura semiexcavada a la roca, localitzada el 2001 a nivell superficial. D'una amplada de gairebé 10 m, es troba molt destrossada pel camí.

Des de la darrera habitació excavada cap el N, l'H-42, que va resultar ser la casa del ferrer, i un cop tret el nivell superficial de terra de camp, s'ha pogut delimitar una nova habitació semiexcavada a la roca de grans dimensions: pel cantó S aprofita el mur de l'H-42, de 5 m de llarg, però l'habitació continua per sota del camí, sense que n'haguem trobat el límit; pel cantó E, la roca està excavada de forma arrodonida irregular, i s'estén més de 7 m cap el Nord, on comença a girar cap l'W. En aquest punt es perd en el marge del camí.

El 2001 es va arribar a un nivell d'enderroc de pedres i teules que sembla *in situ* (UE.32201), seguit per un estrat de terra en contacte amb la roca mare, a l'est de l'habitació (UE.32202), amb material ceràmic barrejat. Per tant, caldrà continuar amb aquesta habitació, tot i el problema evident que planteja quant a la seva situació enmig del camí.

Relació d'Unitats Estratigràfiques de l'H-50 (sector 32):

UE. 32200- H-50, nivell superficial i començament d'enderroc format per grans pedres. Estructura semiexcavada a la roca, que continua uns 7 m cap el nord des de l'H-42 o casa del ferrer. Es troba destrossada i partida pel camí. Cobreix 32201.

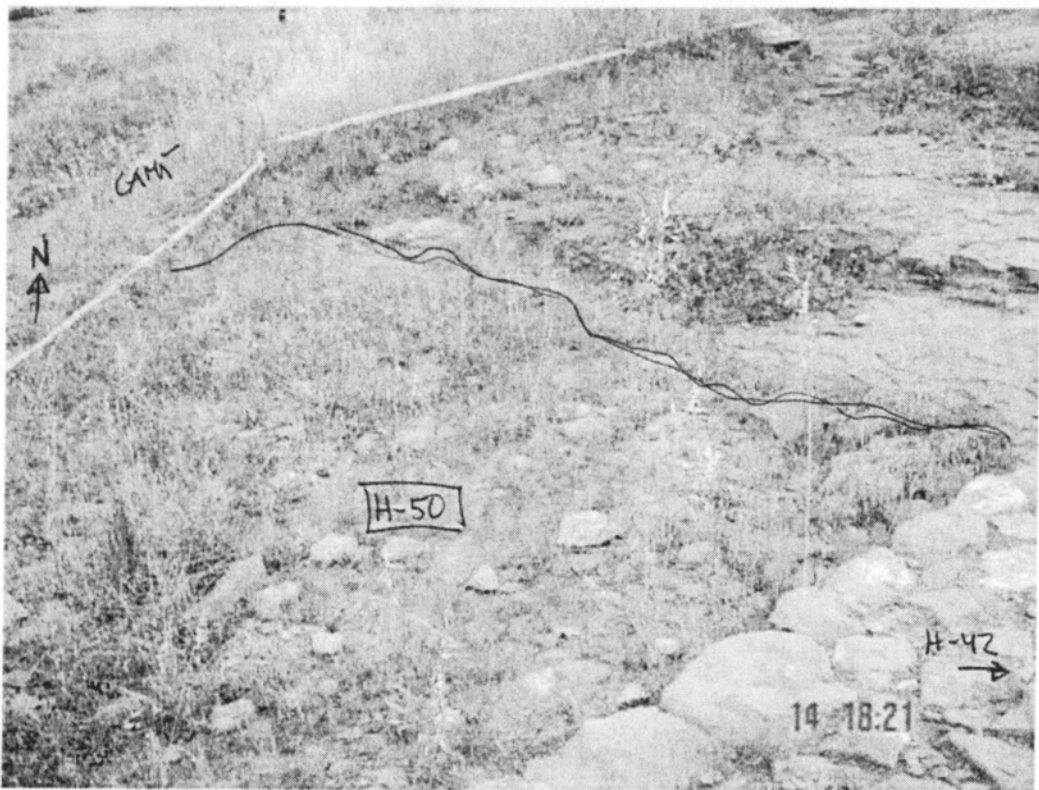
UE.32201- H-50, nivell d'enderroc format per pedres barrejades amb fragments de teules i terra poc compacta. Cobert per 32200, cobreix 32202..

UE.32202- H-50, estrat de terra en contacte amb la roca mare, a l'est de l'H-50. Hi ha material barrejat. Cobert per 32201.

UE.32203- H-50, estrat de terra groguenca amb pedres caigudes i fragments de teules, a l'W de l'H-50, a la zona del camí. .

E01-M. Sector 32, H-50, delimitació de l'habitació excavada a la roca, tallant el camí; nivell d'enderroc.

3. RELACIÓ ESTRATIGRÀFICA DE LES ESTRUCTURES EXCAVADES I MÀTRIX

Describim a continuació la totalitat de les Unitats Estratigràfiques excavades durant les campanyes del 2000 i 2001, ordenades per sectors (sector 32, orientat cap el nord, i sector 38, orientat vers el sud). Per tant, hi ha 4 llistats:

- sector 32, 2000
- sector 32, 2001
- sector 38, 2000
- sector 38, 2001

SECTOR 32, SEQÜÈNCIA ESTRATIGRÀFICA E2000-M:

(segueix del 1999)

UE.32071- E-48, estrat superficial, terra de camp, sense gairebé presència de material. Cobreix UE.32072 i 32073.

UE.32072- E-48, estrat d'enderroc, format per grans pedres situades a l'exterior del mur W de l'H-32 o de l'H-40 (cf. respectivament excavació del 1997 i 1998). L'enderroc es troba de nord a sud, seguint els murs, i enllaça amb l'enderroc 38142, del sector 38. Cobreix UE.32071. És cobert per UE.32071 i en contacte amb 32073. Sense material.

UE. 32073- E-48, estrat d'enderroc de pedres més petites i fragmentades que a l'anterior UE.32072. Caigut en pendent sobre el marge W del camí. Contacta i és igual a l'enderroc 38143, i està en contacte amb la tàpia (UE.38144). Cobert per 32071 i en contacte amb 32072. Cobreix 32077. Sense material.

UE.32074- E-48, estrat de terra flonja i cendrosa, corresponent a un nivell de destrucció, situada a l'W de l'enderroc 32073. Sense material.

UE.32075- H-46, estructura enmig de l'enderroc 32072, formada per grans pedres col.locades planes i adossades a la paret exterior W de l'H-32. En contacte amb 32074.

UE.32076- H-46, estrat d'enderroc de pedres petites barrejades amb terra cendrosa i carbonets, situat a l'exterior de la paret W de la ferreria H-40. En contacte amb UE.32072 i 32078.

UE.32077- H-46, estrat d'enderroc barrejat amb taques de tàpia força potents. Situat just a la part exterior W de l'H-32, entre l'enderroc 32072 i el 32073, que el cobreix.

UE.32078- E-48, conjunt de pedres col.locades de forma circular, formant una coberta caiguda endins, d'uns 100 cm de diàmetre (estructura circular 1). Situat al sector W a l'exterior de la ferreria. En contacte amb 32076 i 32079. Pot tractar-se d'una petita cabanà de pagès per guardar eines.

UE.32079- E-48, segon conjunt de pedres en cercle (estructura circular 2), igual que el 32078, però travessat i arrancat per l'arada del pagès. En contacte amb 32077 i 32078.

UE.32080- H-47, alineació de pedres seguint una forma circular o semicircular, situat al límit dels sectors 32 i 38, a continuació de la roca mare, en direcció S-N.

UE.32081- H-46/H-47, mur en direcció N-S, de 70 cm d'amplada i una llargada aprox. de 160 cm. És el mur de tancament W de l'H-46. Contacta amb l'H-47.

UE.32082- H-45, mur en direcció E-W, de 70 cm d'amplada i una llargada aprox. de 170 cm. Mur de tancament N de l'H-45

UE.32083- H-47, estrat d'enderroc de l'estructura H-47. En contacte amb el mur 32081 i el 32082. Conté material, ceràmica grisa.

UE.32084- H-45, estrat corresponent a la tàpia caiguda de l'H-32. Igual a la UE.38...

UE.32085- H-46, estrat de terra compacta i dura, amb pedres petites i teules trencades barrejades. Situat al costat W de la ferreria, a l'interior de l'H-46. És cobert per 32076.

UE.32086- H-45, estructura quadrada de pedres, adossada a l'exterior de la paret W de l'H-32. Possible mur o contrafort. Dóna accés a l'H-46 des de l'H-45.

UE.32087- H-46, element: encaix o forat de pal, format per 5 pedres posades planes, prop de l'estructura 32086.

UE.32088- H-46, estructura formada per 2 pedres planes, situades a l'oest de la ferreria H-40.

UE.32089- H-46, pedres planes amb argamassa que tapen un possible canal. En treure-les es veu que no és res més que l'enderroc.

UE.32090- H-46, estrat de teules fragmentades, corresponent a la coberta de l'H-46. Cobert per 32085 i en contacte amb 32089.

UE.32091- E-48, terra compacta amb grans pedres. cobert per 32078 i tallat per 32092.

UE.32092- E-48, espai reomplert de terra de camp negrosa, talla la UE. 32091.

UE.32093- H-46, mur N de l'H-46.

UE.32094- H-46, llinda de porta de l'estructura H-46, entrada cap l'H-47, oberta a l'W.

UE.32095- H-46, estrat d'ocupació de l'estructura H-46, amb terra ocre, ceràmica grisa i ferros.

UE.32096- H-46, encaix a la roca, possible forat de pal. Es pren mostra de terra (Inv. E00-32096-299).

UE.32097- H-47, enderroc de pedres i teules enmig de terra negrosa, correspon a una nova habitació més a l'oest, per sota el camí.

SECTOR 32, SEQÜÈNCIA ESTRATIGRÀFICA E2001-M:

(segueix del 2000)

UE.32100- E-48, estrat superficial, format per terra de camp amb pedretes petites. Fragments de ceràmica grisa barrejats amb vidres moderns i trossets de plàstic a la zona del marge que voreja el camí.

UE.32101- E-48, enderroc de pedretes petites, barrejada amb alguna de més gran aplanada, com per anivellar el terreny a la zona del camí. Cobert per 32100, cobreix 32102.

UE.32102- E-48, enderroc de pedres grans enmig de terra groguenca i pedretes. Relacionat amb l'anterior enderroc 32101. Les pedres formen una mena de plataforma aplanada on es recolzava la doble estructura circular del pastor/pagès 32080.

UE.32103- E-48, estrat d'enderroc d'un mur que tapava el mur anterior 32056 (W de l'E-41).

UE.32104- E-48, banqueteta. Estructura de pedres col·locades planes, d'100 cm de llarg per 50 cm d'ample, formant una mena de banqueteta adossada al mur 32056.

UE.32105- E-48, enderroc format per pedretes caigudes del mur 32056 sobre l'estructura 32104.

UE.32106- H-49, enderroc format per grans pedres a l'exterior de l'H-42 (casa del ferrer) i sobre el marge i el camí W. Cobert per 32102 i en contacte amb 32104 i 32107.

UE.32107- H-49, mur S de la petita estructura E-49 o H-49. Cobert per 32102, en contacte amb 32106.

UE.32108- E-48, enderroc per sota del mur 32056 (passadís entre la ferreria i la casa del ferrer), format per pedres grosses caigudes. Cobert per 32102 i en contacte amb 32106.

UE.32109- H-49, forat de pal quadrat, a l'angle de la petita habitació H-49. Conté terra vermella i cendres. Cobert per 32106

UE.32110- E-48, capa de terra groguenca compactada, sota l'enderroc 32106 i 32108.

UE.32111- H-49, enderroc de pedres cremades, caigudes a l'interior de la petita estructura H-49, amb concentració de terra cremada vermellosa, carbons i cendres. Cobert per 32106, en contacte amb 32109.

UE. 32200- H-50, nivell superficial i començament d'enderroc format per grans pedres. Estructura semiexcavada a la roca, que continua uns 7 m cap el nord des de l'H-42 o casa del ferrer. Es troba destrossada i partida pel camí. Cobreix 32201.

UE.32201- H-50, nivell d'enderroc format per pedres barrejades amb fragments de teules i terra poc compacta. Cobert per 32200, cobreix 32202..

UE.32202- H-50, estrat de terra en contacte amb la roca mare, a l'est de l'H-50. Hi ha material barrejat. Cobert per 32201.

UE.32203- H-50, estrat de terra groguenca amb pedres caigudes i fragments de teules, a l'W de l'H-50, a la zona del camí. .

SECTOR 38, SEQÜÈNCIA ESTRATIGRÀFICA E2000-M:

(segueix del 1997)

UE.38141- H-45, estrat superficial, format per terra de camp per sobre d'un picadís (UE.38143), la tàpia (UE.38144) i part de l'enderroc UE. 38142. Igual a 32071

UE.38142- H-45; enderroc de grans pedres procedents del mur W de l'H-32. Localitzat en campanyes anteriors, estava cobert en part pel nivell superficial 38141. Barrejat amb la tàpia UE.38144. Material ceràmic barrejat. Cobert per 38141, cobreix 38163.

UE.38143- H-45, segon estrat d'enderroc, de pedretes i picadís, situat al voltant de l'enderroc 38142 i de la tàpia 38144. Baixa en pendent fort cap l'oest, seguint el marge. Cobert per 38141 i 38144, cobreix 38145.

UE.38144- H-45, terra molt compactada i de tonalitat groguenca, possible tàpia caiguda de l'H-32. Ocupa una superfície en pendent de 4 x 2 m a l'oest de l'enderroc 38142 i entremig de les pedres. També hi ha alguna altra taca més al sud.. Cobert per 38141, cobreix 38143 en part.

UE.38145- H-45/exterior P-15, capa de terra molt compactada amb presència de petits frags. de terra cuita (possibles restes de teules) i restes de carbonets. Situada quasi al davant de P-15. Cobert per 38143, cobreix la roca mare.

UE.38146- H-45/exterior P-15, conjunt de pedres caigudes en forma de llibre, en direcció cap el sud. L'estructura (possible cantonada de pedra de la casa H-32), fou localitzada a la campanya del 1996 (UE:38078), i aleshores es deixà de testimoni amb els carreus numerats. Ara es traslladen al taller-laboratori.

UE.38147- H-45, conjunt de pedres aliniades seguint una forma semicircular, situades arràn del camí, fora del límit de la roca mare de l'H-45. No semblen pertànyer a cap estructura determinada. Es deixen al camí.

UE.38148- H-45/exterior P-15, estrat de tàpia i pedruscall, per sota i entremig de la cantonada 38146 de l'H-32.

UE.38149- H-45/exterior P-15, taca de cebndres, situada enmig de l'enderroc i la tàpia caiguda. Extensió d'uns 100 x 60 cm.

UE.38150- exterior P-15, estrat de terra compacta amb pedretes i fragments de teula. Situat entre les pollegueres del passadís, però no sembla un paviment o llindar. Es pot relacionar amb la UE. 38148. Cobert per 38146, cobreix la roca mare.

UE.38151- H-34, nivell d'incendi, corresponent al llindar de l'habitació H-34, excavada parcialment el 1996, ja que la roca presentava un graó. Apareixen diversos carbons que continuen endins. Se'n pren mostra. Es protegeix l'estrat amb una gran pedra al davant i es deixa per la propera campanya del 2001. en contacte amb 38150, cobert per 38146, cobreix la roca mare.

UE.38152- exterior P-15, estrat de carbons i teules davant el llindar del passadís P-15, al sud de l'H-32. En contacte amb 38150, cobert per 38146, cobreix la roca mare.

UE.38153- H-45, estrat de terra compactada groguenca, tàpia., barrejada amb pedretes i teules. Sota el picadís 38143. cobreix 38159-38154-38163.

UE.38154- H-45, mur que tanca l'habitació pel Sud. Té 70 cm d'amplada per 160 cm de llarg. Es troba destruït per lobertura del camí sobre el marge. Cobert per 38153, cobreix la roca mare. En contate amb 38159 i 38163.

UE.38155- P-15, interestrat: polleguera de la paret sud del passadís.

UE.38156- P-15, terra interior polleguera S, amb pedretes, teules i algun fragment ceràmic.

UE.38157- P-15, interestrat: polleguera de la paret N del passadís.

UE.38158- P-15, terra interior polleguera N, amb pedretes i teules.

UE.38159- H-45, estrat de teules enmig d'una terra compacta de color taronjós.. Enderroc de la teulada de l'H-45.

UE.38160- exterior P-15, canal retallat a la roca mare, bei.

UE.38161- exterior P-15, estrat de farciment del bei 38160, format per terra negrosa i pedres.

UE.38162- exterior P-15, conjunt de pedres planes situat sobre el bei 38160, cobrint-lo. Cobert per 38142, cobreix 38163.

UE.38163- exterior P-15, estrat de terra vermellova, amb ceràmica negra i teules, situat al sud del mur 38154 de l'H-45, quan el bei s'eixampla. Cobert per 38162 i sobre la roca mare.

SECTOR 38, SEQÜÈNCIA ESTRATIGRÀFICA E2001-M:

(segueix del 2000)

UE.38166- H-45, estrat de terra vermellosa molt compactada (tàpia?), barrejada amb teules i pedretes. Les teules són més abundants al cantó SW, seguint el pendent del marge. Cobreix 38167.

UE.38167- H-45, estrat d'ocupació: terra compacta però flonja, decolor grisós, sense fragments de teules, amb força material ceràmic. Cobert per un enderroc de pedres i teules (38168) i per 38166, cobreix la roca mare.

UE.38168- H-45, estrat d'enderroc format per un conjunt de teules caigudes en posició original, seguint el pendent cap l'oest. Hi ha algunes lloses planes a un costat, possiblement per a sostenir el teulat sobre les parets de tàpia. Cobreix 38167.

UE.38169- H-45, enderroc del llindar de la porta N de l'H-45, amb pedres caigudes enmig de terra ocre dura. Poca ceràmica. En contacte amb 38167.

UE.38170- H-45, enderroc del llindar de la porta S de l'H-45, amb pedres caigudes enmig de terra ocre compactada i dura. No hi ha material. En contacte amb 38166.

UE.38171- H-45, interestrat, polleguera est del llindar N. Reblerta de terra amb carbons, sense material. Es pren mostra.

UE.38172- H-45, interestrat, polleguera oest del llindar N. Reblerta de terra amb carbons, sense material. Es pren mostra.

UE.38173- H-45, interestrat, polleguera est del llindar S. Reblerta de terra, sense material. Es pren mostra.

UE.38174- H-45, interestrat, polleguera oest del llindar S. Terra molt barrejada amb pedres i restes d'enderroc del propi mur destrossat. No es pren mostra.

UE.38175- H-45, estrat de destrucció i incendi, amb molts carbons llargs en mal estat. Sobre la roca mare hi ha carbonets més petits. Sota l'estrat d'enderroc de la teulada, 38168.

UE.38176- H-45, estrat de terra cremada compacta, de color vermellós, amb carbons, rodejada per pedres. Arrambada a la paret S de l'H-45, podria ser una llar de foc, si no fos perquè les pedres que la rodegen no presenten cap traça de combustió. No hi ha material. En contacte amb 38175.

UE.38177- H-45, petit canal picat a la roca, paral·lel al mur est de l'H-45. Potser és una estructura per desaiguar, prèvia a la construcció de l'H-45? Cobert per 38175.

UE.38178- H-45, encaix picat a la roca, situat aproximadament al centre de l'habitació, de forma quadrada (20x20 cm). Possible forat de pal? Cobert per 38175.

UE.38179- H-45, encaix picat a la roca, situat al costat del mur Sud de l'H-45, de forma quadrada (20x20 cm). Possible forat de pal? Cobert per 38175.

UE.38180- H-45, encaix picat a la roca, de forma arrodonida i petites dimensions (10 cm). Situat aproximadament al centre de l'habitació, al cantó W que no té mur. Possible forat de pal? Cobert per 38175.

UE.38181- H-45, encaix picat a la roca, de forma arrodonida, d'uns 25 cm. Situat a prop de la paret Sud, al cantó W de l'habitació, que no té mur. Possible forat de pal? Cobert per 38175.

UE.38200- E-44, nivell superficial, de terra flonja amb moltes arrels i pedretes. Situació: marge de terra entre el mur 38079 de l'H-34 i el camí. No s'obre tot el sector per deixar l'arbre que hi ha enmig. Igual a 38201. Cobreix 38179 i 38203.

UE.38201- E-44, nivell superficial, de terra flonja marró fosc, amb moltes arrels i pedretes. Situació: marge de terra entre l'extrem nord de l'H-34/passadís d'accés al poblat i el camí. Igual a 38200. Se li entrega 38202. Cobreix 38204.

UE.38202- E-44, mur d'una sola filada, amb pedres anilines posades en sec, contenint el marge (38201) o l'estructura d'accés al passadís del poblat. Possiblement fet pels afeccionats de Roda dels anys 60, es deixa per mantenir l'accés practicable.

UE.38203- E-44, enderroc exterior de l'H-34 sobre el marge W, format per grans pedres i restes de tàpia. Cobert per 38200.

UE.38204- E-44, enderroc de terra molt flonja, amb pedres petites, teules i lloses. Cobert per 38201.

UE.38205- H-34, enderroc de terra molt cremada, dura i compactada, amb carbons i teules cremades, per sobre del paviment de pedres 38206. Situació: interior de la paret W de l'H-36, que s'havia deixat per excavar (cf. E-2000 i E-1996). Cobreix 38206.

UE.38206- H-34, paviment format per 4 grans pedres col.locades planes, que ocupen tot el desnivell de la roca mare prop de la porta, aplanant el terra fins la paret W de l'habitació. Cobert per 38205. En contacte amb 38207.

UE.38207- H-34, estrat format per una barreja de teules i terra amb material ceràmic, que farceix el tall a la roca mare fins el racó SW. Cobert per 38205. En contacte amb 38206.

UE.38208- H-34, estrat de terra flonja fosca, amb algun fragment de ceràmica. Cobert per 38207, cobreix la roca mare dins el tall a la roca a l'angle SW de l'H-34.

4. ESTUDI DEL MATERIAL

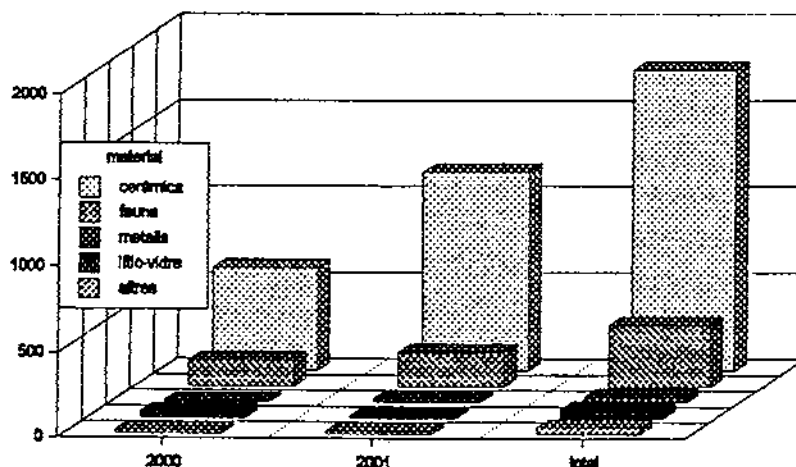
4.1 Anàlisi quantitativa del material per Imma Ollich

Donat que les campanyes del 2000 i del 2001 es fan efectuar a la mateixa zona del marge-camí de l'Oest, presentem el material d'una manera conjunta. Així, el total de material de les dues campanyes 2000 i 2001 es pot resumir en el següent quadre:

MATERIAL	2000	2001	total
ceràmica	598	1152	1750 (77.98%)
fauna	156	205	361 (16.08%)
metalls	11	25	36 (1.6%)
lític	26	11	37 (1.64%)
vidre	13	5	18 (0.8%)
mat. construc. /altres	23	19	42 (1.87%)
TOTAL	827 (36.85%)	1417 (63.14%)	2244

L'ESQUERDA 2000-2001

distribució del material

El total de material inventariat a la campanya del 2000 suma un total de 827 peces i fragments, mentre que el material del 2001 puja a 1417 peces i fragments (cf. Inventari annex 7 d'aquesta Memòria). En total, 2244 entre peces i fragments en les dues campanyes, quantitat sensiblement inferior, per exemple, als 5161 fragments inventariats a la campanya del 1999. El motiu d'això és, evidentment, que l'àrea treballada, un marge-camí, ha sofert moltes remocions i presenta un material molt rodolat i destruït procedent en sa majoria d'enderrocs superiors. Només les restes *in situ* d'algunes estructures permeten apujar el total i, alhora, aporten informació concreta sobre les estructures.

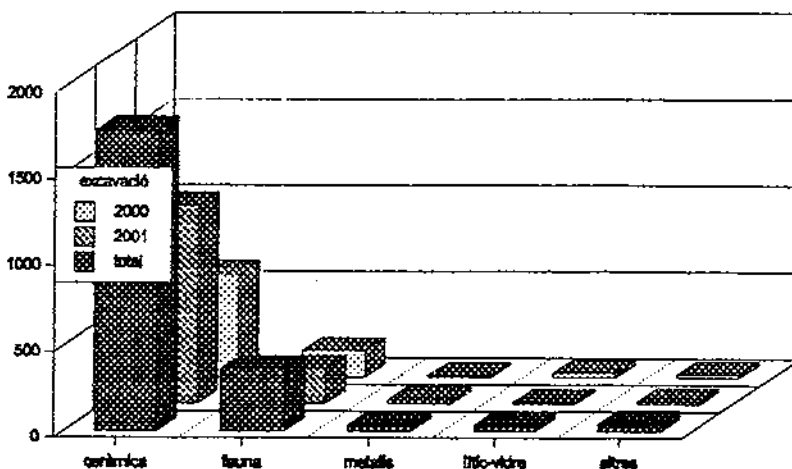
Com es pot veure als quadres adjunts, la tipologia i la quantitat del material localitzat segueix la tònica dels anys anteriors: la ceràmica és el material més abundant, amb un 77,98%, seguit per la fauna, amb un 16,08%. Les diferències de percentatge de la ceràmica per anys (72,30% el 2000 i 81,29% el 2001) són poc significatives si tenim en compte que l'augment de ceràmica del 2001 és degut a l'excavació del nivell d'ocupació de l'estructura H-45.

A més distància, cal destacar els metalls, particularment ferro i bronze, ja que si bé només fan un percentatge del 1,6%, es tracta quasibé sempre de peces senceres (30 de ferro i 6 de bronze, en les dues campanyes), mentre que tant la ceràmica com la fauna destaquen pel seu alt grau de fragmentació, fet que eleva els percentatges globals.

La resta de material, tant lític com de vidre, compta amb uns percentatges mínims. Pel que fa el nombre inventariat de material de construcció i mostres de terra i cendres (42 en les dues campanyes), no és cap quantitat significativa, i menys en percentatges, ja que es tracta d'un nombre aleatori de mostres i només les identifica dins l'inventari general.

L'ESQUERDA 2000-2001

distribució del material

Els quadres següents mostren el material arqueològic localitzat a cada campanya d'excavació, 2000 i 2001, amb el percentatge sobre el total de material.

MATERIAL E-2000:

MATERIAL 2000	total	% material
ceràmica	598	72.30%
fauna	156	18.86%
metalls	11	1.33%
material lític	26	3.14%
vidre	13	1.57%
mat. construcció/mostres	23	2.78%
TOTAL	827	99.98%

CERÀMICA E-00	total	% ceràmica	% material
cer. grisa	513	85.78%	62.03%
cer. oxidada	6	1.00%	0.7%
cer. vidrada	26	4.34%	3.14%
cer. ibèrica	53	8.86%	6.4%
TOTAL	598	99.98%	72.30%

METALLS E-00	total	% metalls	% material
ferro	9	81.81%	1.08%
bronze	2	18.18%	0.24%
TOTAL	11	99.99%	1.33%

MATERIAL E-2001:

MATERIAL 2001	total	% material
ceràmica	1152	81.29%
fauna	205	14.46%
metalls	25	1.76%
material lític	11	0.7%
vidre	5	0.35%
mat. construcció/mostres	19	1.34%
TOTAL	1417	99.90

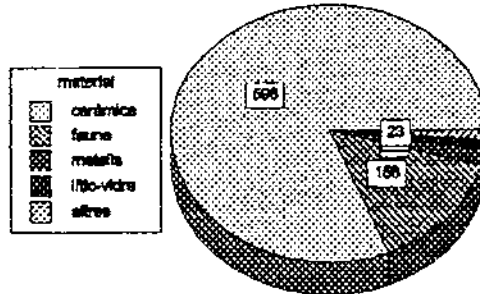
CERÀMICA E-01	total	% ceràmica	% material
cer. grisa	1061	92.10%	74.87%
cer. oxidada	50	4.34%	3.5%
cer. vidrada	16	1.38%	1.12%
cer. ibèrica	25	2.17%	1.76
TOTAL	1152	99.99%	81.29%

METALLS E-01	total	% metalls	% material
ferro	21	84%	1.48%
bronze	4	16%	0.28%
TOTAL	25	100%	1.76%

Remarquem alguns trets específics del material localitzat a aquestes campanyes:

L'ESQUERDA 2000-2001

distribució del material

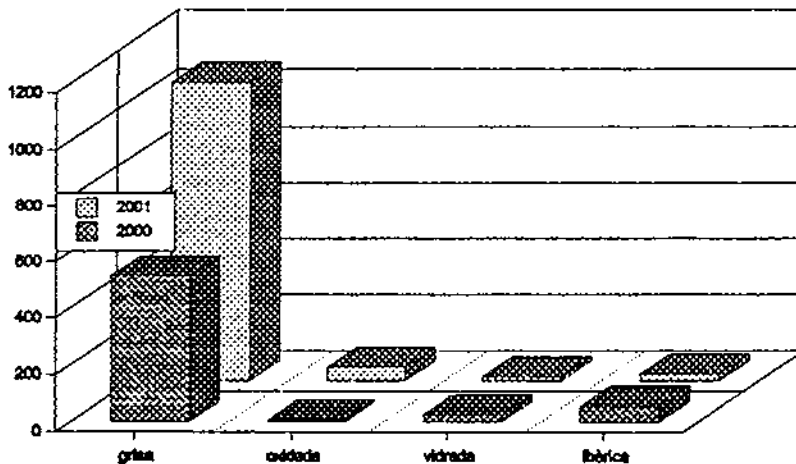

- LA CERÀMICA. És l'element més abundant. En general, cal destacar la poca presència de ceràmica oxidada. Igual que a campanyes anteriors, els pocs fragments que es podrien classificar com a oxidats són, en realitat, fragments cremats de ceràmica grisa que han sofert un contacte directe i prolongat amb el foc, sigui de la llar, sigui del propi incendi que va destruir l'habitació.

Així, la ceràmica és unitàriament del tipus gris (85.78% el 2000 i 92.10% el 2001), datable entre els segles XII i XIII, amb formes completes, si bé molt fragmentades, que han permès distingir diferents tipologies: l'habitació H-34 ha proporcionat dues olles més (Inv. E01-984 i E01-986), i l'H-45, com a mínim 4 olles (Inv. E00-702, E01-403, E01-429 i E01-430) i una canata (E01-687). La petita habitació del costat, H-46 també compta amb dues olles (E00-216 i E00-292).

CERÀMICA

L'Esquerda 2000-2001

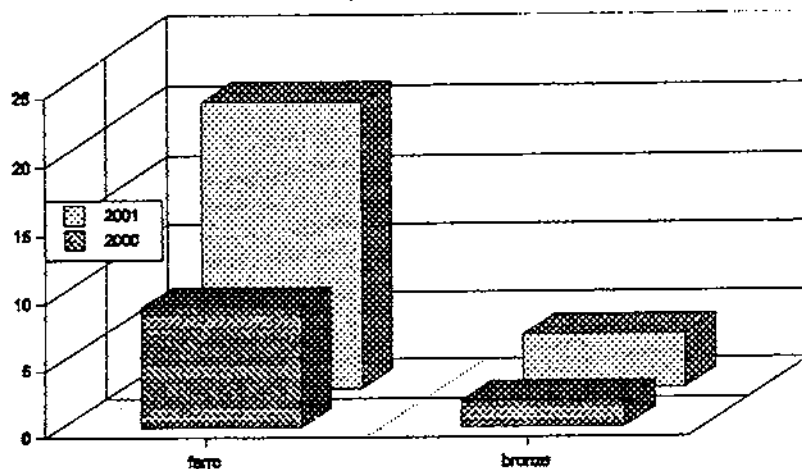
- la majoria d'aquestes peces comptaven amb material faunístic associat, que s'ha pogut estudiar, proporcionant molta informació sobre la dieta alimentària i corrobora l'ús com a hàbitat d'aquests espais. La fauna recuperada en les dues campanyes (361 fragments) representa el 16.08% del material, i està formada dobetot per avifauna, súids i oviçàprids. Un cas que cal comentar a part és la presència d'una cuixa sencera de bòvid, que va ser consumida en l'estructura H-45.

La ceràmica vidrada està representada per només 42 fragments, entre els quals cal esmentar una cassoleta vidrada marró (E00-15), versemblantment d'època moderna, que fou dipositada a l'espai E-48, amagada vora el marge del camí. La resta s'on fragments de color verd i/o melat, pertanyents potser a alguna gerreta globular; destaquem la presència d'un fragment de plat vidrat en verd-i-manganès, un tipus de ceràmica gens freqüent a l'Esquerda. El baix percentatge de ceràmica ibèrica localitzat correspon, com sempre, a fragments rodolats i molt petits, possiblement part de la tàpia dels murs medievals.

- ELS METALLS. La quantitat localitzada és força elevada, 36 peces entre les dues campanyes, sense que el percentatge sigui significatiu, ja que la majoria es tracta de peces senceres. En destaquem les peces trobades a l'H-45: dues sivelles de ferro i una de bronze, 2 plaquetes de bronze, 1 ganivet de ferro, 1 clau d'arqueta. A més d'aquestes peeces d'ús domèstic, també hi havia claus de construcció i altres objectes de ferro no ben determinats. La presència d'escòria de ferro, tant a l'habitació com als voltants, referma que el conjunt està associat al treball dels metalls.

METALLS

L'Esquerda 2000-2001

- EL MATERIAL LÍTIC. Entre les dues campanyes s'han localitzat 37 peces de pedra treballada. La majoria corresponen a peces d'ús domèstic, com ara pedres d'esmolar, taps, fixes o fusaioles. Però hi ha dos conjunts de pedres que mereixien una atenció especial, en particular perquè es van trobar reaprofitades al terra del passadís P-15 i poden pertànyer a un moment cronològic anterior al medieval:

- un grup de tres grans lloses planes que encaixen (E00-536), i que per una cara tenen unes inscripcions incises, que semblen lletres ibèriques.

- dues pedres que encaixen, treballades en forma de quadrúped (possible cavall); pel darrera són aplanades i amb restes de calç (E00-700).

4.2 La ceràmica grisa medieval

per Carles Colomina i Maria Ocaña

A continuació presentem l'anàlisi de la ceràmica grisa medieval del sector 32 i 38, i de dos anys consecutius, 2000 i 2001.

En comparació amb d'altres campanyes d'excavació, el material ceràmic de tipus gris d'aquests dos anys és força reduït, tot i ser el majoritari al jaciment medieval (513 fragments el 2000, i 1061 fragments el 2001), amb un total de 1574 fragments.

Com és habitual, la majoria dels fragments localitzats pertanyen a vores d'olles de ceràmica. Majoritàriament són peces amb la vora exvasada i el llavi lleugerament còncau, per bé que en tenim un parell d'exemples que són convexes i fins i tot un d'arrodonit (E00-38142-354) i un de quadrat (E00-38148-464), modalitats aquestes, que són totalment excepcionals dintre del que és la norma en la ceràmica grisa de l'Esquerda.

Cal dir també, que contràriament al que es documenta en campanyes anteriors, el grau de fragmentació i de pèrdua és molt alt. No s'ha pogut refer per complet cap de les peces de ceràmica localitzades, no hi ha bases i només de 5 exemplars se n'ha pogut obtenir el diàmetre i una mínima caracterització, amb elements decoratius inclosos: marques, línies incises contínues i ondulants.

■ CAMPANYA 2000

▪ SECTOR 32

E00-32071-2

Fragment de vora de ceràmica grisa. Vora exvasada amb el llavi arrodonit. Pasta de color gris plom. Presenta partícules de desgreixant, molt evidents fins i tot a la paret externa de la peça.

E00-32075-34

Fragment de vora de ceràmica grisa. Vora exvasada amb el llavi còncau. Pasta de color gris. Presenta partícules de desgreixant. També són força evidents les marques de l'ús de torn.

E00-32083-77

Fragment de vora de ceràmica grisa. Vora exvasada amb el llavi còncau. Pasta de color gris plom. Presenta partícules de desgreixant.

E00-32085-104

Fragment de vora de ceràmica grisa. Vora exvasada amb el llavi arrodonit. Pasta de color gris. L'interior de la pasta és d'un color marró fangós. Presenta partícules de desgreixant.

E00-32089-197

Fragment de vora de ceràmica grisa. Vora exvasada amb el llavi còncau. Pasta de color gris. Presenta partícules de desgredant .

E00-32094-250

Fragment de vora de ceràmica grisa. Vora exvasada amb el llavi còncau. Pasta de color gris clar. Presenta partícules de desgredant .

E00-32094-251

Fragment de vora de ceràmica grisa. Vora exvasada amb el llavi còncau. Pasta de color gris. Presenta partícules de desgredant .

E00-32095-295

Fragment de vora de ceràmica grisa. Vora exvasada amb el llavi còncau. Pasta de color gris. Presenta partícules de desgredant .

▪ SECTOR 38**E00-38142-354**

Fragment de vora de ceràmica grisa. Vora exvasada amb el llavi arrodonit. Pasta de color gris plom.

E00-38142-355

Fragment de vora de ceràmica grisa. Vora exvasada amb el llavi còncau. Pasta de color gris. Presenta partícules de desgredant .

E00-38143-464

Fitxa de ceràmica grisa. Té forma quadrada i està lleugerament corbada. Presenta tres incisions diagonals paral·leles entre si. A la paret posterior hi ha també aquestes incisions, però només insinuades. La pasta és de color gris fosc.

E00-38143-465

Fragment de vora de ceràmica grisa. Vora exvasada amb el llavi quadrat, amb un angle quasi recte respecte al globus de la peça. Pasta de color gris clar. A la carena, presenta quatre línies incises paral·leles. Presenta partícules de desgredant .

E00-38143-466

Fragment de vora de ceràmica grisa. Vora exvasada amb el llavi còncau. Pasta de color gris. Presenta partícules de desgreixant .

E00-38144-524

Fragment de vora de ceràmica grisa. Vora exvasada amb el llavi arrodonit. Pasta de color gris. Presenta partícules de desgreixant .

E00-38150-550

Fragment de vora de ceràmica grisa. Vora exvasada amb el llavi còncau. Pasta de color gris clar. Presenta partícules de desgreixant . La paret de la peça és molt rasposa.

E00-38150-558

Fragment de vora de ceràmica grisa. Vora exvasada amb el llavi arrodonit. Pasta de color gris clar. Presenta partícules de desgreixant . La paret de la peça és molt rasposa.

E00-38150-562

Fragment de vora de ceràmica grisa. Vora exvasada amb el llavi còncau. Pasta de color gris fosc. Presenta partícules de desgreixant .

E00-38153-660 i 662

Fragment de vora de ceràmica grisa. Vora exvasada amb el llavi lleugerament convexa. Pasta de color gris clar. Presenta partícules de desgreixant . El tacte de la paret de la peça és molt raspós.

E00-38161-696

Fragment de vora de ceràmica grisa. Vora exvasada amb el llavi còncau. Pasta de color gris. Presenta partícules de desgreixant .

▪ **CAMPANYA 2001**

▪ **SECTOR 32**

E01-32104-16

Fragment de vora de ceràmica grisa. Vora exvasada amb el llavi còncav. Pasta de color gris plom. Presenta partícules de desgredixant.

E01-32107-31

Fragment de vora de ceràmica grisa. Vora exvasada amb el llavi lleugerament convexe. Pasta de color gris clar, tirant a beix. Presenta partícules desgredixant.

E01-32108-33

Fragment de vora de ceràmica grisa. Vora exvasada amb el llavi còncav. Pasta de color gris plom. Presenta partícules de desgredixant.

E01-32108-34

Fragment de vora de ceràmica grisa. Vora exvasada amb el llavi arrodonit. El gruix de la paret de la peça és molt inferior al que és habitual al jaciment. Pasta de color gris fosc, que es va aclarint a l'allunyar-se de la vora..

E01-32108-35

Fragment de ceràmica grisa amb decoració. Presenta una línia incisa sobre la carena, que segurament volta tota la peça, i sobre aquesta es troba una petita marca amb forma de "boomerang". Pasta de color gris. Presenta partícules de desgredixant.

E01-32110-56

Fragment de ceràmica grisa. Possiblement reutilitzat com a fitxa, ja que sembla arrodonit expressament. Pasta de color gris. Presenta partícules de desgredixant.

E01-32111-73 i 76

Fragment de vora de ceràmica grisa. Vora exvasada amb el llavi lleugerament convexe. Presenta dues incisions sobre la carena paral·leles a la vora, i s'intueix una tercera per sobre d'aquestes dues. Aquestes tres línies són tallades per una línia obliqua que no arribar a contactar amb la vora. Pasta de color gris marronós. Presenta partícules de desgredixant.

E01-32111-75

Fragment de vora de ceràmica grisa. Vora exvasada amb el llavi còncau. Presenta dues línies incises sobre la carena. La inferior és paral·lela a la vora, però la superior, després de mantenir-se paral·lela, acaba desviant-se lleugerament cap amunt, i sembla que quan s'acaba el fragment torna a situar-se paral·lela a la primera línia, però uns mm. El fragment no permet saber si aquesta línia va fent aquestes onades al voltant de tota la peça. Pasta de color gris plom.

E01-32111-78

Fragment de vora de ceràmica grisa. Vora exvasada amb el llavi arrodonit. Pasta de color gris marronós. És un fragment molt malmès i erosionat. Presenta partícules de desgredant.

E01-32117-98

Fragment de vora de ceràmica grisa. Vora exvasada amb el llavi còncau. Pasta de color gris. Presenta un encaix molt evident per a la tapadora. Amb partícules de desgredant.

E01-32201-167

Fragment de vora de ceràmica grisa. Vora exvasada amb el llavi còncau. Pasta de color gris plom. Té molt marcat un encaix, probablement per a una tapadora. Amb partícules de desgredant molt abundants fins i tot a la paret externa de la peça.

E01-32201-174

Fragment de vora de ceràmica grisa. Vora exvasada amb el llavi arrodonit. Pasta de color gris fosc. Presenta partícules de desgredant.

E01-32201-175, 176 i 186

Fragment de vora de ceràmica grisa. Vora exvasada amb el llavi lleugerament còncau. Pasta de color gris clar, tirant a beix. Presenta partícules de desgredant.

E01-32201-179

Fragment de vora de ceràmica grisa. Vora exvasada amb el llavi còncau. Pasta de color gris plom. Presenta partícules de desgredant.

E01-32201-185

Fragment de nansa de ceràmica grisa. Molt gastada, pel que es fan molt evidents les partícules de desgredant. Pasta de color gris.

E01-32201-188

Fragment de vora de ceràmica grisa. Vora exvasada amb el llavi lleugerament convex. Pasta de color gris clar. Presenta partícules de desgreixant.

E01-32203-391

Fragment de vora de ceràmica grisa. Vora exvasada amb el llavi recte. Pasta de color gris marronós. Presenta partícules de desgreixant.

▪ **SECTOR 38**

E01-38166-403

Vora, coll i panxa d'una ceràmica grisa medieval. La vora és exvasada amb el llavi lleugerament còncau i encaix interior per a la tapadora.

El diàmetre de la bora és de 15 cm. Sobre la panxa presenta una doble decoració incisa. Una línia contínua que envolta tota la peça i al damunt una línia ondulant que talla en alguns punts l'anterior.

La pasta és de color gris, amb partícules de desgreixant de quars i també de mica, amb alguns petits foradets que han deixat les partícules de desgreixant que s'ha després de la peça.

E01-429

Fragment de vora, carena i panxa d'una olla de ceràmica grisa medieval. La vora és exvasada amb el llavi lleugerament còncau. Presenta encaix interior per a la tapadora.

La pasta és de color gris amb una coloració que no és uniforme, i va del gris clar al gris fosc. Presenta moltes partícules de desgreixant de quars i de mica.

Sobre la carena hi ha una decoració feta amb dues línies incises que en alguns trams són paral·leles però que en altres arriben a convergir en una sola línia.

E01-38167-430

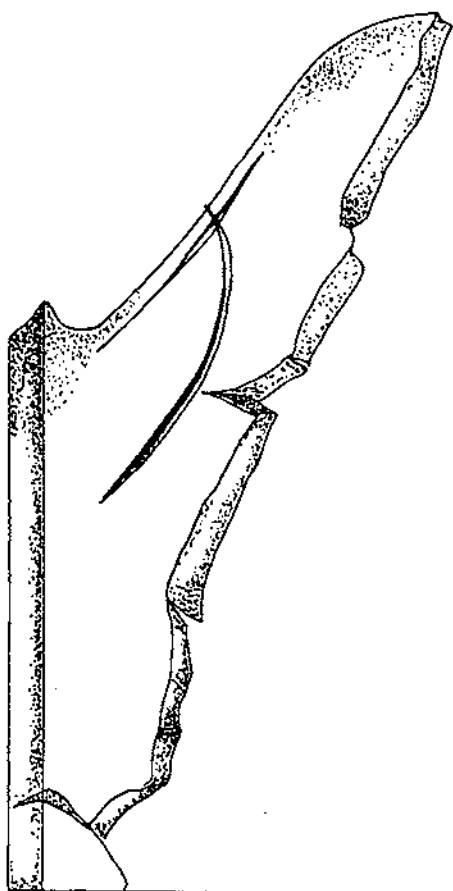
Vora de ceràmica grisa medieval, amb un fragment de panxa. La pasta és de color gris clar, tirant a beix. El desgreixant és força groller amb algunes partícules de quars de fins a 2mm de diàmetre.

A la carena hi ha una línia incisa que ressegueix tota la peça.

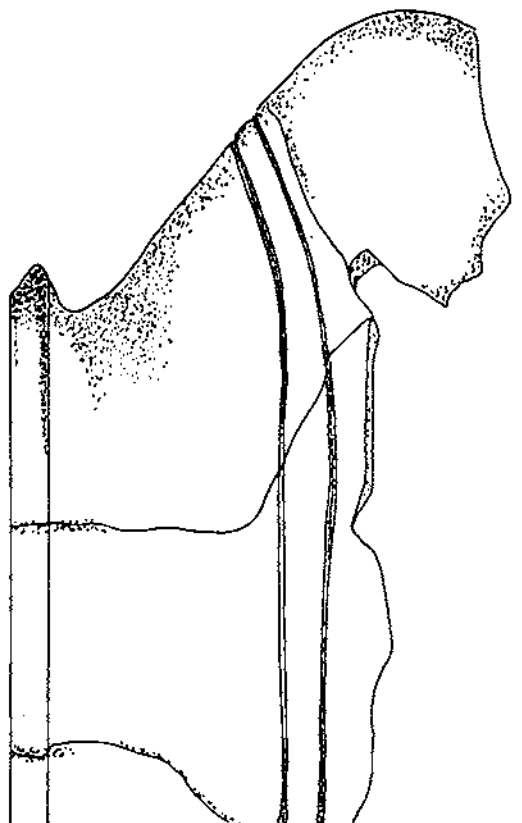
E01-38205-986

Vora d'una olla de ceràmica grisa medieval. La vora és exvasada amb el llavi còncau i encaix interior per a la tapadora. Presenta una marca o decoració sobre la carena: una línia recta de 5,1 cm de llargada tallada per una corba de 7,8 cm de llargada.

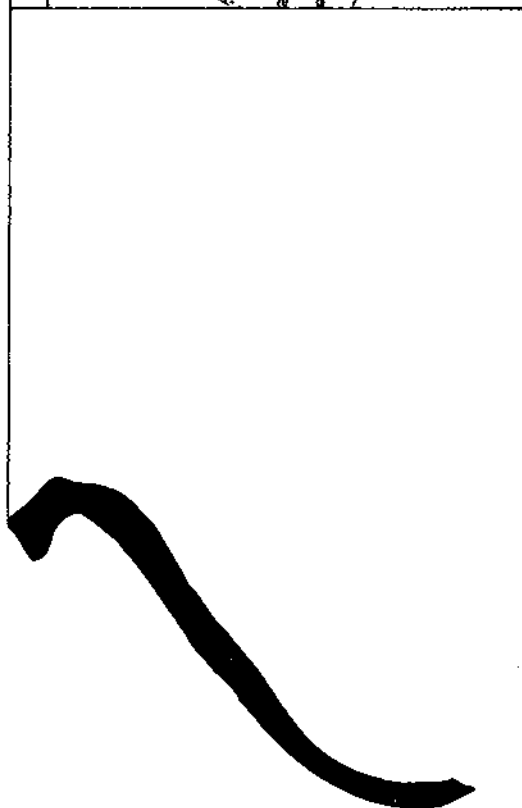
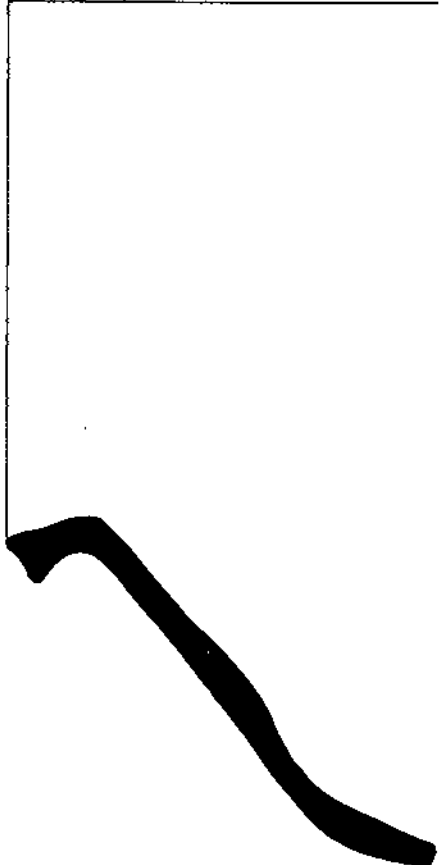

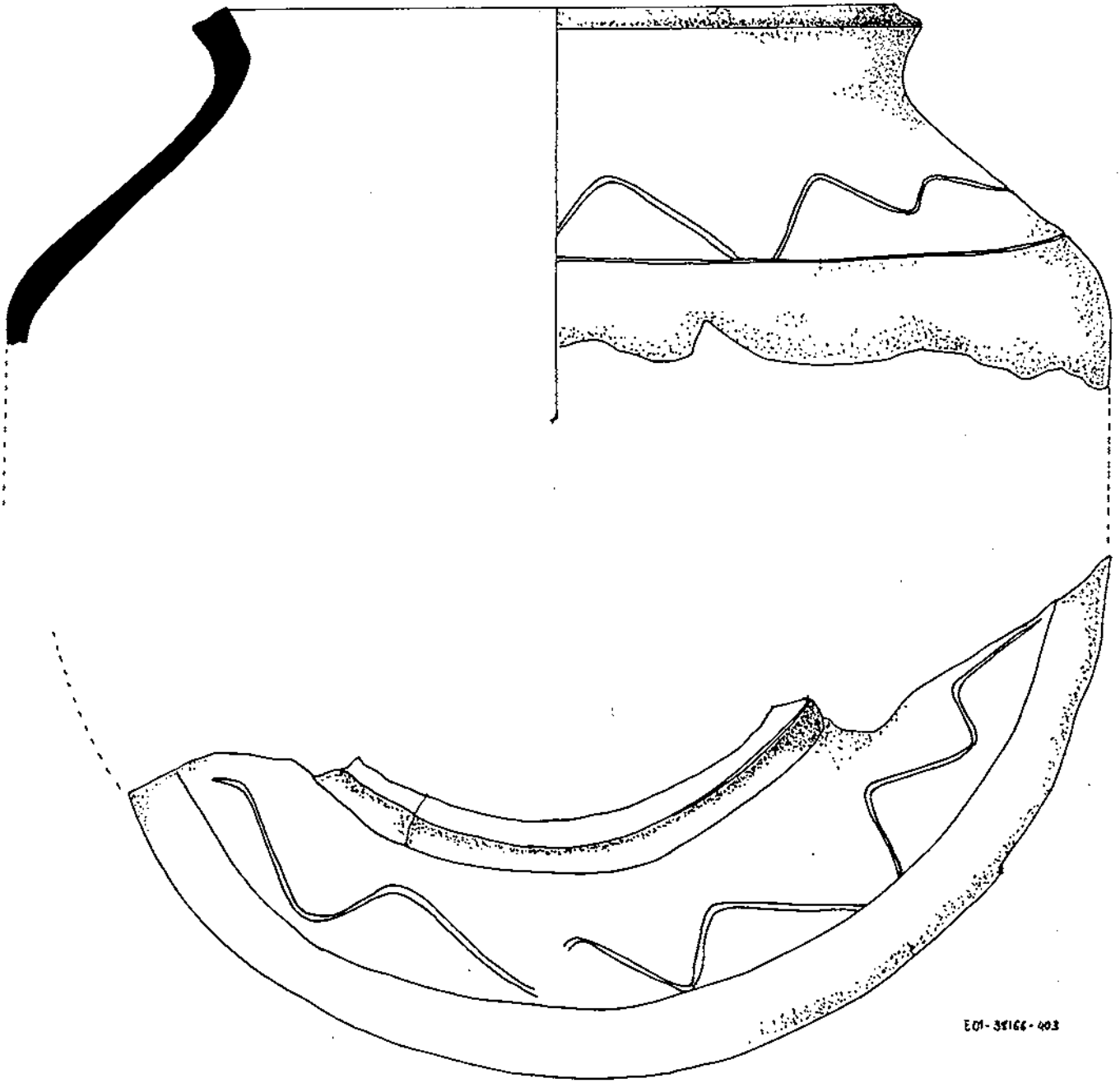

986 - 50228 - 103

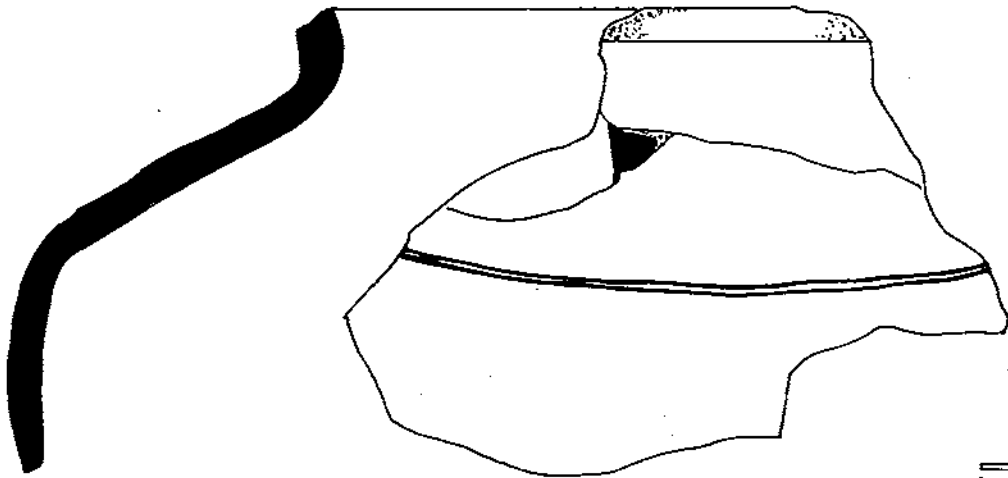

E 01 - 024

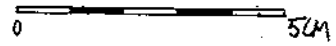

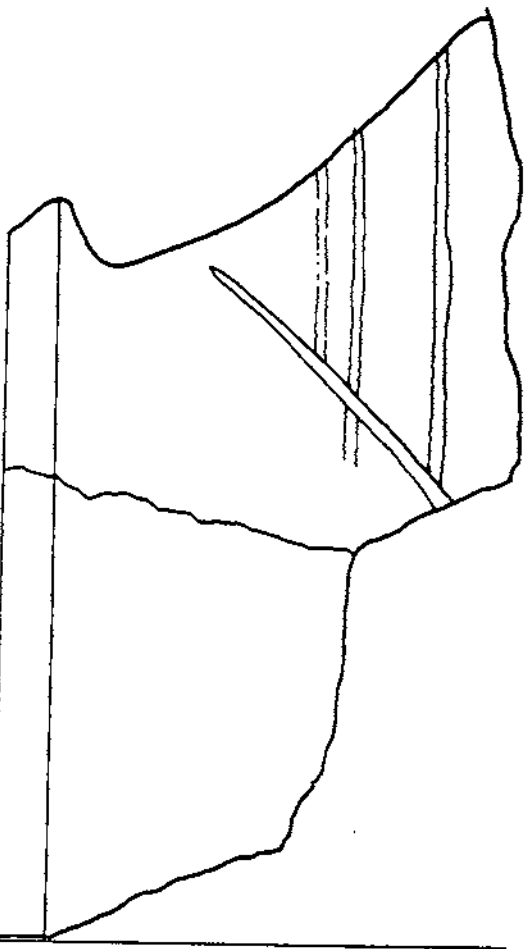

E01-36166-403

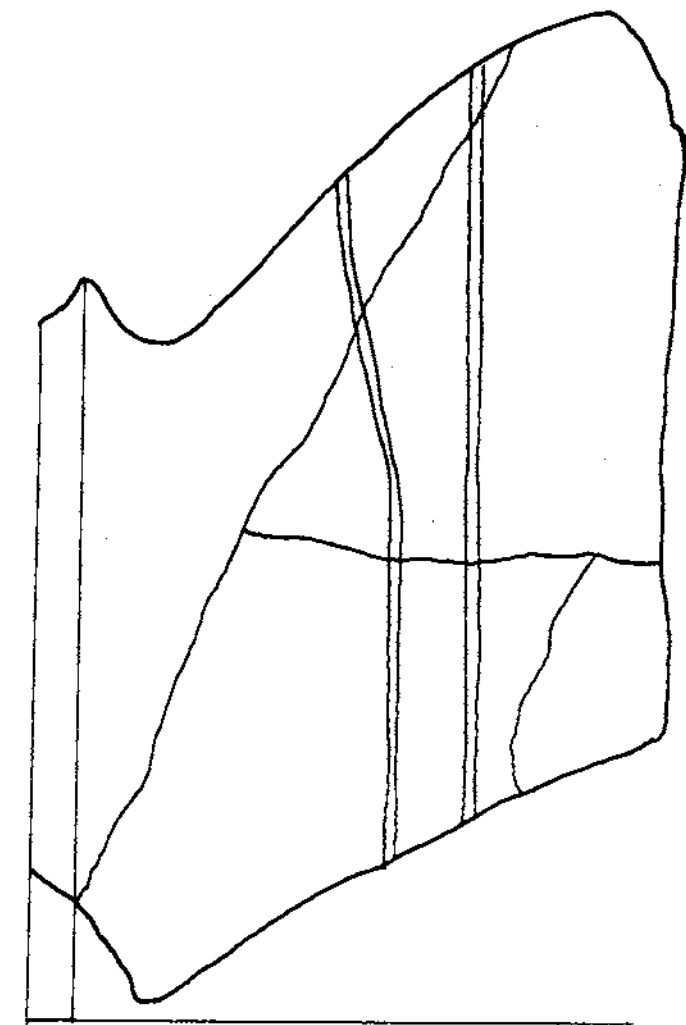

E01-36166-400

E'04-32444-33:76

E'04-32444-75

E'04-32203-394

E'04-32204-488

E'04.32204-167

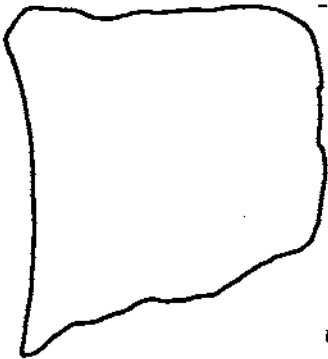
E'04-32204-475, 476 i 486

E'04-32204-474

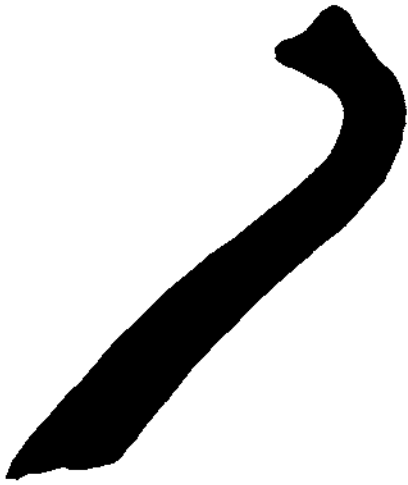

E'04-32204-479

E'04-32204-485

E'01-32104-46

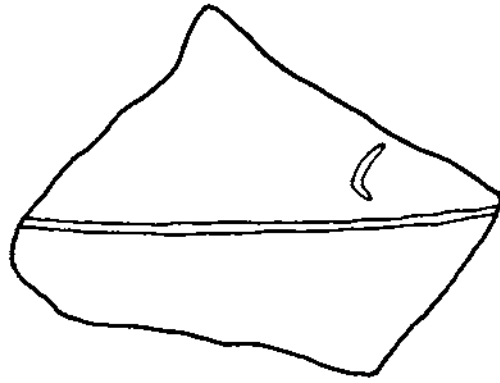
E'01-32107-34

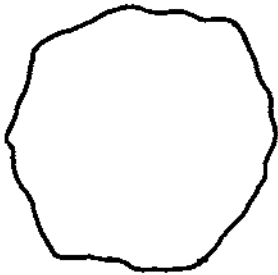
E'01-32108-34

E'01-32108-33

E'01-32108-25

E'01-32110-56

E'01-32114-78

E'01-32117-98 & 99

E'00-32074-2

E'00-32075-34

E'00-32083-77

E'00-32083-404

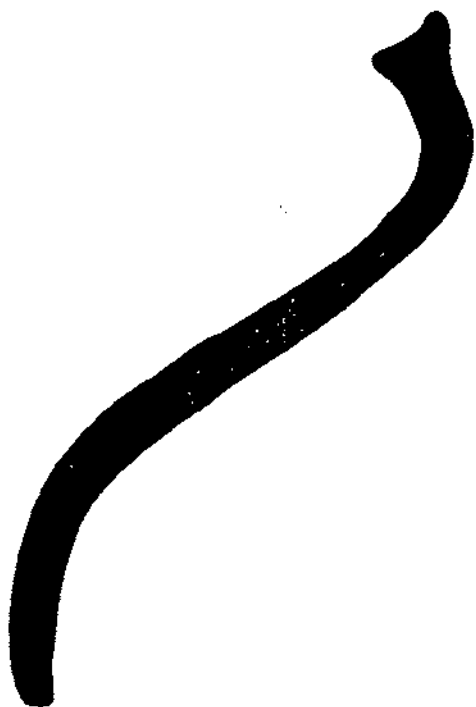
E'00-32089-497

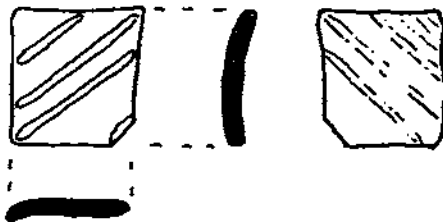
E'00-32094-254

E'00-32094-250

E'00-32095-245

E'00-32143-464

E'00-38442-354

E'00-38442-355

E'00-38443-466

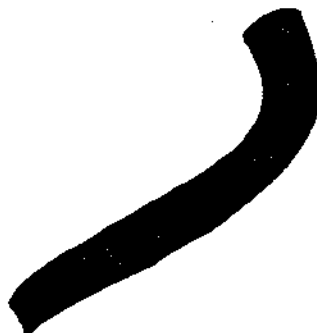
E'00-38450-558

E'00-38450-562

E'00-38450-550

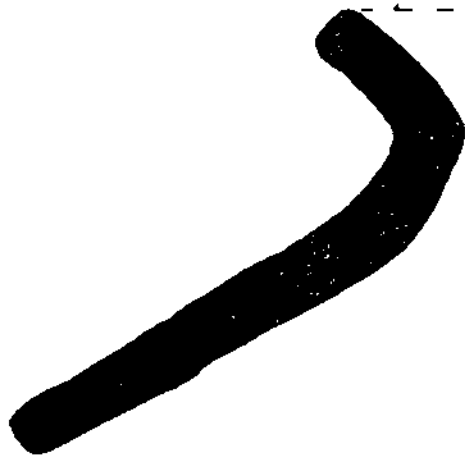
E'00-38453-660 & 662

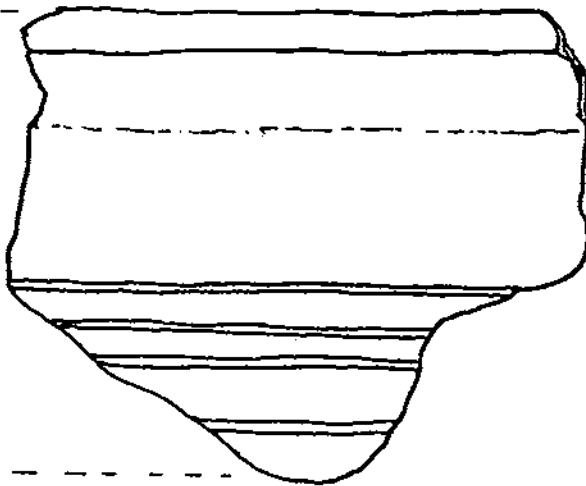
E'00-38461-696

E'00-38444-524

E'00-38443-465

4.3 La ceràmica vidrada per Enric González i Milà

Les campanyes del 2000 i del 2001 al sector medieval del jaciment de l'Esquerda han ofert uns resultats que segueixen la línia de poca quantitat de ceràmica vidrada en comparació amb la ceràmica comuna ja observada en les campanyes anteriors. Tot i això, cal destacar que en el 2001 es va localitzar un fragment de ceràmica decorada en verd i manganès, el segon trobat en la història de les excavacions arqueològiques fetes en aquest jaciment des del 1977.

En la campanya del 2000 es van recuperar un total de 2 fragments informes, 2 formes (vora i fons) i 1 peça gairebé sencera (cassoleta). La ceràmica vidrada d'aquesta campanya correspon a època moderna i contemporània. En la campanya del 2001 es van recuperar 4 fragments informes i 1 forma (vora) d'època medieval i 11 fragments informes d'època moderna.

Descripció dels fragments més destacables

H-46 – Enderroc banqueta

E00-32075-46. Fragment informe d'època moderna. Ceràmica vidrada en verd amarronat. Pasta fina, ben cuita, amb desgreixants de quars i de mica.

E00-32089-199. Fragment informe, possiblement d'època moderna. Ceràmica vidrada amb fons blanc i indicis de decoració en blau de cobalt. Pasta beige de mala qualitat.

E-48 – Nivell superficial

E00-32072-15. Cassoleta d'època contemporània de 22 cm de diàmetre. Els fragments i les formes trobades permeten gairebé la seva completa recomposició. Ceràmica vidrada marró amb decoració incisa d'espiral a l'interior central de la peça. Pasta ataronjada, ben cuita, amb desgreixants.

H-50 – Habitació

E01-32200-147-148-149-150-151-152-153-155. 8 fragments informes d'època moderna corresponents a la mateixa peça, d'impossible reconstrucció. Ceràmica vidrada amb vernís incolor en bon estat de conservació amb decoració de línia difusa negra a l'interior. Pasta ataronjada, fina, ben cuita, amb petits desgreixants de quars.

E01-32201-183. 2 fragments informes d'època medieval corresponents al mateix pitxer o gerreta. Ceràmica vidrada en verd a l'exterior i en melat a l'interior en estat de conservació regular. Pasta beige de qualitat regular.

E01-32201-183 b. Fragment informe d'època medieval corresponent a pitxer o gerreta. Ceràmica vidrada en verd clar a l'exterior en estat de conservació regular i amb decoració d'acanalats a l'exterior. Pasta beige, amb desgreixants, de qualitat regular.

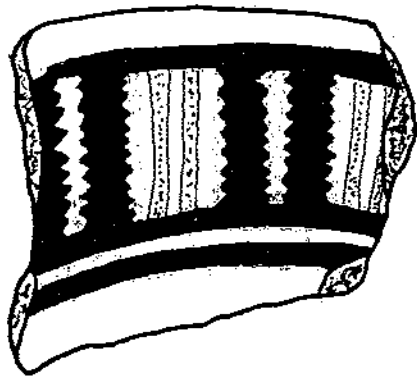
E01-32201-184. Vora del segle XIV corresponent a un recipient baix, pla, amb vora ampla lleugerament inclinada. Es pot afirmar amb seguretat que es tracta d'un plat d'ala, peça que s'utilitzava per servir menjars sòlids. Ceràmica vidrada decorada en verd i manganès (òxid de coure i òxid de manganès) amb fons blanc (òxid d'estany) en bon estat de conservació. Decoració amb orla, entre quatre filets de verd sense emmarcar, doble ziga-zaga de manganès. Pasta beig compacta, ben cuita i amb desgreixants. Tant la decoració com la pasta indiquen sense dubte que es tracta d'una producció catalana.

Conclusions

La línia que han marcat les intervencions anteriors es manté inalterable. Materials de qualitat regular amb una cronologia dels segles XIII i començaments del XIV i amb unes tipologies que es repeteixen. Novament trobem restes de gerretes globulars o pitxers de ceràmica vidrada verda, a vegades amb decoració d'acanalats; aquesta és la peça de ceràmica vidrada més habitual al jaciment de l'Esquerda.

La troballa d'una vora decorada en verd i manganès i que aquesta sigui el segon fragment localitzat des del 1977 confirma la seva escassa presència en un hàbitat d'escassos recursos. Tot i que és el moment inicial d'aquesta ceràmica baix-medieval, en llocs geogràficament propers, com la ciutat de Vic, apareix en quantitats majors, mentre que a l'Esquerda la seva presència és mínima en la mateixa cronologia. Atès que aquesta mena de ceràmica sempre està associada a un alt poder econòmic, la seva poca existència és perfectament compatible amb l'economia modesta d'un poblat rural de començaments del segle XIV.

801-32206-184

4.4 La ceràmica ibèrica *per Montserrat de Rocafiguera*

La proporció de ceràmica ibèrica localitzada al poblat medieval de l'Esquerda és ínfima respecte d'altres materials (6,4% el 2000 i 1,76% el 2001). El total de 78 fragments entre les dues campanyes es reparteixen amb 53 fragments el 2000 i 25 fragments el 2001. Es tracta sempre de material molt fragmentat i rodolat, que sol formar part de les parets de tàpia de les habitacions medievals.

Tanmateix, el material es troba en curs d'estudi, ja que l'analitzarem i presentarem com un conjunt al llarg d'una sèrie d'anys.

4.5 El material lític i de vidre per Imma Ollich

Tant el material lític com els fragments de vidre localitzats a les campanyes d'excavació del 2000 i 2001 al jaciment medieval de l'Esquerda formen una proporció mínima respecte el total de material (1,64% lític i 0,8% vidre).

<i>material</i>	<i>2000</i>	<i>2001</i>	<i>total</i>	<i>% sobre total material</i>
lític	26	11	37	1,64%
vidre	13	5	18	0,8%

La baixíssima proporció de vidre, només 18 fragments molt trossets, s'explica perquè procedeixen d'una zona de camí i de marge, molt barrejada i arrasada, diferent de les àrees d'hàbitat que de vegades poden conservar alguna cosa *in situ*. Fins i tot alguns fragments semblen moderns, i les úniques restes de vidre medieval es localitzen al sector fora del passadís P-15 i entre les habitacions H-34 i H-45, tot molt esmicolat.

Pel que fa el material lític, format per 37 peces o fragments, es tracta majoritàriament de trossos de pedra d'esmolat o de molí, algun còdol o mà de morter, per a ús domèstic o artesanal; a més d'algunes pedres tallades que podien servir com a tap de grans tines o com a fitxes. La presència d'un petit sílex (E01-32200-146) es pot relacionar altra vegada amb el foc i el treball de les ferreries.

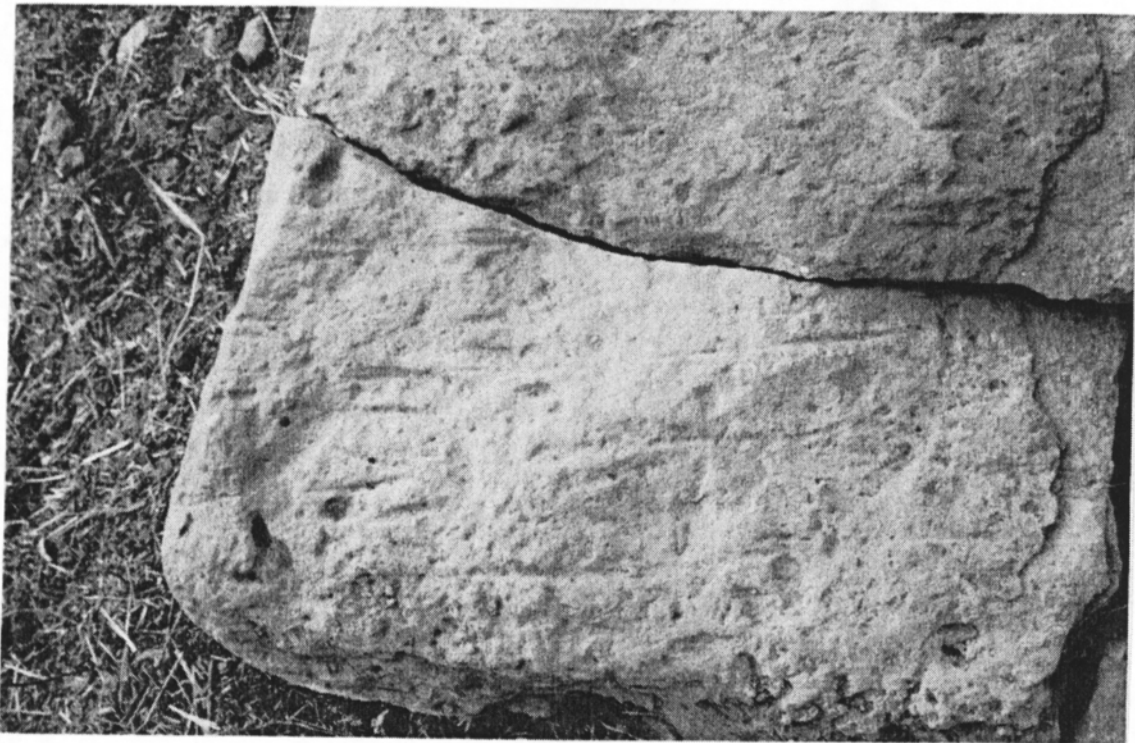
Remarquem la presència de material lític que pot ser anterior a l'època medieval, i probablement correspongui a l'ocupació ibèrica del lloc. Ambdues peces procedeixen de la zona de l'exterior del passadís P-15, enmig d'un estrat de grans pedres caigudes, (enderroc UE. 38143), i semblen haver estat reaprofitades per a la construcció en època medieval:

- E00-38162-700: 2 pedres que encaixen formant una possible figura d'un cavall (?). De pedra arenisca, per darrera són aplanades i sembla que hi ha restes de calç, potser per a fixar-les en algun lloc o per reutilitzar-les com a material de construcció. Dimensions: llargada: 27cm ; amplada: 17cm; gruix: 3 cm.

- E00-38146-536: 1 gran llosa trencada en tres parts amb fines línies incises per una cara, com inscripcions, que semblen grafies ibèriques. El conjunt té grans dimensions: llargada: 100 cm; amplada: 65-70 cm; gruix: 3-4 cm. La seva posició aplanada davant del passadís sembla indicar que es van aprofitar per anivellar la zona, posant-les de cap per avall.

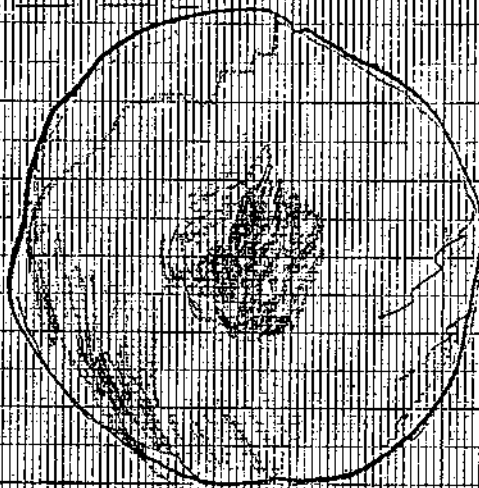
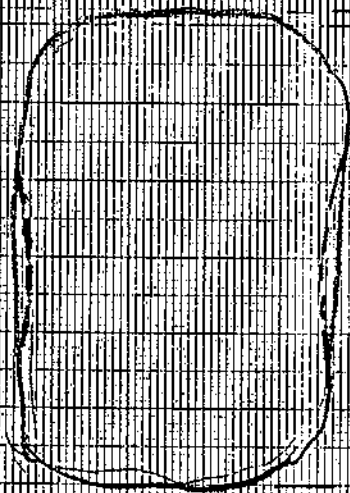
E01-M. Sector 38, 3 pedres amb inscripcions incises, davant el passadís P-15. UE. 38146-536.

0 1 2 3 cm

F00-38162-700

E00-38191-351

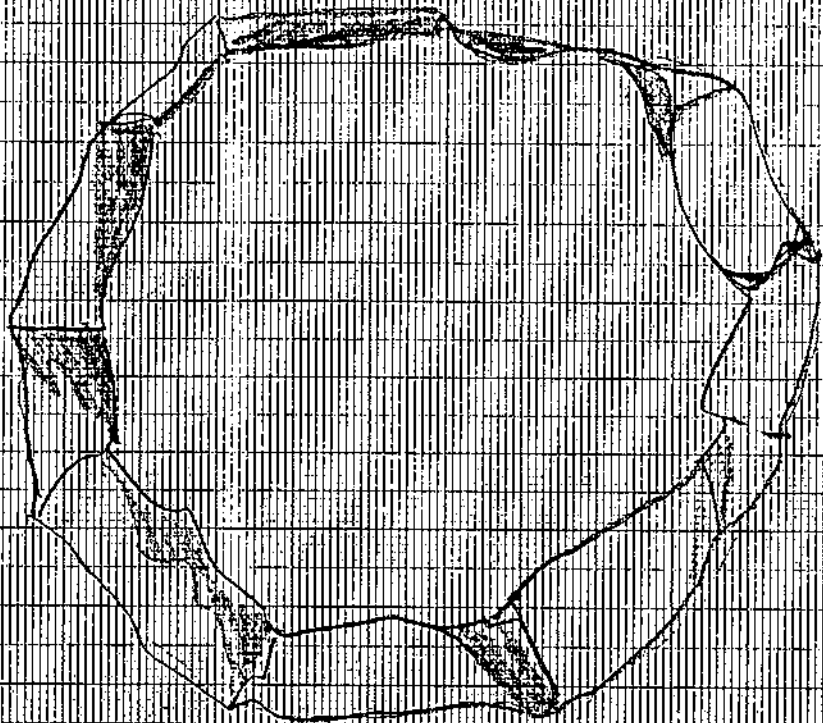

E00-38191-352

E01-37700-146

0 1 2 cm

E00-32082-117

0 1 2 cm

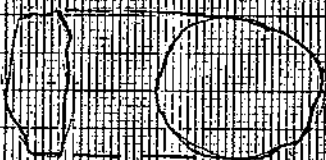
E00-32082-187

E00-32085-184

E00-32085-185

E00-32085-186

4.6 Estudi del material metàl·lic

per Oriol Amblàs i Imma Ollich

Peces de Ferro

El conjunt de 30 peces de ferro trobades en les habitacions H-34, H-45, H-46, H-49, H-50, E-44, E-48 i P-15 del sector Medieval del jaciment Arqueològic de l'Esquerda, a Roda de Ter, durant les campanyes 2000 i 2001 es caracteritza per ser un material en estat fragmentari i en mal estat de conservació, que en alguns casos dificulta la identificació de la peça.

Dins del conjunt predominen els claus, amb 12 exemplars de diferents mides i tipologies, d'entre els que cal destacar un possible clau de ferrar animals, amb una forma molt característica. També cal destacar la localització de 4 escòries, possiblement de ferro, i que es relacionaria amb l'activitat metal·lúrgica propera.

Troblem peces relacionades amb:

- *La vestimenta:* 2 sivelles de forma circular.
- *El mobiliari:* Una frontissa, Una faixa de subjecció, un fragment de tanca d'arqueta i una clau de pany d'arqueta.
- *La guerra:* Una punta de fletxa
- *El món artesanal i de la construcció:* 4 escòries, 12 claus i una grapa.
- *Altres:* diverses peces informes.

Tot seguit describim les peces més interessants:

Peces relacionades amb la vestimenta:

E00-38144-525 . Peça sencera. Sivella

E01-38166-402 . Peça sencera. Sivella de marc circular de ferro de secció circular, en relativament bon estat de conservació. La pua de secció rectangular, es troba soldada a l'eix a causa de l'oxidació, impeding-ne el joc i s'afua a l'extrem descansant sobre el marc. Mides: 4'3 x 4'3 cm. Gruix: 0'5 cm. Longitud pua: 5 cm.

Peces relacionades amb el mobiliari

E01-38152-659. Fragment de peça. Frontissa de ferro

E01-32200-166. Fragment de peça. Faixa de subjecció de ferro, possiblement d'una arqueta. De forma i secció rectangulars. Longitud: 23'6 cm. Amplada: 2 cm. Gruix: 0'5 cm.

E01-38175-906. 2 Fragments de peça. Tanca de ferro d'una possible arqueta.

A l'extrem de la tanca hi presenta el que és pròpiament l'element de tancament reblat. (Es tracta d'una peça de secció rectangular amb un orifici, que en el moment del tancament aquesta pestanya s'insereix al forat adequat expressament en el pany i en el moment de girar la clau del pany, el mecanisme faci moure el passador i fixi la tanca al pany de l'arqueta). Longitud: 5'3cm. Amplada: 1'6-0'5 cm. Gruix placa: 0'5-0'3cm. Mal estat de conservació.

E01-32117-97. Fragment de peça . Es tracta d'una **clau de pany** possiblement d'arqueta. En el que hi manca la dent, que ha de permetre fer girar el mecanisme del pany. En conjunt la peça es troba en força mal estat de conservació. La canya, de 4 cm de llargada és de secció circular i el cap o anella, també de forma circular presenta un diàmetre total de 1'3 cm. Longitud total de 5'3 cm.

Peces relacionades amb la guerra

E01-32117-100. Fragment de peça. **Punta de fletxa** de forma piramidal de secció quadrada amb dolla de secció circular per encabir-hi la tija de fusta . Amb una longitud total de 6'6 cm i una amplada variable de 1'1 cm a 0'3 afuant-se a l'extrem acabant en punta, en molt mal estat de conservació. La dolla és lleugerament cònica, escanyant-se en el pas de la forma cònica a la quadrada. . Paral·lels Rougiers tipus 3b Fig. 426 n° 12 - 20 i Mendikute tipus B fig. B1 i B2, Castell de Montsoriu, tipus C2.

Peces relacionades amb el món artesanal i de la construcció

Claus

E00-38153-661. Peça sencera. Es tracta d'un **clau** .

E00-38153-663. Peça sencera. Es tracta d'un **clau** .

E00-32094-248. Fragment de peça. Es tracta d'una **punta**, possiblement d'un clau. De secció circular. Longitud: 7'3. Gruix desigual de: 1'2 a 0'6 cm.

E00-32094-273. Fragment de peça. Es tracta d'una **punta**, possiblement d'un clau. De secció rectangular. Longitud: 3'4 cm. Gruix desigual de 0'8 a 0'3cm.

E01-38205-992. Peça sencera. Es tracta d'un **clau** de cabota rectangular de 1'2 x 0'8 cm i tija prima. D'una llargada de 6'4 i un gruix desigual de: 1'1 a 0'3 cm.

E01-38166-406. Peça sencera. Es tracta d'un **clau** de cabota rectangular de 1'3 x 1 cm i tija prima. D'una llargada de 6'3 i un gruix desigual de: 1'2 a 0'4 cm.

E01-32201-182. Fragment de peça. Es tracta d'una **punta**, possiblement d'un clau. De secció rectangular. D'una llargada de 5'2 i un gruix desigual de: 0'6 a 0'2 cm.

E01-38205-993. Peça sencera. Es tracta d'un **clau** de cabota rectangular i tija prima. De petites dimensions. D'una llargada de 3'3 cm i un gruix desigual de: 0'9 a 0'3 cm.

E01-38166-401. Peça sencera. Es tracta d'un **clau** de cabota rectangular i tija prima. De petites dimensions. D'una llargada de 3 cm i un gruix desigual de: 1 a 0'5 cm.

E01-32201-181. Peça sencera. Es tracta d'un **clau de ferrar** de cabota rectangular de 1 x 0'5 cm i tija prima. De petites dimensions. D'una llargada de 2'8 cm i un gruix desigual de: 1 a 0'3 cm.

E01-38166-409. Fragment de peça. Es tracta d'una **punta**, possiblement d'un clau. De secció rectangular. D'una llargada de 2'4 i un gruix desigual de: 0'5 a 0'2 cm.

Grapa

E01-32201-180. Peça sencera. Es tracta d'una **grapa** de ferro en forma de U amb les puntes doblades. D'una llargada de 6'2 cm. Amplada: 5 cm i un gruix de: 0'4 cm. Possiblement utilitzada per a fixar dues fustes.

Escòries

E01-38166-399. Un fragment d'escòria.

E01-38169-871. Un fragment d'escòria.

E01-38203-961. Es tracta de dos fragments d'escòria, possiblement de ferro, de forma lleugerament cònca. Amb dimensions de: 5'3 x 5 x 3 cm.

E01-38169-871. Es tracta d'un fragment d'escòria, de forma circular i plana, molt porosa. Amb dimensions que oscil·len : 2'5 x 2'9 x 0'4 cm.

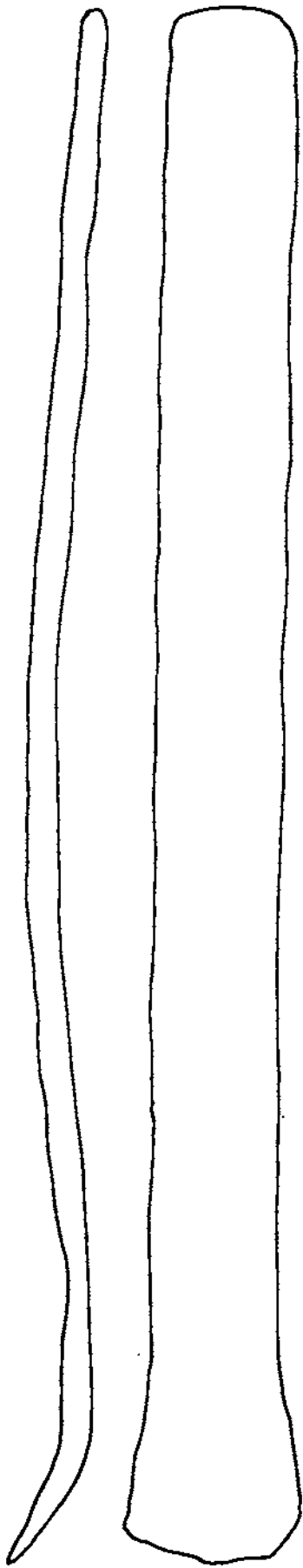
Altres

Peces inclassificables

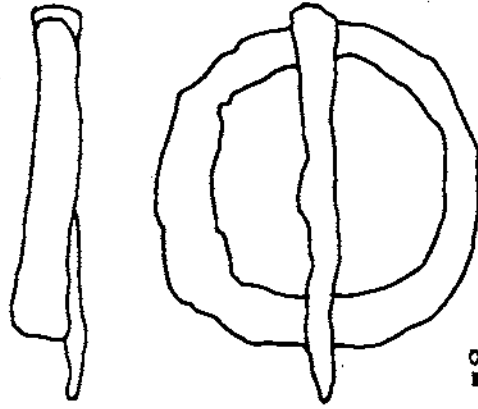
E00-32072-16 amb forma de ganxo.

E01-32108-32 En forma de L.

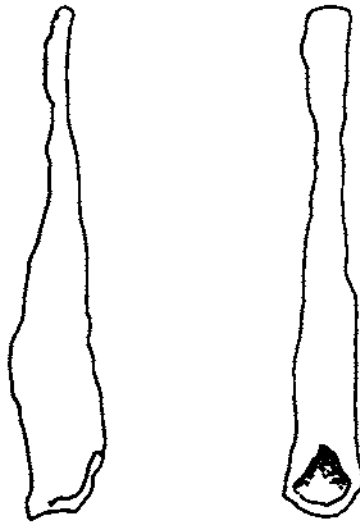
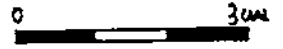
E00-38153-664, E01-38167-689, E01-38167-690.

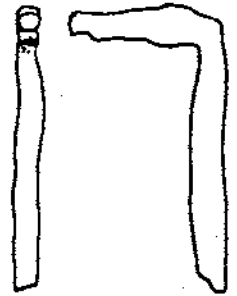
E01-32200-166

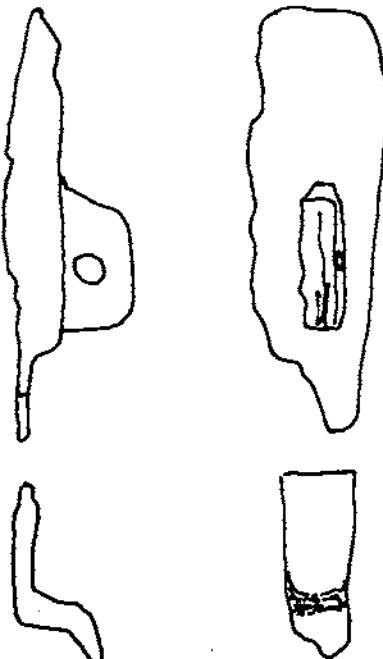
E01-38466-402

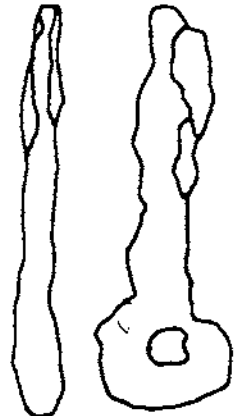
E01-32447-100

E01-32408-32

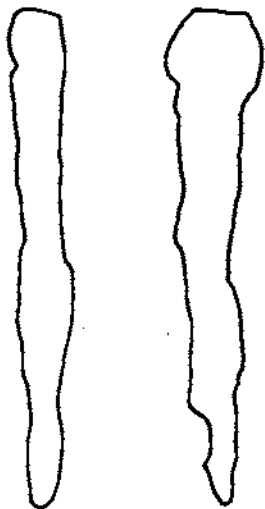

E01-38475-906

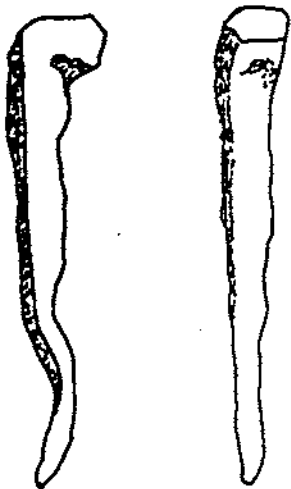

E01-32447-97

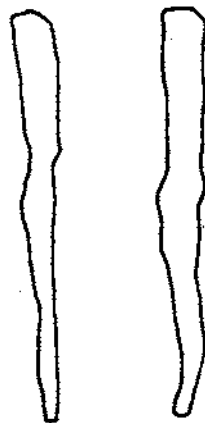
0 3 cm.

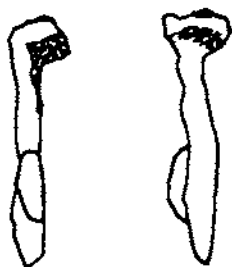
EOA-38205-992

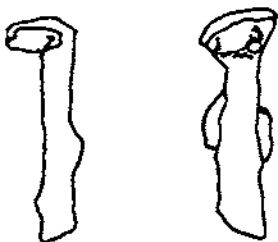
EOA-38166-406

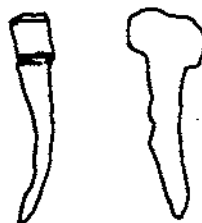
EOA-3220A-452

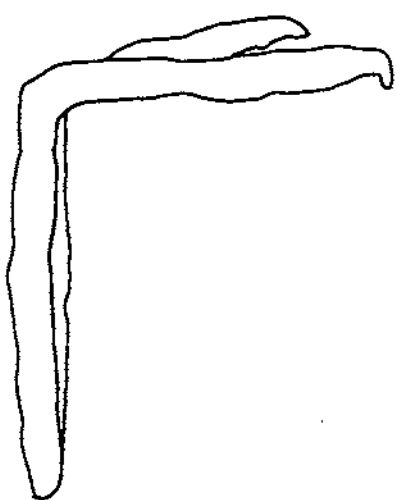
EOA-38205-993

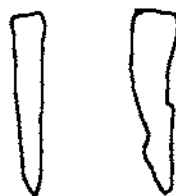
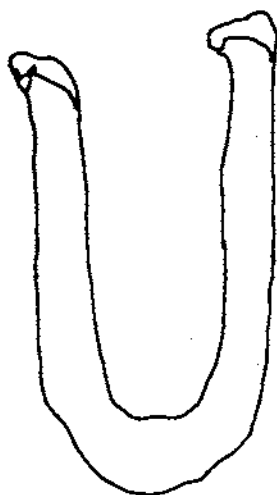
EOA-38166-401

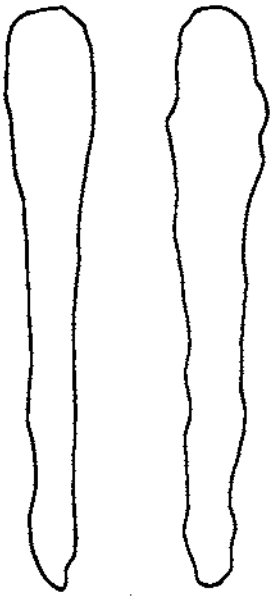
EOA-3220A-481

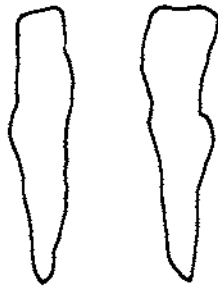
EOA-3220A-480

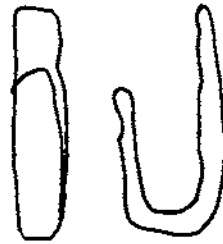
EOA-38166-409

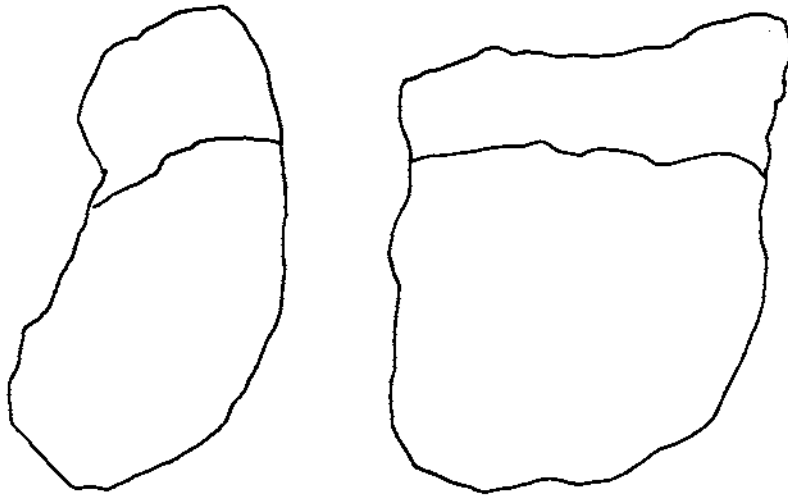
E00-32094-248

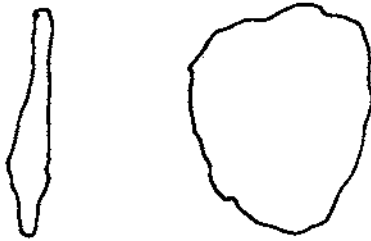
E00-32095-278

E00-31071-16

FOA-38103-961

FOA-38169-671

-ESLONES DE FERRO-

Peces de bronze

Les peces de bronze localitzades en les dues campanyes d'excavació del 2000 i del 2001 són poques: només 6, i encara alguna d'elles està fragmentada. Cal tenir en compte la destrucció a que fou sotmesa aquesta part del jaciment. Tot i així, els espais destinats a hàbitat són els que proporcionen les millors peces (1 sivella petita a l'H-34, caiguda enmig del graó de pedra), i 2 sivelles l'H-45 (una sencera i una plaqueta). La magnífica sivella de l'E-48 (en curs de restauració) correspon a un espai de treball artesanal.

La majoria són peces ben treballades i decorades, destinades a ornament personal. Les descrivim tot seguit, segons els llocs on foren trobades:

habitació H-34:

E01-38205-983. Anella d'una sivella petita de bronze. Acabada recta per fora, està treballada arrodonida per dins. Mesures: 15 x 14 mm; gruix: 1,5-2 mm.

habitació H-45:

E00-38144-523. Plaqueta de bronze, amb petits orificis per als claus de subjecció al cuir. Mesures:

E01-38166-400. Fragment d'una sivella de bronze. Sembla part de l'anella, falta un lateral. Mesures: 35 x 19 mm; gruix: 3 mm.

habitació H-50:

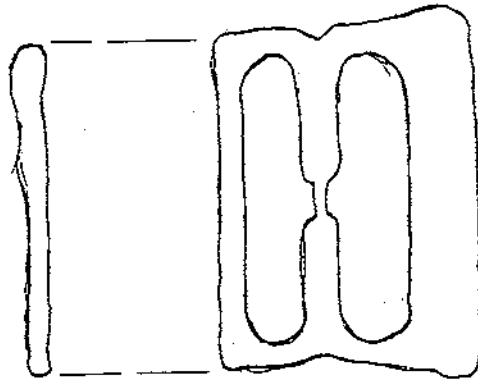
E01-32202-285. Fragment d'una plaqueta de bronze, amb dos petits forats. Sembla que s'hagi trencat de la part final d'una plaqueta de sivella. Mesures: 15 x 9 mm; gruix: 0,3 mm.

espai E-48:

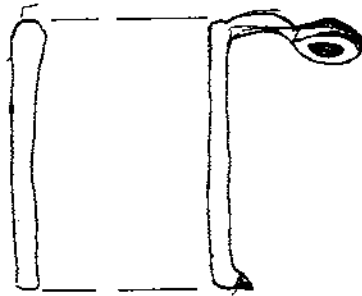
E01-2110-53. Sivella de bronze, sencera, en bon estat de conservació. Està formada per una doble anella amb eix central. Sembla decorada amb petites incisions. Mesures: 47 x 34 mm; gruix: 2,5-5,5 mm.

passadís P-15, exterior:

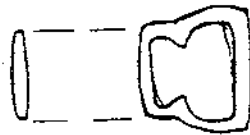
E00-38152-657. Tub petit de bronze. Mesures:

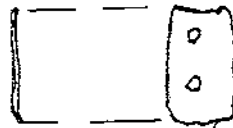
E00-32110-53

E01-38166-400

E01-38205-983

E01-32202-285

0 1 2 3 cm

L'ESQUERDA

Àrea Medieval

4.7 Estudi arqueomètric d'una tovera.

Excavada l'any 1998, numero d'inventari 1457.

Dra. Júlia Simon i Arias

Microscopia electrònica a càrrec de Sra. Montserrat Marsal Astor.

Aquesta petita tovera cònica, amida 50 mm de llargada, l'obertura circular en un extrem fa 12 i 9 mm de diàmetre extern i intern respectivament i en l'altre extrem 16 i 14.. Te la superfície rugosa, negra - marró mat i esta plena de clivelles que la travessen d'un extrem a l'altre.

Per obtenir una superfície plana per poder estudiar-la al microscopi sense malmetre-la, hem intentat tallar l'extrem del broquet de sortida de l'aire, però el material que la compona esta tant mineralitzat que, sota la pressió del suport de la talladora s'ha trencat en trossos.

Observant les superfícies del trenc dels diferents trossos, es veu amb dificultat i de manera discontinua aparèixer un fil metàl·lic de tonalitat groga entre dues làmines negroses (fig. 1, x320). Polida la superfície del tall fet a l'extrem de la tovera es veu, en una matriu mineralitzada, algunes petites parcel·les metàl·liques de tonalitat blanca i el fil groc. En la micrografia fig. 2, x640, s'observa en la part superior esquerra, dues parcel·les blanques i travessant el costat inferior dret la línia metàl·lica groga discontinua. En una altra zona, prop del forat del broquet, s'observen més parcel·les metàl·liques blanques (fig. 3, x640) i, a certa distància, la línia metàl·lica groga (fig. 4, x640).

En quant a la capa d'incrustació de material contaminant, terres adherides, te un gruix molt desigual, a zones te un gruix de més d'un mil·límetre mentre en altres llocs quasi no n'hi ha.

Per saber els elements químics constituents dels fragments metàl·lics que s'observen, s'ha portat la mostra al microscopi electrònic de rastreig i s'ha realitzat l'anàlisi per dispersió d'energia de raigs X (EDX), s'ha obtingut:

Parcel·les metàl·liques blanques: Fe, ferro.

Fil metàl·lic groc: Cu, coure

Al anar resseguint la superfície polida es veu que, en uns llocs la línia del coure esta propera a la paret interna del broc mentre que en altres apareix propera a la paret externa.

Això ens ha portat a tornar a observar totes les superfícies dels trencs. En una d'aquestes ens ha semblat que es veien dues línies de coure separades aproximadament per un mil·límetre de material d'oxidació del ferro. Per mostra-ho de manera fefaent s'ha fet el "mapping" d'aquest dos elements en dues zones diferents. Les figures 5 i 6 ens mostren cadascuna la micrografia de la zona analitzada acompanyades de les anàlisis on es mostren els llocs on apareix el ferro en abundància i el coure en abundància.

Interpretació.

Per conformar la tovera s'ha partit d'una petita planxa plana obtinguda per superposició alternada de làmines de ferro, d'aproximadament un mil·límetre de gruix, i làmines de coure, de dècimes de mil·límetre de gruix que, a temperatura, s'ha enrotllat donant-li la

forma cònica, probablement al voltant d'una estaca que després s'ha tret, i s'ha preservat el buit interior que li permet el pas de l'aire.

En el moment de l'estudi, les làmines de ferro ja havien sofert l'efecte oxidant del medi ambient, produït al llarg del temps, que havien convertit el metall en òxid. El coure, metall semi - noble, ha mantingut el seu estat metàl·lic.

Aquest paquet de làmines, feix, en algun moment abans i/o després de conformar la tovera, s'ha martellejat i això ha provocat que no es mantingues la uniformitat del gruix de les làmines.

No es pot especificar si el nombre total de làmines es tres, Fe - Cu - Fe, o les cinc, Fe - Cu - Fe - Cu - Fe que s'observen en el trenc transversal, que es troba aproximadament a la meitat de la tovera. Això es degut a que no volem malmetre-la més i, en l'estat en que es troba, tan recoberta de material contaminant de les terres adherides, es impossible veure la vora límit que forma el feix del paquet de làmines i si aquesta vora es superposa, a la resta del paquet que conforma el rotlle, en una zona molt extensa.

El treball amb paquets de làmines de ferro, de igual o diferent composició (Fe - C), ja es portava a terme en època ibera. El laminatge a temperatura, era una forma d'expulsar les escories que es trobaven atrapades dins el metall. Però el cas que ens ocupa: làmines alternades de dos metalls diferent, ferro i coure, ens sembla molt poc freqüent. Donar una explicació del perquè s'ha treballat així ens es molt difícil, només se'ns ocorre pensar que el broquet estava sotmès a tan elevada temperatura que, si era fet solament amb coure, s'arribava a tancar el forat de sortida de l'aire al ablanir-se o fondre el metall. Com que el ferro te un punt de fusió molt mes alt, al recobrir la làmina de coure amb làmines de ferro, es preservava la tovera dels efectes nocius provocats per l'alta temperatura a que estava sotmesa.

4.8 ESTUDI FAUNÍSTIC DEL SECTOR MEDIEVAL DE L'ESQUERDA

CAMPANYA 2000 i 2001 *per Anna Gómez i Bach*

La campanya d'excavació arqueològica realitzada al sector medieval de l'Esquerda (Masies de Roda, Osona) durant els anys 2000 i 2001 ha permès recuperar un nombre total de 362 restes òssies. En base aquest conjunt s'ha realitzat un estudi preliminar per tal de permetre la identificació de les diverses espècies animals en base la procedència anatòmica i establir una aproximació dels taxons faunístics.

Aquest estudi s'estructura en tres apartats. Un primer d'identificació i comptatge de les restes recuperades durant la campanya del 2000, una segona d'identificació i comptatge de les restes de la campanya del 2001. I finalment, un darrer apartat de comentari unitari de les restes faunístiques en funció de la seva ubicació estratigràfica. Cal esmentar que són diverses les limitacions per poder realitzar un estudi complet principalment a causa de la intensa fragmentació que han sofert les restes i per l'existència de diversos sistemes de manipulació i aprofitament antròpic juntament amb els diversos processos edafològics.

La primera determinació que s'ha portat a terme ha estat la identificació aproximada de les diverses espècies agrupades en els grans grups animals: bòvids, ovicaprins, sus sp i sc., avifauna i gallinàceas, microfauna i altres; i posteriorment s'ha prosseguit a realitzar el reconeixement anatómic de les restes seguint el següent criteri:

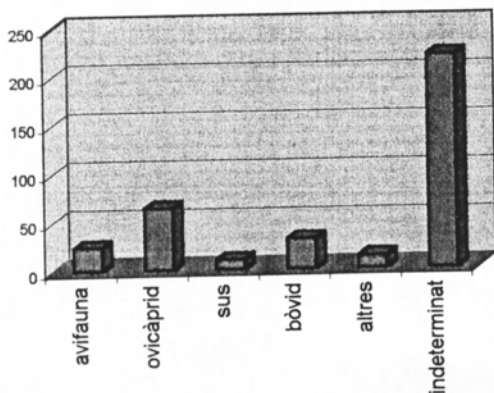
Cap: crani, mandíbules i dents.

Extremitats: extremitats anteriors o posteriors

Tronc: cintures (omòplat i pelvis) vèrtebres i costelles.

Després d'una primera identificació es pot dir que ens trobem davant d'un lot força heterogeni on el grup més predominant el formen els fragments ossis que no s'han pogut determinar a causa de la gran fragmentació de les restes amb un 60% del total. La resta del conjunt es troba format, en primer lloc, per les restes òssies procedents d'ovicàpid (17 %), seguides del bòvid (9%) , l'avifauna (7%), altres espècies de petits mamífers (4%) i el sus (3%).

**Total d'espècies recuperades:
Campanyes 2000 i 2001**

El reconeixement anatòmic de les restes, esmentat anteriorment, ha permès documentar un major aprofitament de les extremitats que la resta de parts del cos. Aquest fet possiblement té un alt component arqueològic ja que les extremitats són les restes òssies que es conserven millor al llarg dels anys. Així, del conjunt total recuperat un 41% pertany a les extremitats inferiors mentre un 36% s'associa a les superiors. En menor mesura un 20% es documenten diverses parts del tronc (vèrtebres, costelles, etc.) i amb un 3% els diversos fragments de crani.

Reconeixement anatòmic de les restes

Com es detallarà més endavant en l'estudi realitzat per estructures, alguns d'aquests fragments presenten evidències d'haver estat en contacte amb foc possiblement després d'haver estat consumits; mentre que altres presenten evidències de talla fetes amb un objecte tallant (ganivet, fulla...) que es disposen en paral·lel a l'os i pràcticament totes pertanyen al seu procés de descarnament i consum.

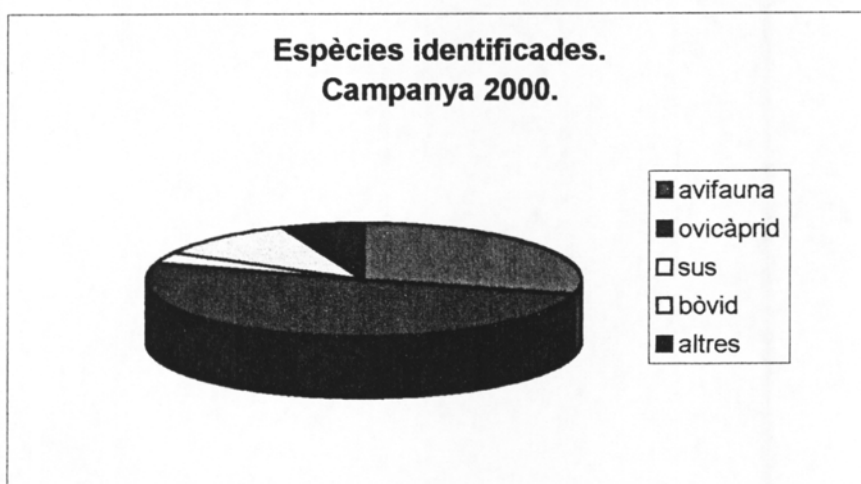
CAMPANYA DEL 2000

Les restes faunístiques recuperades en la campanya del 2000 han permès documentar un total 157 fragments, una proporció molt minsa en relació la resta del material arqueològic, però que permet establir una primera classificació en funció de les espècies determinables. Les restes provenen de contextos arqueològics agrupats en els sectors 32, concretament les estructures H40, H45-H46, H-46 i H47 i el sector 38 amb les unitats H-45 i P-15.

Nº Inv	Any	Sector	UE	Estructura	N.		Ovicàpid	sus	bòvid	altres	Indet.	Observacions
					Frag	avifauna						
14E00		32	71	H-46	1	0	1	0	0	0	0	
17E00		32	72	H-46	1	0	0	0	0	0	0	1Enderroc
18-19E00		32	72	H-46	2	0	0	0	0	0	0	Enderroc, gran 2mamífer indet.
28-33E00		32	75	H-46	6	6	0	0	0	0	0	0Microfauna
35-39E00		32	75	H-46	5	0	1	0	1	3		1 tibia i 1 fèmur 0de lepus (llebre)
54-58E00		32	76	H-40	5	0	2	0	0	1		Enderroc picadís 2i cendres
76E00		32	81	H-47	1	0	0	0	1	0		0Mur
89-93E00		32	83	H-47	5	0	0	0	0	0		frag de crani 5indeterminat
147- 182E00		32	85	H-45/46	36	2	9	0	0	0	25	
214- 215E00		32	91	H-46	2	0	0	0	0	0		Estructura semicircular. Petit mamífer 2indeterminat
252- 261E00		32	94	H-46	10	1	2	0	0	0	7	
297- 298E00		32	95	H-46	2	0	1	0	0	0		1marques talla
306- 313E00		32	97	H-46	8	0	4	0	0	0		4Enderroc
347- 349E00		38	141	H-45	3	0	1	0	0	0	2	
450- 463E00		38	142	H-45	14	1	2	1	4	0	6	
492- 511E00		38	143	H-45	20	1	2	1	1	0	15	
512E00		38	143	H-45	1	1	0	0	0	0	0	
528- 532E00		38	144	H-45	5	0	2	0	0	0	3	
552-E00		38	146	P-15	5	0	3	0	0	0	2	

556											
557E00	38	146	P-15	1	0	1	0	0	0	0	
615-624E00	38	150	P-15	10	2	1	0	0	0	7	
647-655E00	38	151	P-15	9	3	0	0	0	0	6	
688E00	38	153	P-15	1	0	0	0	0	0	1	
691E00	38	156	P-15	1	1	0	0	0	0	0	Gallinàcea
693-694E00	38	159	P-15	2	1	0	0	0	0	1	
797E00	38	163	H-45	1	0	1	0	0	0	0	0marques talla

Tot i que el 59% de les espècies no s'han pogut determinar es pot observar en la gràfica següent que les espècies indetificades corresponen amb un 51% als ovicàprids, seguit de l'avifauna amb un 29 % (sobretot gallinàcea), un 11% de bòvids, un 6% per altres espècies (d'on destaca el *oryctolagus cuniculus* i el *lepus*) i finalment un 3% el sus supra o porc domèstic.

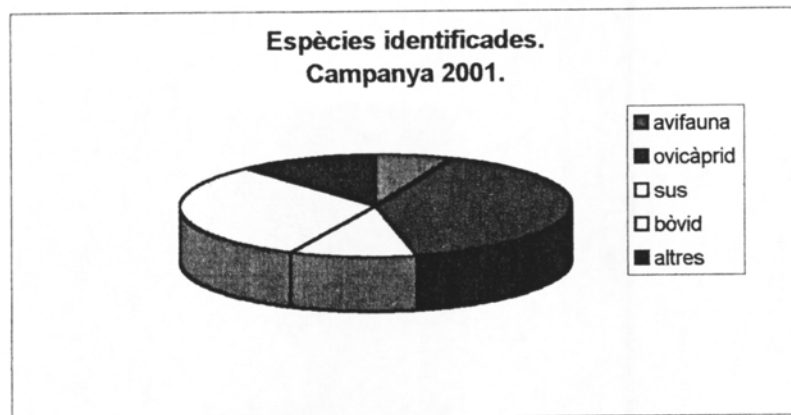
La destacada presència d'ovi-càprids, les cabres i ovelles (*Capra hircus* i *Ovis aries*) ve seguit d'un altre grup destacat que és l'avifauna i que comprèn principalment gallinàcees i altres ocells menors. També es documenta el consum d'altres espècies animals de tamany mig, la més representativa de les quals és l'*oryctolagus cuniculus* (conill) tant en la seva varietat domèstica com en la salvatge. En menor mesura s'ha identificat també el porc (*Sus sp.*) tot i que es fa difícil determinar si es tracta de la varietat domèstica (*sus domesticus*) o de senglar (*sus scrofa*). La presència de bòvids (bou o vaca) es documenta de forma força puntual destacant el seu paper més com a suport càrnic que no pas com a força de treball.

CAMPANYA DEL 2001

Les restes faunístiques recuperades en la campanya del 2001 han permès documentar un total 205 fragments, una proporció lleugerament superior a la campanya de l'any anterior. Les restes provenen de contextos arqueològics agrupats en els sectors 32, concretament les estructures E48, H49 i H50 i el sector 38 amb H-34, E-44 i H-45.

Nº Inv	Any	Sector	UE	Estructura	N. Frag	avifauna	ovicàpid	sus	bòvid	altres	Indet.	Observacions
12	E01	32100		E-48	1	0	0	0	0	0	1	
27	E01	32106		E-48	1	0	0	0	0	0	1	
46-49	E01	32108		E-48	4	0	2	0	0	0	2	
69-72	E01	32110		E-48	4	0	2	0	0	0	2	frag indeterminat 2de pelvis
93-94	E01	32111		H-49	2	0	0	0	0	0	2	
95-96	E01	32111		H-49	2	0	0	0	0	0	2	
131-142	E01	32117		H-49	12	0	3	0	0	0	9	metacarpi de ovicàpid
173	E01	32200		H-50	1	0	1	0	0	0	0	
271-284	E01	32201		H-50	14	1	4	0	0	0	9	
383-390	E01	32202		H-50	8	1	2	0	0	0	5	
395-396	E01	32203		H-50	2	0	1	1	0	0	0	1 dent de sus molt desgastada
397	E01	32203		H-50	1	0	1	0	0	0	0	
410-434	E01	38166		H-45	15	0	0	0	15	0	0	extremitat d'un bòvid
540-584	E01	38166		H-45	45	0	6	3	2	0	34	
585	E01	38166		H-45	8	0	0	0	0	8	0	oclosca d'ou
670-685	E01	38166		H-45	16	0	1	2	3	0	10	
838-863	E01	38167		H-45	26	2	3	0	1	0	20	
864	E01	38167		H-45	1	0	0	1	0	0	0	dent de sus
865	E01	38167		H-45	1	0	0	1	0	0	0	mandíbula de sus
866-867	E01	38167		H-45	2	0	0	0	0	0	2	informes acció del foc
868	E01	38167		H-45	1	0	0	0	0	1	0	oclosca d'ou
893-905	E01	38169		H-45	13	0	1	0	3	0	9	
938-943	E01	38175		H-45	6	0	1	0	0	0	5	frag de vèrtebra indet
973-979	E01	38203		E-44	7	1	0	0	0	0	6	
999-1002	E01	38205		H-34	4	0	1	0	0	0	3	1 frag de crani indeterminat
1003-1010	E01	38205		H-34	8	0	2	0	0	0	6	evidències de contacte foc

Les espècies identificades de la campanya del 2001 corresponen amb un 41% als ovicàprids, seguit del bòvid amb 31%. Aquest augment de bòvids es deu a la troballa d'una extremitat sencera de bos taurus que ha modificat els paràmetres estadístics del conjunt. Un altre conjunt representat el formen les altres espècies de petits mamífers amb un 12%, on es documenta la presència de llebre per sobre el conill. El darrer grup el forma l'avifauna amb un 6% (sobretot gallinàcea). Restant un 63% de fragments sense identificar.

En aquesta campanya les evidències d'ovicàpid continuen essent la mostra major representada. La diferència la constitueix la presència de bòvid, aquest amb clares evidències de ser utilitzat per el consum domèstic. Un altre grup destacat que és l'avifauna que comprèn principalment gallinàceas i ocells menors que no s'han pogut identificar en aquest estudi preliminar. També es documenta el consum d'altres espècies d'animals de tamany mig, la més representativa de les quals és l'oryctolagus cuniculus (conill), sobretot en la seva variant salvatge. En menor quantitat, i al contrari d'altres campanyes, s'ha identificat el porc (Sus sp.) sense que s'hagi pogut determinar si es tracta de la varietat domèstica (sus domesticus) o de senglar (sus scrofa). La presència de bòvids (bou o vaca) es documenta de forma força puntual destacant el seu paper més com a suport càrnic que no pas com a força de treball.

ESTUDI PER ESTRUCTURES

Aquest breu apartat té per objectiu contextualitzar arqueològicament aquelles restes òssies, recuperades en el decurs de diverses campanyes d'excavació i associades a una mateixa unitat estratigràfica.

SECTOR 32

H40 (campanya 2000): El material faunístic en aquest punt, tot i ser força escàs, ha permès recuperar un fragment de crani de largomorfolus leóridus (no es pot precisar si és conill-oryctolagus cuniculus- o llebre -lepus), identificat com E00-32076-54 i dos fragments associats a l'extremitat inferior d'un ovicàpid (capra hircus o ovis aries).

H45-H46 (campanya 2000): Les 36 restes òssies d'aquest àmbit provenen de la u.e. 85 i es poden agrupar en dos grans conjunts. El més nombrós format per ovicàpids, sense que es pugui diferenciar entre la capra hircus i l'ovis aries i representat per 5 dents xai, 2 extremitats, 1 paleta i 1 vertebra. I un petit lot d'avifauna format per 2 fragments de gallinàcea. Pertany a aquest grup un fragment d'avifauna amb evidències de talla (E00-32085-158).

H46 (campanya 2000): L'excavació de les unitats 71, 72, 75 91, 94, 95 i 97 ha permès recuperar un total de 43 fragments ossis. Dels quals han estat identificats 6 fragments d'avifauna de la u.e. 75 i una extremitat de gallinàcea de la u.e. 94. També 9 fragments d'ovicàpid (diversos fragments de costelles, una vèrtebra i extremitats) de les unitats 94 i 97, un dels quals amb marques de talla (E00-23095-298). I un fragment pertanyent a una tibia de bos i dos fragments (1 de tibia i 1 de fèmur) de llebre de la u.e. 75.

H47 (campanya 2000): Aquesta estructura associada a les unitats 81 i 83 ha aportat un escàs repertori faunístic. Del total de 6 fragments només s'ha pogut indentificar un fragment de bos taurus (u.e.81).

E48 (campanya 2001): A les u.e. 108 i 110 s'han recuperat un total de 10 restes òssies, 3 de les quals pertanyen a extremitats d'ovicàpri i una 4 a un fragment de pelvis de la mateixa espècie.

H49 (campanya 2001): En els estrats 111 i 117 s'han identificat tres restes que formen part d'extremitat d'un oviàpid, d'on s'ha recuperat un metacarpí. En aquest conjunt s'ha classificat com indeterminat i numerat com E00-32117-136 les restes d'un possible rèptil.

H50 (campanya 2001): l'excavació de les unitats 200, 201, 202 i 203 de H50 ha permès documentar un lot força heterogeni de restes òssies. Amb presència d'avifauna (gallinàceas), oviàpids, amb un total de 9 fragments, i una dent de sus. Un dels fragments recuperats, el E01-32201-275 presenta evidències de contacte amb foc i possiblement va ser bollit.

SECTOR 38

P15 (campanya 2000): D'aquest conjunt destaca l'abundant presència d'avifauna en les u.e. 150, 151, 156 i 159, en detriment de les altres espècies, de les que només s'han documentat 4 fragments d'ovi de les u.e. 146 i 150. De la mateixa unitat 146 destaca un metacarp d'ovi (E00-38146-552), un informe amb evidències de talla (E00-38146-556) i un informe cremat (E-00-38146-557).

H34 (campanya 2001): el conjunt faunístic recuperat en aquest àmbit és força escàs i homogeni. Es tracta principalment de restes d'ovicàpid (u.e.205). Destaca però la presència d'un fragment indeterminat de crani i un fragment de mandíbula possiblement d'ovicàpid petit (E00-38205-1006) i diverses evidències de fragments que han estat en contacte amb foc (E01-38205-1003, E01-38205-1005, E01-38205-1009, E01-38205-10010).

E44 (campanya 2001): L'excavació de la u.e. 203 ha permès identificar un sol fragment d'avifauna i 6 fragments més que ha estat impossible de determinar a causa de l'estrat de fragmentació que presentaven.

H45 (campanya 2000 i 2001): L'excavació d'aquest àmbit (u.e. 163, 141, 142, 143, 144, 166, 167, 169 i 175) ha aportat un conjunt faunístic format per 178 fragments ossis de gran riquesa i heterogeneïtat. D'aquests destaquen 5 fragments d'avifauna (u.e. 142, 143, 167), un nombre de 20 restes d'ovicàpid procedents d'extremitats i costelles. En menor mesura, s'han recuperat 9 fragments de sus amb presència d'un fragment de mandíbula (E01-38167-865) i 9 fragments de closca d'ou.

El més representat serà el bòvid amb 29 fragments recuperats, 15 dels quals formen part d'un mateix individu. Possiblement es tracta d'una extremitat inferior pràcticament sencera. Aquest presenta l'húmer sencer amb l'extremitat proximal desenvolupada, el radi- cúbit amb evidències de talla, el fragment superior de la tibia i el fèmur sencer. Un fragment de metacarp i metatars i evidències de F2 i F3.

De la resta de fragments d'aquest àmbit destaca la presència d'ossos cremats E00-38143-512, i les evidències de talla dels individus E01-38169-893, E01-38169-894, E01-38169-895, que en el segon cas es pot parlar d'un aprofitament del moll de l'os d'un bòvid.

En resum, tot i que la presència de restes faunístiques recuperades en les campanyes 2000 i 2001 del sector medieval de l'Esquerda, és força escàs en comparació altres campanyes, el lot recuperat mostra certes evidències. A grans trets podem dir que els resultats obtinguts permeten pensar en una economia agrícola ramadera, amb abundant presència d'ovicàpid i, més excepcionalment de bòvids i suïds per al consum domèstic, complementada pels petits mamífers i l'aviram. Sense descartar la presència d'una caça incipient, ben documentada pels diversos fragments de *lepus* o llebre.

El conjunt aportat per H45 és de gran interès per la seva varietat i riquesa faunística. Aquest espai ha permès recuperar una extremitat de bos, un nombre significatiu de fragments afectats per l'acció del foc i la presència de varis fragments closca d'ou que porten a definir aquesta zona com un espai d'ús domèstic i de caire quotidià. Que no semblen compartir amb la mateixa incidència la resta d'àmbits analitzats, a excepció de H34.

5. CONCLUSIONS

Com s'ha comentat al començament d'aquesta Memòria, entre el 2000 i el 2001 s'ha treballat en un total de 9 estructures diferents al poblat medieval de l'Esquerda, totes elles situades al llarg del marge i del camí W, i datades entre finals del segle XIII i començaments del segle XIV.

Ha calgut obrir aquesta zona, tot i haver-hi un camí, donada la importància de les estructures localitzades, totes elles relacionades amb el treball dels metalls. De fet, des de la campanya del 1998 en què es va localitzar i identificar l'estructura H-40 com a ferreria, totes les campanyes següents han anat ampliant la informació sobre tallers artesanals: el 1999, la casa del ferrer (H-42), davant per davant de la ferreria; 2000 i 2001, cases i tallers relacionats amb el món dels metalls..

Una datació per Radiocarboni (cf. Memòria 1999) efectuada sobre una biga, va donar una data aproximada de construcció del taller: mitjàn segle XI, moment en què també es construeix la nova església romànica i el poblat es va estenent al seu entorn. Els materials localitzats entre els estrats d'enderroc i destrucció indiquen que el conjunt ferreria-casa del ferrer es va esfondrar cap a finals de segle XIII per un incendi; per tant, la ferreria va tenir una llarga durada, uns dos-cents anys.

Va ser precisament aquest incendi el que va motivar la substitució de la ferreria original per unes noves dependències al costat: es va anul·lar i amortitzar l'espai incendiat i es van construir unes noves estructures al costat, cap el marge oest, aprofitant el pendent del terreny. Són aquestes estructures les que s'han anat delimitant i excavant a llarg de les campanyes del 2000 i del 2001 i que es presenten en aquesta Memòria.

Tot i que encara no s'ha acabat l'excavació en aquesta zona allargassada, que comprèn els sectors 32 i 38 (uns 40 metres de llargada per uns 6 o 7 d'amplada), ja que han anat apareixent noves estructures, per ara podem sintetitzar les següents conclusions:

- en primer lloc es constata que el camí actual sobre el marge és molt posterior a les estructures medievals, i que es devia obrir cap el segle XVIII o XIX per tal de realitzar-hi treballs agrícoles.

- alhora, aquest camí ha afectat en diferent grau les estructures medievals: algunes estan destruïdes completament o parcialment, d'altres han quedat mig cobertes per la remoció de terres del propi camí. Per tant, el nivell d'informació que es pot obtenir és molt desigual. Per exemple, la habitació H-45, tot i que destrossada completament pel cantó W degut a l'obertura del camí, conservava tota la teulada esfondrada *in situ*, ja que li va caure a sobre tota la paret de tàpia i una cantonada de pedra de la casa H-32, situada més amunt del marge.

- per funcionalitat, l'estructura H-45 és l'única que respón a un concepte d'espai domèstic: els atuells de ceràmica, les restes de fauna, els estris de metall, semblen correspondre a una casa: hi havia una canata per a contenir líquids i unes 6 o 7 peces de cuina per anar al foc, contenint ossos d'ovicàprids, d'avifauna, i de porc. Cal destacar la presència d'una cuixa de bou que va ser consumida sencera.

- la resta de les estructures localitzades (H-46, E-48, H-49) tenen una relació directa amb el treball dels metalls (ferro, bronze i altres). A més de peces i diversos aliatges de metall, també s'han localitzat algunes escòries de mineral, pedres per polir i esmolar, i algun petit sílex.

- si les campanyes d'excavació del 1998-99 van permetre entendre com funcionava una ferreria (H-40) i la seva relació directa amb la casa del ferrer (H-42); ara tornem a trobar aquesta relació entre una casa (H-45), possiblement l'habitatge de l'artesà, i unes dependències annexes (H-46, E-48, H-49) que semblen formar part d'un taller més gran.

- es possible, doncs, que la casa H-45, tot i que molt destruïda pel camí, i els seus annexos H-46, E-48 i H-49, substituïssin la ferreria cremada a finals del segle XIII. La construcció de la nova ferreria no devia tardar massa després de l'incendi, màxim a començaments del segle XIV, si jutgem pel material ceràmic associat. Tanmateix, seria molt interessant poder fer també una datació de C14 en aquest espai, per tal d'afinar la cronologia i comparar-la amb la primera datació obtinguda.

- per entendre la resta d'estructures i la seva funcionalitat, resta per excavar l' H-47, directament relacionada amb les anteriors, i situada enmig del camí; i ampliar l'excavació de tota la zona de l'espai E-48, que contacta amb la banquetta i el possible taller del ferrer. També l'excavació de l'H-50, semiexcavada a la roca i només delimitada superficialment, aportarà nova informació sobre tota aquesta zona dedicada al treball artesanal dels metalls.

- a nivell general, es constata que el poblat medieval va seguir creixent al final de l'Edat Mitjana, construint en terrasses, obrint-se sobre el marge de l'oest, lloc triat per a ubicar-hi els nous tallers metal.lúrgics.

- també es confirma una organització de l'espai en funció de l'activitat: des del camí longitudinal principal que porta a la plaça del poblat i a l'església, l'àrea de l'esquerra, orientada cap a l'est i el sud es dedica a activitats relacionades amb l'agricultura (graner, molí, trull, zona paller i assecatge); mentre que l'àrea de la dreta, cap a ponent, sembla dedicada a tallers, ferreries i activitats metal.lúrgiques en general.

6. BIBLIOGRAFIA ESPECÍFICA DE L'ESQUERDA

ADELL, J.A. (1982):

"Notes per a l'estudi de la tecnologia constructiva de l'hàbitat medieval de l'Esquerda" a *Ausa*, X, Vic, 1982.- (IX Symposium de Prehistòria i Arqueologia Peninsular).- pàg. 329-339.

ADELL, J.A. (1990):

"Els despoblats medievals: un urbanisme impossible?" a *Cofa Zero*, 6. Vic 1990.- pàg. 79-85.

ADELL, J.A. (1991):

Arquitectura Alt-medieval a Catalunya: una definició del tipus monàstic i canonical dels segles IX al XIII.- Barcelona, Universitat Politècnica de Catalunya.- Tesi doctoral inèdita.

ALBAREDA, J., FIGUEROLA, J.; MOLIST, M.; OLLICH, I. (1984):

Història d'Osona.- Eumo Editorial, Vic, 1984 (L'entorn, 5).- 495 pàg.

ALBAREDA I SALVADÓ, J. (1986). "Roda de Ter en el segle XVIII. Resposta de la vila al qüestionari de Francisco de Zamora (1789)", a *AUSA*, Patronat d'Estudis Osonencs, Vic, p. 21.

BAU, F; MASDEU, F. (1999): "L'evolució urbanística d'un poblat de l'any mil. Aixecament topogràfic de l'Esquerda (Roda de Ter, Osona) " a *Actes del Congrés Internacional Gerbert d'Orlhac i el seu Temps. Catalunya i Europa a la fi del primer mil.lenni*. Vic- Ripoll; 10-13 de Novembre de 1999. Documents, 31. Eumo Editorial. Vic. p. 393-398.

BERTRAN, R. (1994): "Anàlisi antracològica" a OLLICH, I.; ROCAFIGUERA, M. L'oppidum ibèric de l'Esquerda, les Masies de Roda de Ter, Osona. Campanyes de 1981-1991.- Barcelona, Generalitat de Catalunya.-

BUXÓ, D.; OLLICH, I. (1982):

"Noves aportacions del jaciment arqueològic de l'Esquerda" a *Ausa*, X, Vic, 1982.- (IX Symposium de Prehistòria i Arqueologia Peninsular).- pàg. 329-339.

BUXÓ, D.; ROCAFIGUERA, M. i altres (1988):

El jaciment ibèric de l'Esquerda. Memòria de les excavacions.- Generalitat de Catalunya. Servei d'Arqueologia (inèdita).

BUXÓ, D.; MARTÍ, J. (1994): "Anàlisi faunístiques" a OLLICH, I.; ROCAFIGUERA, M. L'oppidum ibèric de l'Esquerda, les Masies de Roda de Ter, Osona. Campanyes de 1981-1991.- Barcelona, Generalitat de Catalunya.-

"Cuando Roda acuñaba moneda" () a Roda de Ter.

CUBERO, C. (1988):

"Explotació agrària del territori a l'Edat Mitjana: Tossal de Solibernat (Torres de Segre, Segrià, Lleida) i l'Esquerda (Masies de Roda de Ter, Osona)" a *Aportació de la Paleocarpologia al coneixement de l'explotació agrària del territori*.- Universitat de Barcelona.- Tesi de Llicenciatura (inèdita).

CUBERO, C. (1994):

"Anàlisi carpològiques" a OLLICH, I.; ROCAFIGUERA, M. L'oppidum ibèric de l'Esquerda, les Masies de Roda de Ter, Osona. Campanyes de 1981-1991.- Barcelona, Generalitat de Catalunya.-

CUBERO, C. (1998):

"Determinació antracològica de les restes de fusta cremada del jaciment de l'Esquerda".- *Simpòsium d'Arqueologia Medieval. Homenatge al Prof. Manuel Riu*.- Berga, 26-28 Març de 1998.- (en premsa).-

- ERRA, A.; OCAÑA, M. (1992):
Esglésies Romàniques: 118 testimonis arquitectònics de la història d'Osona.- Carles Vallès ed., Figueres 1992. (Guies del Patrimoni comarcal, 11).- 111 pàg.
- ESPINALT, F. d'A. (1948):
Apunts històrics inèdits de la vila de Roda de Ter. Gràfiques Marina, Barcelona.
- ESPINALT, F. Mn.(1972):
 "En el camí dels segles", a *Roda de Ter*, n. 31. Setembre. Roda de Ter.
- GODAYOL, P. (1927):
 "Roda d'Ausona, (Vich) antiquíssima ciutat" a *La Veu de Catalunya*. 20 de Febrer.
- GRACIA, E. (1984-85):
 "Materials de peltre medievals a Catalunya" a *Acta Historica et Archaeologica Mediaevalia*, 5-6.- Universitat de Barcelona.- pàg. 313-356.
- GRACIA, F. - MUNILLA, G. - RIART, F. - GARCIA, O.: (2000):
 "L'Esquerda" a *El llibre dels ibers.- Viatge il·lustrat a la cultura ibèrica*.- Ed. Signament.- Barcelona.- p. 78.
- GUDIOL, J. (1916):
 "Excursió a Roda i a Santa Magdalena de Conangle" a *Gazeta de Vich*, 201.- Vic.
- HORTOLÀ, P. (1997):
 "Screening bio-geoquímic per a la presència de residus orgànics arqueològics en mostres provinents del poblat medieval de l'Esquerda, mitjançant una bateria d'anàlisis químiques colorimètriques", a *L'Esquerda. Memòria de les Excavacions Arqueològiques, àrea medieval, campanya 1995*, Servei d'Arqueologia, Generalitat de Catalunya (inèdita).
- "Inscripciones ibéricas" (1973) a Roda de Ter
- JUAN-TRESSERRAS, J. (1998):
 "L'Esquerda (Roda de Ter, Osona). Estudi de microrrestes vegetals i compostos orgànics en residus cendrosos i continguts de recipients. Informe final.", a *L'Esquerda. Memòria de les Excavacions Arqueològiques, àrea medieval, campanya 1996*, Servei d'Arqueologia, Generalitat de Catalunya (inèdita).
- JULIÀ VIÑAMATA, Josep-Ramon (1992):
 "El vidrio del poblado medieval de l'Esquerda (Osona, Barcelona)", *Acta Historica et Archaeologica Mediaevalia*, 13 (Barcelona 1992), p. 323-341.
- JUNYENT, E. (1950):
 "Roda per tres vegades" a Roda de Ter.
- JUNYENT, E.(1945-52):
 "Itinerario histórico de las parroquias del Obispado de Vich". Separata publicada a *Hoja Parroquial*. Imprenta Anglada, Vic.
- LALUEZA, C. - MARTÍ, J. (1989):
 "Estudi antropològic de les tombes de la Muntanyeta (Roda de Ter, Osona)".- *Acta/Mediaevalia*, 10.- Universitat de Barcelona.- pàg. 251-256.
- LALUEZA, C. - PEREZ.PEREZ, A. (1989):
 "Estudio nutricional de la población medieval de l'Esquerda (Osona, Barcelona). oligoelementos y estricción dentaria" a *Trabajos de Antropología*, 12, 1989.
- LALUEZA, C. (1992):
 "Information obtained from the Microscopic examination of Cultural Striations in Human Dentition" a *International Journal of Osteoarchaeology*.- vol 2, p. 155-169.

LALUEZA, C. - PÉREZ-PÉREZ, A. (1992):

"Estudi de l'ús cultural de la dentició anterior en individus medievals de l'Esquerda (Osona, Barcelona) i d'altres jaciments" a *Acta/Mediaevalia*, 13, Universitat de Barcelona.- p. 343-351.

"L'Esquerda, Actualitat" (1968) a Roda de Ter.

MADOZ, P. (1849):

Diccionario Geográfico- Estadístico- Histórico de España y sus posesiones de Ultramar. Vol. XIII, Madrid. p-538.

MALUQUER DE MOTES, J. (1976):

"Nuevas inscripciones ibéricas en Cataluña" A *Pyrenae*, 12.- Barcelona.- p.183-189.

"Nuevos hallazgos arqueológicos" (1973) a Roda de Ter.

MESTRES, J.S. (2002):

"Informe de les datacions per Radiocarboni realitzades sobre 2 mostres procedents del poblat medieval de l'Esquerda" a *L'Esquerda. Memòria de les Excavacions Arqueològiques, àrea medieval, campanya 1999*, Servei d'Arqueologia, Generalitat de Catalunya (inèdita).

OCAÑA SUBIRANA, M. (1988):

"L'església parroquial de Sant Pere de Roda", a *Roda de Ter*, n. 471. juliol. Roda de Ter.

OCAÑA, M. (1998):

El món agrari i els cicles agrícoles a la Catalunya Vella (s. IX-XIII). Universitat de Barcelona.- Documenta, 1.- 136 p.

OCAÑA, M.(1998):

"Fonts arqueològiques i etnogràfiques per a l'estudi de l'agricultura medieval".- *I Simposium d'Arqueologia Medieval. Homenatge al Prof. Manuel Riu*.- Berga, 26-28 Març de 1998.- (en premsa)

OCAÑA, M. (1998):

"El treball agrícola medieval a la vessant sud dels Pirineus (s.IX al XII)."- *II Congrés Internacional. Història dels Pirineus*.- Girona, 11-14 nov. 1998 (en premsa)

OCAÑA, M. (2001):

"L'Esquerda, un jaciment ibèric i medieval al cor de la comarca d'Osona. Quadern de Camp".- Eumo Ed.- Fundació Privada l'Esquerda, Roda de Ter, 24 p.

OLLICH, I. (1976 a):

"Sivelles medievals de l'Esquerda" a *Roda de Ter*, núm extr. 1976.

OLLICH, I. (1976 b):

"Hebillas medievales procedentes de Roda de Ter".- *Atti del Colloquio Internazionale*.- Palermo-Erice, 1974. Istituto de Istoria Medievale, Università di Palermo.- pàg. 505-516.

OLLICH, I. (1980 a):

"Algunes peces de ceràmica grisa medieval a Catalunya" a *Colloques internationaux du CNRS*, Paris 1980.- pàg. 403-406.

OLLICH, I (1980 b):

"El jaciment arqueològic medieval de l'Esquerda a les Masies de Roda de Ter, Osona I.- Informe Preliminar i estat de la qüestió" a *Quaderns d'Estudis Medievals*, 1, Barcelona.- pàg 5-15.

OLLICH, I (1981 a):

"El jaciment arqueològic medieval de l'Esquerda a les Masies de Roda de Ter, Osona II.- Sistema i tècniques d'excavació. Aplicació a una de les cases del poblat medieval" a *Quaderns d'Estudis Medievals*, 3 vol. 1.- Barcelona.- pàg. 144-155.

OLLICH, I (1981 b):

"El jaciment arqueològic medieval de l'Esquerda a les Masies de Roda de Ter, Osona III.- La necròpolis medieval" a *Quaderns d'Estudis Medievals*, 4 vol. 1.- Barcelona.- pàg. 219-234.

OLLICH, I (1982 a):

"El jaciment arqueològic medieval de l'Esquerda a les Masies de Roda de Ter, Osona IV.- L'església romànica de Sant Pere" a *Quaderns d'Estudis Medievals*, 7 Vol.1.- Barcelona.

OLLICH, I (1982 b):

"El jaciment arqueològic medieval de l'Esquerda a les Masies de Roda de Ter, Osona, i V.- El material arqueològic" a *Quaderns d'Estudis Medievals*, 10 vol 1.- Barcelona.- pàg. 609-619.

OLLICH, I. (1982 c):

"L'Esquerda, les Masies de Roda" a *Les Excavacions arqueològiques a Catalunya en els darrers anys*. Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura.- (Excavacions Arqueològiques a Catalunya, 1).- pàg. 395-398.

OLLICH, I. (1982 d):

"Tipologia de les tombes de la necròpolis medieval de l'Esquerda (Osona)" a *Acta/Mediaevalia*. Annex 1 "Necròpolis i sepultures medievals de Catalunya".- Universitat de Barcelona.- pàg. 105-153.

OLLICH, I. (1983):

"El poblat medieval de l'Esquerda" a *Tribuna d'Arqueologia*. Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura.- pàg. 43-50.

OLLICH, I. (1984 a):

"Formes i decoració de la ceràmica grisa medieval procedent del jaciment de l'Esquerda (Barcelona)" a *Acta Mediaevalia*, Annex 2 "Ceràmica grisa i terrissa popular de la Catalunya Medieval".- Universitat de Barcelona.- pàg. 81-97.

OLLICH, I. (1984 b):

"Poblat de l'Esquerda, les Masies de Roda" a *Catalunya Romànica*, vol. II: Osona I, Barcelona, p. 347.

OLLICH, I. (1985 a):

"Poblament i formes de vida al jaciment medieval de l'Esquerda a través del seu estudi arqueològic" a *Actas del I Congreso de Arqueología Medieval Española*.- Huesca, pàg. 552-568.

OLLICH, I. (1985 b):

"Jaciment arqueològic medieval de l'Esquerda (Les Masies de Roda de Ter, Osona)".- *1eres Jornades d'Arqueologia Medieval a Catalunya*, Universitat de Barcelona, Desembre 1985.

OLLICH, I. (1987):

"De Laplace a Harris: l'exemple experimental del jaciment" a *Actas del II Congreso Nacional de Arqueología Medieval Española* .- Madrid 1987, vol II.- pàg. 60-68.

OLLICH, I (1988 a):

"El graner de l'Esquerda, Roda de Ter, Osona" a *III Jornades d'Arqueologia Medieval a Catalunya*.- Universitat de Barcelona, març 1988.

OLLICH, I. (1988 b):

Camp i ciutat a la Catalunya del segle XIII.- Eumo Editorial (Referències, 3).- Vic, 1988.- 205 pàg.

OLLICH, I (1989):

"L'agricultura a l'Edat Mitjana. L'excavació i estudi del graner de l'Esquerda" a *Roda de Ter*, núm. extr. 1989.

OLLICH, I (1990 a):

"L'ús d'un jaciment com a camp docent i experimental. Master d'Arqueologia Medieval. Necròpolis i ritual funerari" a *V Jornades d'Arqueologia medieval a Catalunya*.- Universitat de Barcelona, juny

1990.- pàg 49-53.

OLLIICH, I (1990 b):

"La fi d'un poblat medieval. Abandonament o canvi d'assentament? El cas de l'Esquerda" a *Cota Zero*, 6, Vic 1990.- pàg. 71-78.

OLLIICH, I (1990 c):

"Problemàtica general de les estructures d'habitatge durant l'Àlta Edat Mitjana" a *La Vida Medieval a les dues vessants del Pirineu* (1r i 2n curs d'Arqueologia d'Andorra).- Andorra, 1990. pàg. 19-28.

OLLIICH, I.(1998):

"Poblat de L'Esquerda, les Masies de Roda. Darreres novetats arqueològiques (1984-1998)".- *Catalunya Romànica*, vol XXVII, DIGEC, Barcelona, ps. 200-201.

OLLIICH, I. (1998, en premsa):

"El Ter, la primera frontera dels carolingis al comtat d'Osona, segles VIII-IX".- a: *II Congrés Història dels Pirineus* (Girona, nov. 1998).

OLLIICH, I. (1999):

"Roda: L'Esquerda. La ciutat carolíngia", a *Catalunya a l'època carolíngia. Art i cultura als segles IX i X, catàleg de l'exposició al MNAC*, Barcelona, p. 84-88.

OLLIICH, I. (2002):

"Research and Teaching in Experimental Mediaeval Archaeology. L'Esquerda, a project about agriculture, tools and construction in Mediaeval Ages".- a: *IV EUROPEAN SYMPOSIUM FOR TEACHERS OF MEDIEVAL ARCHAEOLOGY* (Sevilla, november 1999), Universidad de Sevilla-Universidad de Córdoba, ps. 23-29.

OLLIICH, I. (2002-03):

"Arqueologia i vida quotidiana a l'època medieval. L'excavació i interpretació d'una casa del segle XIII al jaciment de l'Esquerda", a *ACTA HISTORICA ET ARCHAEOLOGICA MEDIAEVALIA*, 23/24 (Homenatge al prof. J.R. Julià Viñamata), Universitat de Barcelona 2003, p. 145-165..

OLLIICH, I. (2003, en premsa):

"Arqueologia medieval y género", a *Morir en Femenino* (M. D. Molas, coord.) Universitat de Barcelona.

OLLIICH, I. i altres (1984):

Memòria de les Excavacions Arqueològiques de l'Esquerda. Sector Medieval. campanyes 1977-1983. Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura (inèdita).

OLLIICH, I. i altres (1990):

L'Esquerda, Sector Medieval. Memòria de les excavacions Arqueològiques 1984-1988.- Generalitat de Catalunya (inèdita).

OLLIICH, I. i altres (1994):

L'Esquerda, Les Masies de Roda de Ter (Osona). Memòria de les excavacions Arqueològiques, Sector Medieval 1989-1992.- Generalitat de Catalunya (inèdita).

OLLIICH, I. i altres (1997):

L'Esquerda, Les Masies de Roda de Ter (Osona). Memòria de les excavacions Arqueològiques, Sector Medieval 1993-1995.- Generalitat de Catalunya (inèdita).

OLLIICH, I. i altres (1998):

L'Esquerda. Memòria de les Excavacions Arqueològiques, Sector Medieval. Campanya 1996.- Generalitat de Catalunya (inèdita).

OLLIICH, i altres (1999):

L'Esquerda. Àrea medieval. Memòria de les excavacions arqueològiques. Campanya 1997.- Generalitat de Catalunya (inèdita)

- OLLICH, i altres (2000):
L'Esquerda. Àrea medieval. Memòria de les excavacions arqueològiques. Campanya 1998.-
 Generalitat de Catalunya (inèdita).
- OLLICH, i altres (2001):
L'Esquerda. Àrea medieval. Memòria de les excavacions arqueològiques. Campanya 1999.-
 Generalitat de Catalunya (inèdita).
- OLLICH, i altres (2003):
*L'Esquerda. Àrea medieval. Memòria de les excavacions arqueològiques. Campanyes 2000 i
 2001.*- Generalitat de Catalunya (inèdita).
- OLLICH, I.; VIVES, E. (1986):
 "Arqueologia i antropologia física. La població i ritual funerari a Osona a través de les necròpolis
 medievals" a *Cota Zero*, 2, Vic, 1986.- pàg 62-71.
- OLLICH, I.; CUBERO, C. (1989):
 "Paleocarpologia i agricultura a l'Edat Mitjana: l'excavació i estudi d'un graner medieval a Catalunya"
 a *III Congreso de Arqueología Medieval Española.*- Oviedo, març 1989.- pàg 73-85.
- OLLICH, I.; RAURELL, S. (1989):
 "Tombes de llosa als turons de la Plana de Vic: una població alt-medieval per cristianitzar?" a
Acta/Mediaevalia, 10. Universitat de Barcelona.- p.223-250.
- OLLICH, I.; ROCAFIGUERA, M. (1990 a):
 "Les etapes de poblament al jaciment de l'Esquerda. Les Masies de Roda de Ter, Osona (s. VIII aC -
 s.XIV dC) a *Tribuna d'Arqueologia* 1989-1990.- pàg 101-110.
- OLLICH, I.; ROCAFIGUERA, M. (1990 b):
 "Visita al jaciment ibèric i medieval de l'Esquerda (Les Masies de Roda de Ter, Osona)" a *V Jornades
 d'Arqueologia Medieval a Catalunya*, Universitat de Barcelona, juny 1990.- pàg 72-75.
- OLLICH, I.; CUBERO, C. (1990):
 "El graner de l'Esquerda: un conjunt tecnològic agrari a la Catalunya Medieval" a *La Vida Medieval
 a les dues vessants del Pirineu* (1r i 2n curs d'arqueologia d'Andorra). Andorra, 1990.- pàg. 33-47.
- OLLICH, I.; ROCAFIGUERA, M. i altres (1991):
L'Esquerda, poblat ibèric i medieval. Guia del jaciment i del museu.- Roda de Ter, 1991.- 44 pàg.
- OLLICH, I.; ROCAFIGUERA, M. (1992 a):
 "L'Àrea de Recerca Experimental Arqueològica de l'Esquerda, a Roda de Ter (AREA)".- *Roda de
 Ter*, núm extr. Setembre 1992.- pàg.82-85.
- OLLICH, I.; ROCAFIGUERA, M. (1992 b):
 "Ancient Patterns in Settlement and Urbanism. The Medieval site of L'Esquerda, Catalonia" a
Medieval Europe. An International Conference of Medieval Archaeology.- York, Sept. 1992 (pre-
 printed papers).
- OLLICH, I.; ROCAFIGUERA, M. (1993):
L'oppidum ibèric de l'Esquerda (Roda de Ter, Osona).- Barcelona, Departament de Cultura,
 Generalitat de Catalunya (Col.lecció Memòries d'Excavacions Arqueològiques, n. 7).- 99 p.
- OLLICH, I.; REYNOLDS, P.J.; ROCAFIGUERA, M. (1993 a):
 "L'Earthwork de l'Esquerda. Un experiment en processos de formació" a *IV Congreso de
 Arqueología Espacial* (Procesos Postdeposicionales).- Teruel.- Colegio Universitario de Teruel.-
 p.341-352.
- OLLICH, I.; REYNOLDS, P.J.; ROCAFIGUERA, M. (1993 b):
 "Agricultura medieval i arqueologia experimental: el projecte de l'Esquerda" a *IV Congrés
 d'Arqueologia Medieval Espanyola*, Alacant 1993.

OLLICH, I.; OCAÑA, M.; RAMISA, M.; ROCAFIGUERA, M. (1995):
A banda i banda del Ter, Història de Roda.- Ajuntament de Roda de Ter/ Eumo Editorial.- (L'Entorn, 30).

OLLICH, I. - REYNOLDS, P.J. - OCAÑA, M. - ROCAFIGUERA, M. (1996):
"Experimentació arqueològica sobre sistemes de conreus medievals. Primers resultats del projecte de l'Esquerda. - *XIV Jornades d'Estudis històrics locals. - La Mediterrània, àrea de convergència de sistemes alimentaris (s. V-XVIII)*.- Palma de Mallorca, 1996.- p.153-168

OLLICH, I. - REYNOLDS, P.J. - ROCAFIGUERA, M. - OCAÑA, M. (1997):
"L'Esquerda. Ecology, environment, and agricultural productivity".- a *Medieval Europe Brugge 1997, An International Conference of Medieval and Later Archaeology*. 1st-4th october 1997 (en premsa)

OLLICH, I. (Coord.) - BLANCAFORT, F. - CABALLÉ, A. - COSTA, R. - ESPONA, P. - MARTÍ, J. - OCAÑA, M. - REYNOLDS, P.J. - RINCÓN, M.A. - RIU, M. - ROCAFIGUERA, M. - SERRAT, D. (1998):
Experimentació arqueològica sobre conreus medievals a l'Esquerda. 1991-1994.- Universitat de Barcelona. Monografies d'arqueologia medieval i post-medieval, n.3.- Barcelona.- 234 ps.

OLLICH, I.- OCAÑA, M. (1998):
"L'Esquerda de Roda de Ter. Un poblat fortificat del segle XI".- *L'art romànic vist des del MNAC, XI. Col.leccionable del Diari AVUI*.- Gener 1998.- p. 41- 44.

OLLICH, I.- ROCAFIGUERA, M. (1998):
"L'Esquerda, un projecte de recerca arqueològica a Osona".- *Memòria Congrés de Cultura d'Osona (Nov. 1996- Març 1997)*.- Consell Comarcal d'Osona-Generalitat de Catalunya.- Barcelona, 1998.- p.278-281.

OLLICH, I.- ROCAFIGUERA, M. (1998, en premsa):
"Evolució del sistema de construcció al jaciment de l'Esquerda de l'època ibèrica a la medieval", a *I Symposium d'Arqueologia Medieval, Homenatge al Prof. Manuel Riu* (Berga, 26-28 març 1998), Universitat de Barcelona.

OLLICH, I.; ROCAFIGUERA, M. (2000, en premsa):
L'Esquerda: de la sembra a l'emmagatzematge: Experimentació arqueològica sobre tècniques agrícoles medievals.- a *IV Jornades d'Història de la Ciència i de la Tècnica*.- Vic, Octubre 2000.

OLLICH, I.- ROCAFIGUERA, M. (2000, en premsa):
"El poblat ibèric i medieval de l'Esquerda (Les Masies de Roda, Osona). De l'excavació a l'experimentació arqueològica", a *TRIBUNA D'ARQUEOLOGIA*, Departament de Cultura, Generalitat de Catalunya.

OLLICH, I.- ROCAFIGUERA, M. (2001, en premsa):
"El jaciment ibèric i medieval de l'Esquerda. 25 anys d'excavacions", a *JORNADES D'ARQUEOLOGIA 2001. Intervencions arqueològiques i paleontològiques a les comarques de Barcelona* (La Garriga, nov.-des.2001), Departament de Cultura, Generalitat de Catalunya.

OLLICH, I.- ROCAFIGUERA, M. (2001):
L'Esquerda: 2500 anys d'història, 25 anys de recerca.- Fundació Privada l'Esquerda- Eumo Ed., Roda de Ter, 54 p. (amb dibuixos de Francesc RIART).

OLLICH, I.- ROCAFIGUERA, M. (2002, en premsa):
"Ironworking in the mediaeval site of L'Esquerda. Technology for an agrarian economy", a *3rd. International Conference of Medieval and later Arcaheology (Basel 2002)*.

PEREZ-PEREZ, A.; LALUEZA, C. (1989 a):
"Determinación de la dieta: interpretación arqueológica".- *III Congreso de Arqueología Medieval Española*.- Oviedo, 1989.- pàg. 42-45.

PEREZ-PEREZ, A. LALUEZA, C. (1989 b):
"Tècniques de determinació de la dieta a partir de restes antropològiques" a *IV Jornades d'Arqueologia Medieval a Catalunya*.- Universitat de Barcelona, 1989.

PEREZ-PEREZ, A.; LALUEZA, C. (1989 c):
"Human Palaeoecology Revealed from bones" a *Journal from Human Ecology*, n. 2, 1989.

PEREZ-PEREZ, A. LALUEZA, C (1989 d):
"Evolución del patrón alimentario de la población medieval de l'Esquerda (Osona, Barcelona)" a *Actas de la II reunión Nacional de la Asociación Española de Paleopatología*, 1989.

PÉREZ-PÉREZ, A.; LALUEZA, C. (1991):
"El consumo cárnico como indicador de diferenciación social a través del análisis de oligoelementos en hueso" a *Boletín de la Sociedad Española de Antropología Biológica*, 12.- p. 81-90.

PÉREZ-PÉREZ, A.; LALUEZA, C. (1992):
"Dietary reconstruction from historical information and trace elements analysis in a medieval population from Catalonia (Spain)" a *International journal of Anthropology*, vol. 7, n.1, p. 51-47.

PLADEVALL, A. (1967):
"Destrucció de l'antiga església parroquial de Sant Pere de l'Esquerda" a *Roda de Ter*, núm. extr. 1967.

PLADEVALL, A. (1968):
"Notícies de la Roda Medieval" a *Roda de Ter*, núm. extr. 1968.

PLADEVALL, Antoni (1972):
El comtat d'Osona a mig segle XIV.- Ed. Comte de la Vall de Marlès.- Barcelona.

PLADEVALL, A. (1990):
"L'època medieval" a *Manlleu. Aproximació a la història, l'entorn, l'economia i l'estructura territorial*.- Eumo Editorial (L'Entorn, 15). Vic. p. 69-91.

RAURELL, S. (1975):
"Sant Pere de Roda de Ter, L'Esquerda" a *Roda de Ter* 1975.

REPARAZ, Gonçal de (1982):
La Plana de Vic.- Eumo Ed. (Col. L'Entorn, 3), Vic 1982.

REYNOLDS, P.J.; SHAW, C. (1999): "The third Harvest of the first millennium AD in the Plana de Vic" a *Actes del Congrés Internacional Gerbert d'Orlhac i el seu Temps. Catalunya i Europa a la fi del primer mil.lenni*. Vic- Ripoll; 10-13 de Novembre de 1999. Eumo Editorial (Documents, 31), Vic. p. 339-352.

RIPOLL, J. (1833):
Documentos inéditos que pueden servir para ilustrar la muy antigua ciudad, hoy pueblo de Roda, situada en la ribera del río Ter, Diócesis y corregimiento de Vich.- Vic, Impremta Ignasi Valls 1833.

RIU, M. - BOLÒS, J. - OLLICH, I. - PADILLA, J.I. - PAGÈS, M. (1984):
"Sivelles medievals i altres peces d'orfebreria relacionades amb la indumentària" a *106ème Congrès National des Sociétés Savantes*.- Perpinyà, 1981, pàg. 107-183.

ROCAFIGUERA, M. (1989 a):
"Les etapes del poblament ibèric de l'Esquerda (Les Masies de Roda de Ter, Osona)" a *Roda de Ter*, núm. extr. 1989.- pàg. 15-16.

ROCAFIGUERA, M. (1989 b):
L'estructura del poblament ibèric a Osona: característiques i evolució a través de l'anàlisi del territori.- Universitat de Barcelona. Tesi de llicenciatura (inèdita).

- ROCAFIGUERA, M. (1991):
"L'Esquerda, assentament i territori en el període ibèric ple" a *Simposi Internacional d'Arqueologia Ibèrica* (Manresa, 1990).- pàg. 309-314.
- ROCAFIGUERA, M. - OLLICH, I. - BLANCAFORT, F. (1991):
"L'Esquerda, 15 anys d'excavacions arqueològiques" a *Roda de Ter*, 500, 1991, pàg. 70-74.
- ROCAFIGUERA, M. i altres (1992):
L'Esquerda. memòria de les excavacions. Àrea ibèrica 1988-1991.- Generalitat de Catalunya (inèdita)
- ROCAFIGUERA, M. (1995):
Osona ibèrica. El territori dels antics ausetans.- Vic, Patronat d'Estudis Osonencs (Osona a la Butraca, 16).- 200 pàg.
- ROCAFIGUERA, M. i altres (1996):
L'Esquerda. memòria de les excavacions. Àrea ibèrica 1992-1995.- Generalitat de Catalunya (inèdita)
- ROCAFIGUERA, M.- OLLICH, I. (1998):
"Evolució del sistema de construcció al jaciment de l'Esquerda. De l'època ibèrica a la medieval."- *I Simposium d'Arqueologia Medieval. Homenatge al Prof. Manuel Riu.*- Berga, 26-28 Març de 1998.- (en premsa).-
- ROCAFIGUERA, M. (1998):
"Arquitectura ibèrica ausetana, materials i tècniques de construcció a l'Esquerda (s.V a.C.)"- // *Congrés Internacional. Història dels Pirineus.*- Girona, 11-14 nov. 1998 (en premsa)
- ROCAFIGUERA, et al. (1998):
L'Esquerda 1996-1997, Memòria de les excavacions arqueològiques, Sector Ibèric.- Generalitat de Catalunya (inèdita).
- ROCAFIGUERA, et al. (1999):
L'Esquerda 1998, Memòria de les excavacions arqueològiques, Sector Ibèric.- Generalitat de Catalunya (inèdita).
- RODURCON (1957):
"Roda prehistòrica y medieval" a *Roda de Ter*.
- RODURCON (1959):
"Roda, un accidente en la historia" a *Roda de Ter*.
- SALA MOLAS, J. (1930):
"Roda de Ter, ciudad medioeval", fasc 1 de la sèrie *El Condado de Ausona en el Medioevo*. Vic, 1930.
- SALÉS, J. (1988):
"Nosaltres, els rodencs.- Apunts sobre la nostra història" a *el 13*, num 2, 3 i 4.- Roda de Ter.
- SERRA RAFOLS, J de C. (1956):
"Les darreres descobertes arqueològiques als voltants de Roda" a *Roda de Ter*, 1956.
- SIMON i ARIAS, J. (2003):
"Estudi arqueomètric d'una tovera procedent del jaciment de l'Esquerda, sector medieval", a *L'Esquerda. Àrea medieval. Memòria de les excavacions arqueològiques. Campanyes 2000 i 2001.*- Generalitat de Catalunya (inèdita).
- SOLDEVILA I GARCIA, T (1992):
El pont vell de Roda de Ter. Estudi històric. Diputació de Barcelona/Ajuntament de Roda de Ter, 1992.

- SOLÉ, R. (1944): "Apuntes històrics" a *Roda de Ter*.
- SOLÉ, R. (1957): "El yacimiento neolítico de Puigcebró (Roda de Ter) a *Ausa*, II.- Vic, Patronat d'Estudis Osonencs.- p. 55.
- SOLÉ, R. (1958): "El yacimiento neolítico de Puigcebró" a *Roda de Ter*.
- SOLÉ, R. (1961): "Civitas epica" a *Roda de Ter*.
- SOLÉ, R. (1963): "San Pablo en la Península Ibérica" a *Roda de Ter*.
- SOLÉ, R. (1967): "La otra cara de la moneda" a *Roda de Ter*.
- SOLÉ, R. (1969): "L'Esquerda, sempre" a *Roda de Ter*.
- SOLÉ, R. (1972): "Las tumbas hablan" a *Roda de Ter*.
- SOLÉ, R. (1973): "Lamento històrico-turístico" a *Roda de Ter*.
- SOLÉ, R. (1975): "Opus spicatum" a *Roda de Ter*.
- VALLS I TABERNER, F. (1958): "Roda i la revolta d'Aizó" a *Roda de Ter*, 1958.
- VILLANUEVA, S. (1821):
Viage literario por las iglesias de España.- Vol VII-VIII.- Valencia
- VIVES, E. (1982):
"Les restes òssies humanes del cementiri medieval de L'Esquerda (Roda de Ter, Osona)" a *Ausa*, X (XI Symposium de Prehistòria i Arqueologia peninsular), Vic, 1982.- pàg. 341-343.
- VIVES, E. (1987):
Contribució al coneixement dels enterraments medievals a Catalunya i regions limítrofes.
Universitat Autònoma de Barcelona.- Tesi doctoral inèdita.
- VIVES, E. (1989):
La població catalana medieval.- Vic, Eumo editorial (Referències, 7), Vic 1989.- 210 pàg.
- ZAMORA, F. de (1973):
Diario de los viajes hechos en Catalunya.- Ed. Curial (Col. Documents de Cultura), Barcelona 1973

7. INVENTARI DEL MATERIAL MEDIEVAL 2000 I 2001

CAMPANYA 2000-M: p. 140

1. Inventari general del material 2000
2. Inventari material metàl.lic 2000
3. Inventari material lític 2000
4. Inventari material de vidre 2000
5. Inventari material ceràmic 2000
6. Inventari fauna 2000
7. Inventari mostres 2000
8. Inventari material de construcció 2000

CAMPANYA 2001-M: p. 154

1. Inventari general del material 2001
2. Inventari material metàl.lic 2001
3. Inventari material lític 2001
4. Inventari material de vidre 2001
5. Inventari material ceràmic 2001
6. Inventari fauna 2001
7. Inventari mostres 2001
8. Inventari material de construcció 2001

I. INVENTARI DEL MATERIAL

Nº Inv	Any	Sector	UE	Nº Fig	Peca	Material	Estructura	Quadre	X	Y	Z	Observacions	Nº Coord	Area
1	E00	32	071	1	Mostra	Carbó	E-48	I5				Superficial	1	M
2	E00	32	071	1	Vora	Cer. Grisa	E-48							M
3-8	E00	32	071	6	S/F	Cer. Grisa	E-48							M
9-10	E00	32	071	2	S/F	Vidre	E-48					Modern		M
11-13	E00	32	071	3	S/F	Cer. Ibèrica	E-48					Torn taronja		M
14	E00	32	071	1	Os	Fauna	E-48					Associat. Cassoleta 17		M
15	E00	32	072	17	Cassoleta	Cer. Vidrada	E-48	K4	60	98	257	Cassoleta 17. Melada. Moderna (Semblacompleta)	1	M
16	E00	32	072	1	S/F	Ferro	E-48	K2	62	20	249		2	M
17	E00	32	072	1	Os	Fauna	E-48					Associat Cassoleta 17		M
18-19	E00	32	072	2	Os	Fauna	E-48					Associat Cassoleta 17		M
20-23	E00	32	072	4	S/F	Cer. Grisa	E-48					Enderroc		M
24-25	E00	32	073	2	S/F	Cer. Grisa	E-48					Enderroc picadis		M
26	E00	32	073	1	S/F	Cer. Oxidada	E-48					Enderroc picadis		M
27	E00	32	075	1	Pedra	Lític	H-46	K8	17	96	267	Roda d'esmolar	1	M
28-33	E00	32	075	6	Os	Fauna	H-46	K8	20	70	268	Microfauna	2	M
34	E00	32	075	1	Vora	Cer. Grisa	H-46	L7	90	12	244		3	M
35-39	E00	32	075	5	Os	Fauna	H-46	L8	83	99	264		4	M
40	E00	32	075	1	Vora	Cer. Grisa	H-46	L5	80	10	265		5	M
41-45	E00	32	075	5	S/F	Cer. Ibèrica	H-46					Enderroc banqueta		M
46	E00	32	075	1	S/F	Cer. Vidrada	H-46					Enderroc banqueta		M
47-52	E00	32	075	6	S/F	Cer. Grisa	H-46					Enderroc banqueta		M
53	E00	32	075	1	Pedra	Lític	H-46					Possible d'esmolar		M
54-58	E00	32	076	4	Os	Fauna	H-46					Enderroc picadis i cendres		M
59-67	E00	32	076	9	S/F	Cer. Grisa	H-46					Enderroc picadis i cendres		M
68	E00	32	076	1	Vora	Cer. Ibèrica	H-46					Enderroc picadis i cendres		M
69-72	E00	32	076	4	S/F	Cer. Ibèrica	H-46					Enderroc picadis i cendres		M
73-74	E00	32	078	2	Pedra	Lític	H-46	K9				Superficial. Pedra tosca	1	M
75	E00	32	080	3	S/F	Cer. Grisa	H-47					=38147?		M
76	E00	32	081	1	Os	Fauna	H-47	J4				Mur		M
77	E00	32	083	1	Vora	Cer. Grisa	H-47	J3	01	60	299		1	M
78	E00	32	083	1	Vora	Cer. Grisa	H-47							M
79-81	E00	32	083	3	S/F	Cer. Grisa	H-47	J3				Enderroc		M

Nº Inv.	Anv.	Sector	UE	Nº Frag	Peca	Material	Estructura	Quadre	X	Y	Z	Observacions	Nº Coord	Area
82-86	E00	32 083		5	S/F	Cer. Grisa	H-47							M
87	E00	32 083		1	S/F	Cer. Ibèrica	H-47					Frag. Molt petit		M
88	E00	32 083		1	S/F	Cer. Vidrada	H-47					Minuscul		M
89-93	E00	32 083		5	Os	Fauna	H-47							M
94	E00	32 085		1	Vora	Cer. Ibèrica	H-45/46	K2	83	30	241		1	M
95	E00	32 085		1	Mostra	Carbó	H-45/46	K5	90	90	263		2	M
96	E00	32 085		1	Fitxa	Cer. Ibèrica	H-45/46					Petita		M
97-103	E00	32 085		7	S/F	Cer. Ibèrica	H-45/46							M
104	E00	32 085		1	Vora	Cer. Grisa	H-45/46	L5	80	10	265		3	M
105	E00	32 085		1	Vora	Cer. Grisa	H-45/46							M
106-146	E00	32 085		41	S/F	Cer. Grisa	H-45/46							M
147-182	E00	32 085		36	Os	Fauna	H-45/46							M
183	E00	32 085		1	Pedra	Lític	H-45/46					Pedra tosca		M
184-186	E00	32 085		3	Fitxa	Lític	H-45/46					Poss. Tallades de fòssil.		M
187	E00	32 087		1	Mostra	Terra	H-46					Forat pal		M
188	E00	32 088		1	Fitxa	Lític	H-46	L4				Poss. Tallades de fòssil		M
189	E00	32 088		1	S/F	Cer. Ibèrica	H-46	L4						M
190-196	E00	32 088		7	S/F	Cer. Grisa	H-46	L4						M
197	E00	32 089		1	Vora	Cer. Grisa	H-46	L5	60	40	295		1	M
198	E00	32 089		2	Pedra	Lític	H-46					Pedra tosca	2	M
199	E00	32 089		1	S/F	Cer. Vidrada	H-46					Decor. BLAU		M
200	E00	32 091		1	Vora	Cer. Grisa	E-48	L5	54	23	289		1	M
201	E00	32 091		1	S/F	Cer. Vidrada	E-48							M
202	E00	32 091		1	S/F	Cer. Ibèrica	E-48							M
203-213	E00	32 091		11	S/F	Cer. Grisa	E-48							M
214-215	E00	32 091		2	Os	Fauna	E-48							M
216-247	E00	32 094		32	S/F	Cer. Grisa	H-46	K3	32	90	296	Poss. OLLA 216	1	M
248	E00	32 094		1	Punta	Ferro	H-46	J3	85	90	307		2	M
249-251	E00	32 094		3	Vora	Cer. Grisa	H-46	K3	32	90	296	Associat. OLLA 216		M
252-261	E00	32 094		10	Os	Fauna	H-46					Associat. OLLA 216		M
262	E00	32 094		1	Mostra	Carbó	H-46	K3				Llinda porta		M
263-272	E00	32 095		10	S/F	Cer. Grisa	H-46	L3	30	80	287	Associat. OLLA 216	1	M
273	E00	32 095		1	Punta	Ferro	H-46	K5	78	17	291		2	M
274-291	E00	32 095		18	S/F	Cer. Grisa	H-46							M

Nº Inv	Any	Sector	UE	Nº Frag	Peça	Material	Estructura	Quadre	X	Y	Z	Observacions	Nº Coord	Àrea
292-294	E00	32	095	3	Panxa	Cer. Grisa	H-46	L3	30	80	287	OLLA 292		M
295-296	E00	32	095	2	Vora	Cer. Grisa	H-46	L3	30	80	287	Vora i panxa. Associat OLLA 292		M
297-298	E00	32	095	2	Os	Fauna	H-46							M
299	E00	32	096	1	Mostra	Terra	H-46	L4					1	M
300	E00	32	097	1	S/F	Cer. Oxidada	H-46					Enderroc?		M
301-303	E00	32	097	3	S/F	Cer. Ibèrica	H-46					Enderroc		M
304-305	E00	32	097	2	S/F	Cer. Grisa	H-46					Enderroc		M
306-313	E00	32	097	8	Os	Fauna	H-46					Associat OLLA 292		M
314-333	E00	38	141	20	S/F	Cer. Grisa	H-45							M
334-342	E00	38	141	9	S/F	Cer. Ibèrica	H-45							M
343-346	E00	38	141	4	S/F	Vidre	H-45							M
347-349	E00	38	141	3	0s	Fauna	H-45							M
350	E00	38	141	1	Pedra	Lític	H-45					Triangular d'esmolar		M
351	E00	38	141	1	Pedra	Lític	H-45					Circular amb encaixos amb orifici		M
352	E00	38	141	1	Pedra	Lític	H-45							M
353	E00	38	141	1	Mostra	Carbó	H-45							M
354	E00	38	142	1	Vora	Cer. Grisa	H-45	K19	88	30	250	Sobre mur 38154		M
355	E00	38	142	1	Vora	Cer. Grisa	H-45	K19	28	06	260			M
356-439	E00	38	142	84	S/F	Cer. Grisa	H-45							M
440-446	E00	38	142	7	S/F	Cer. Ibèrica	H-45							M
447	E00	38	142	1	S/F	Vidre	H-45							M
448	E00	38	142	1	Tap	Lític	H-45					Pedra treballada		M
449	E00	38	142	1	Pedra	Lític	H-45					Forma triangular		M
450-463	E00	38	142	14	Os	Fauna	H-45							M
464	E00	38	143	1	Fitxa	Cer. Ibèrica	H-45	J14	71	67	271	Quadrada decorada	1	M
465	E00	38	143	1	Vora	Cer. Grisa	H-45	J19	22	58	293	Decoració incisa	2	M
466-467	E00	38	143	2	Vora	Cer. Grisa	H-45	K18	10	08	264		3	M
468	E00	38	143	1	Vora	Cer. Grisa	H-45	J17	30	45	312			M
469-489	E00	38	143	21	S/F	Cer. Grisa	H-45							M
490	E00	38	143	1	Vora	Cer. Vidrada	H-45					Moderna		M
491	E00	38	143	1	Base	Cer. Vidrada	H-45					Blanca. Moderna.		M
492-511	E00	38	143	20	Os	Fauna	H-45							M
512	E00	38	143	1	Os cremat	Fauna	H-45							M
513	E00	38	143	1	Teula	Mat. Constr.	H-45					Incisa		M

Nº Inv	Any	Sector	U.F.	Nº Reg	Peca	Material	Estructura	Quadre	X	Y	Z	Observacions	NºCoord	Area
514-515	E00	38	143	2	Mostra	Mat. Constr.	H-45					Morter.		M
516	E00	38	143	2	Pedra	lític	H-45					Conglomerat de quars		M
517	E00	38	143	1	Pedra	Lític	H-45					Triangular. D'esmolar?		M
518-520	E00	38	143	3	S/F	Cer. Vidrada	H-45					Moderna		M
521	E00	38	143	1	S/F	Cer. Grisa	H-45					Triangular decorada		M
522	E00	38	143	1	Fitxa	Lític	H-45					Circular		M
523	E00	38	144	1	Plaqueta	Bronze	H-45	K19	14	58	240	Amb orificis	1	M
524	E00	38	144	1	Broc	Cer. Grisa	H-45	J19	90	70	249		2	M
525	E00	38	144	1	Sivella	Ferro	H-45	K17	14	20	246		3	M
526	E00	38	144	1	S/F	Cer. Grisa	H-45							M
527	E00	38	144	1	S/F	Cer. Ibèrica	H-45					Taronja		M
528-532	E00	38	144	5	Os	Fauna	H-45							M
533	E00	38	144	1	Mostra	Mat. Constr.	H-45					Tàpia		M
534	E00	38	146	2	S/F	Vidre	P-15	M15	39	30	215			M
535	E00	38	146	2	S/F	Vidre	P-15	M15	48	56	216			M
536	E00	38	146	3	Llosa	Lític	P-15	L-13				Gran. Amb inscripció ibèrica?		M
537-550	E00	38	146	14	S/F	Cer. Grisa	P-15							M
551	E00	38	146	1	Teula	Mat. Constr.	P-15							M
552-556	E00	38	146	5	Os	Fauna	P-15							M
557	E00	38	146	1	Os	Fauna	P-15							M
558	E00	38	150	1	Vora	Cer. Grisa	P-15	K13	13	78	265		1	M
559	E00	38	150	1	Vora	Cer. Grisa	P-15	K14	65	95	253		2	M
560	E00	38	150	1	S/F	Vidre	P-15	L15	05	55	247		3	M
561	E00	38	150	1	S/F	Vidre	P-15	L15	55	58	241		4	M
562	E00	38	150	1	Vora	Cer. Grisa	P-15	L15	25	95	244		5	M
563	E00	38	150	1	Nansa	Cer. Ibèrica	P-15	L15	40	93	245	Grisa	6	M
564-566	E00	38	150	3	S/F	Cer. Grisa	P-15							M
567-610	E00	38	150	44	S/F	Cer. Grisa	P-15							M
611-614	E00	38	150	4	S/F	Cer. Ibèrica	P-15							M
615-624	E00	38	150	10	Os	Fauna	P-15							M
625-646	E00	38	151	22	S/F	Cer. Grisa	H-34					Llindar porta		M
647-655	E00	38	151	9	Os	Fauna	H-34					Llindar porta		M
656	E00	38	151	1	Mostra	Carbó	H-34					Llindar porta. 2 pots.		M
657	E00	38	152	1	Tub	Bronze	P-15	M15	35	56	223	Petit	1	M

Nº Inv.	Any	Sector	U/E	Nº Frag.	Pèça	Material	Estructura	Quadre	X	Y	Z	Observacions	NºCoord	Àrea
658	E00		38 152	1	Un clau	Ferro	P-15	M15	28	78	225	Possible clau	2	M
659	E00		38 152	1	Frontissa	Ferro	P-15	M15	34	88	224	Possible frontissa	3	M
660	E00		38 153	1	Vora	Cer. Grisa	P-15	K17	20	64	272		1	M
661	E00		38 153	1	Un clau	Ferro	P-15	K17	25	55	272	Long. 10cm. Secció quadrada. Gruixut.	2	M
662	E00		38 153	1	Vora	Cer. Grisa	P-15	K18	72	8	249	Lindar H-45	3	M
663	E00		38 153	1	Un clau	Ferro	P-15	K17	30	55	272	Long. 10cm.	4	M
664	E00		38 153	1	Indeterminat	Ferro	P-15	K16	70	70	257			M
665-682	E00		38 153	18	S/F	Cer. Grisa	P-15							M
683-686	E00		38 153	4	S/F	Cer. Oxidada	P-15							M
687	E00		38 153	1	S/F	Cer. Ibèrica	P-15							M
688	E00		38 153	1	Os	Fauna	P-15							M
689-690	E00		38 156	2	S/F	Cer. Grisa	P-15							M
691	E00		38 156	1	Os	Fauna	P-15							M
692	E00		38 159	3	Panxa	Cer. Grisa	P-15							M
693-694	E00		38 159	2	Os	Fauna	P-15							M
695	E00		38 161	1	S/F	Vidre	P-15	J17	39	27	314	Decor. Línia incisa		M
696	E00		38 161	1	Vora	Cer. Grisa	P-15	J17	14	10	335		1	M
697	E00		38 162	1	Vora	Cer. Ibèrica	P-15	L16	95	50	225		2	M
698	E00		38 162	1	Mostra	Carbó	P-15	K16	46	17	306		3	M
699	E00		38 162	1	Vora	Cer. Grisa	P-15	K16	22	98	280		4	M
700	E00		38 162	2	Pedra	Lític	P-15					Treballada en forma de cavall	5	M
701	E00		38 162	1	Pedra	Lític	P-15					Decor. Triangle	6	M
702-707	E00		38 163	5	S/F	Cer. Grisa	H-45	K18	69	58	269	OLLA 702	1	M
708-710	E00		38 163	3	S/F	Cer. Grisa	H-45					OLLA 702		M
711-714	E00		38 163	4	S/F	Cer. Grisa	H-45					OLLA 702		M
715-720	E00		38 163	6	S/F	Cer. Grisa	H-45					OLLA 702		M
721-742	E00		38 163	22	S/F	Cer. Grisa	H-45					OLLA 702		M
743-796	E00		38 163	54	S/F	Cer. Grisa	H-45					OLLA 702		M
797	E00		38 163	1	Os	Fauna	H-45					Associat. OLLA 702		M
798	E00		38 150	1	Mostra	Carbó	H-45							M
799	E00		38 156	1	Mostra	Terra	H-45					Pollaguera		M
800	E00		38 144	1	Mostra	Mat. Constr.	H-45					Tapia		M
801	E00		38 144	1	Mostra	Mat. Constr.	H-45					Tapia		M
802	E00		38 149	1	Mostra	Cendra	H-45							M

Total: 827 Peces

II. INVENTARI DEL MATERIAL METÀL·LIC

II.1. Inventari del material de ferro:

Nº Inv.	Any	Sector	UE	Nº Frag	Peca	Material	Estructura	Quadre	X	Y	Z	Observacions	NºCoord	Àrea
16	E00		32 072	1	S/F	Ferro	E48	K2	62	20	249		2	M
248	E00		32 094	1	Punta	Ferro	H-46	J3	85	90	307		2	M
273	E00		32 095	1	Punta	Ferro	H-46	K5	78	17	291		2	M
525	E00		38 144	1	Sivella	Ferro	H-45	K17	14	20	246		3	M
658	E00		38 152	1	Un clau	Ferro	P-15	M15	28	78	225	Possible clau	2	M
659	E00		38 152	1	Frontissa	Ferro	P-15	M15	34	88	224	Possible frontissa	3	M
661	E00		38 153	1	Un clau	Ferro	P-15	K17	25	55	272	Long 10cm. Secció quadrada	2	M
663	E00		38 153	1	Un clau	Ferro	P-15	K17	30	55	272	Long 10cm.	4	M
664	E00		38 153	1	Indeterminat	Ferro	P-15	K16	70	70	257			M

Total: 9 Peces

II.2. Inventari del material de bronze:

Nº Inv.	Any	Sector	UE	Nº Frag	Peca	Material	Estructura	Quadre	X	Y	Z	Observacions	NºCoord	Àrea
523	E00		38 144	1	Plaqueta	Bronze	H-45	K19	14	58	240	Amb orificis	1	M
657	E00		38 152	1	Tube	Bronze	P-15	M15	35	56	223	Petit	1	M

Total: 2 Peces

III. INVENTARI DEL MATERIAL LÍTIC

Nº Inv	Any	Sector	U/E	Nº Frag	Peça	Material	Estructura	Quadre	X	Y	Z	Observacions	NºCoord	Àrea
27	E00	32	075	1	Pedra	Lític	H-46	K8	17	96	267	Roda d'esmolar	1	M
53	E00	32	075	1	Pedra	Lític	H-46					Possible d'esmolar		M
73-74	E00	32	078	2	Pedra	Lític	H-46	K9				Superficial. Pedra tosca	1	M
183	E00	32	085	1	Pedra	Lític	H-45/46					Pedra tosca		M
184-186	E00	32	085	3	Fitxa	Lític	H-45/46					Poss. Tallades de fòssil.		M
188	E00	32	088	1	Fitxa	Lític	H-46	L4				Poss. Tallades de fòssil.		M
198	E00	32	089	2	Pedra	Lític	H-46					Pedra tosca	2	M
350	E00	38	141	1	Pedra	Lític	H-45					Triangular d'esmolar		M
351	E00	38	141	1	Pedra	Lític	H-45					Circular amb encaixos		M
352	E00	38	141	1	Pedra	Lític	H-45					amb orifici		M
448	E00	38	142	1	Tap	Lític	H-45					Pedra treballada.		M
449	E00	38	142	1	Pedra	Lític	H-45					Forma triangular		M
516	E00	38	143	2	Pedra	Lític	H-45					Conglomerat de quars		M
517	E00	38	143	1	Pedra	Lític	H-45					d'esmolar?		M
522	E00	38	143	1	Fitxa	Lític	H-45					Circular. Fitxa?		M
536	E00	38	146	3	Llosa	Lític	P-15	L3				Amb inscripció ibèrica?		M
700	E00	38	162	2	Pedra	Lític	P-15					Treballada en forma de cavall	5	M
701	E00	38	162	1	Pedra	Lític	P-15					Decor. Triangle	6	M

Total:	26 Peces

IV. INVENTARI DEL MATERIAL DE VIDRE

Nº Inv	Any	Sector	U/E	Nº Frag	Peça	Material	Estructural	Quadre	X	Y	Z	Observacions	Nº Coord	Àrea
9-10	E00	32	071	2	S/F	Vidre	E-48					Modern		M
343-346	E00	38	141	4	S/F	Vidre	H-45							M
534	E00	38	146	2	S/F	Vidre	P-15	M15	39	30	215	Passadis.		M
535	E00	38	146	2	S/F	Vidre	P-15	M15	48	56	216			M
560	E00	38	150	1	S/F	Vidre	P-15	L15	05	55	247			3M
561	E00	38	150	1	S/F	Vidre	P-15	L15	55	58	241			4M
695	E00	38	161	1	S/F	Vidre	P-15	J17	39	27	314			1M

Total: 13 Peces

V. INVENTARI DEL MATERIAL CERÀMIC

V. I. Inventari de la ceràmica grisa:

Nº Inv	Any	Sector	UE	Nº fragments	Peça	Material	Estructura	Quadra	X	Y	Z	Observacions	Nº cord	Àrea
20-23	E00		32 072	4	S/F	Cer. Grisa	E-48					Enderroc		M
24-25	E00		32 073	2	S/F	Cer. Grisa	E-48					Enderroc picadís		M
34	E00		32 075	1	Vora	Cer. Grisa	H-46	L7	90	12	244		3	M
40	E00		32 075	1	Vora	Cer. Grisa	H-46	L5	80	10	265		5	M
47-52	E00		32 075	6	S/F	Cer. Grisa	H-46					Enderroc banqueta		M
59-67	E00		32 076	9	S/F	Cer. Grisa	H-46					Enderroc picadís i cendres		M
75	E00		32 080	3	S/F	Cer. Grisa	H-47					=38147?		M
77	E00		32 083	1	Vora	Cer. Grisa	H-47	J3	01	60	299		1	M
78	E00		32 083	1	Vora	Cer. Grisa	H-47							M
79-81	E00		32 083	3	S/F	Cer. Grisa	H-47	J3				Enderroc		M
82-86	E00		32 083	5	S/F	Cer. Grisa	H-47							M
104	E00		32 085	1	Vora	Cer. Grisa	H-45/46	L5	80	10	265		3	M
105	E00		32 085	1	Vora	Cer. Grisa	H-45/46							M
106-156	E00		32 085	41	S/F	Cer. Grisa	H-45/46							M
190-196	E00		32 088	7	S/F	Cer. Grisa	H-46	L4						M
2	E00		32 071	1	Vora	Cer. Grisa	H-46							M
3-8	E00		32 071	6	S/F	Cer. Grisa	H-46							M
197	E00		32 089	1	Vora	Cer. Grisa	H-46	L5	60	40	295		1	M
200	E00		32 091	1	Vora	Cer. Grisa	E-48	L5	54	23	289		1	M
203-213	E00		32 091	11	S/F	Cer. Grisa	H-46					Estructura semicircular.		M
216-247	E00		32 094	32	S/F	OLLA	H-46	K3	32	90	296	Poss. OLLA 216	1	M
249-251	E00		32 094	3	Vora	Cer. Grisa	H-46	K3	32	90	296	Associat. OLLA 216		M
263-272	E00		32 095	10	S/F	Cer. Grisa	H-46	L3	30	80	287	Associat. OLLA 216	1	M
274-291	E00		32 095	18	S/F	Cer. Grisa	H-46							M
292-294	E00		32 095	3	Panxa	OLLA	H-46	L3	30	80	287	OLLA 292		M
295-296	E00		32 095	2	Vora	Cer. Grisa	H-46	L3	30	80	287	Vora i panxa. Associat. OLLA 292		M
304-305	E00		32 097	2	S/F	Cer. Grisa	H-46					Enderroc		M
314-333	E00		38 141	20	S/F	Cer. Grisa	H-45							M
354	E00		38 142	1	Vora	Cer. Grisa	H-45	K19	88	30	250	Sobre mur 38154		M
355	E00		38 142	1	Vora	Cer. Grisa	H-45	K19	28	06	260			M
356-439	E00		38 142	84	S/F	Cer. Grisa	H-45							M

Nº Inv	Any	Sector	UE	Nº Frag	Peça	Material	Estructura	Quadre	X	Y	Z	Observacions	NºCoord	Area
465	E00	38	143	1	Vora	Cer. Grisa	H-45	J19	22	58	293	Decoració incisa	2	M
466	E00	38	143	1	Vora	Cer. Grisa	H-45	K18	10	08	264		3	M
468	E00	38	143	1	Vora	Cer. Grisa	H-45	J17	30	45	312			M
469-489	E00	38	143	21	S/F	Cer. Grisa	H-45					Triangular decorada		M
521	E00	38	143	1	S/F	Cer. Grisa	H-45							M
524	E00	38	144	1	Broc	Cer. Grisa	H-45	J19	90	70	249		2	M
526	E00	38	144	1	S/F	Cer. Grisa	H-45							M
558	E00	38	150	1	Vora	Cer. Grisa	P-15	K13	13	78	265		1	M
559	E00	38	150	1	Vora	Cer. Grisa	P-15	K14	65	95	253		2	M
562	E00	38	150	1	Vora	Cer. Grisa	P-15	L15	25	95	244		5	M
564-566	E00	38	150	3	S/F	Cer. Grisa	P-15							M
567-610	E00	38	150	44	S/F	Cer. Grisa	P-15							M
625-646	E00	38	151	22	S/F	Cer. Grisa	H-34					Lindar porta.		M
660	E00	38	153	1	Vora	Cer. Grisa	P-15	K17	20	64	272		1	M
662	E00	38	153	1	Vora	Cer. Grisa	P-15	K18	72	8	249	Lindar H-45.	3	M
665-682	E00	38	153	18	S/F	Cer. Grisa	P-15							M
689-690	E00	38	156	2	S/F	Cer. Grisa	P-15							M
692	E00	38	159	3	Panxa	Cer. Grisa	P-15					Decor. Línia incisa		M
696	E00	38	161	1	Vora	Cer. Grisa	P-15							M
699	E00	38	162	1	Vora	Cer. Grisa	P-15	J17	14	10	335		2	M
702-707	E00	38	163	5	S/F OLLA	Cer. Grisa	P-15	K16	22	98	280		4	M
708-710	E00	38	163	3	S/F	Cer. Grisa	H-45	K18	69	58	269	OLLA 702	1	M
711-714	E00	38	163	4	S/F	Cer. Grisa	H-45					OLLA 702		M
715-720	E00	38	163	6	S/F	Cer. Grisa	H-45					OLLA 702		M
721-742	E00	38	163	22	S/F	Cer. Grisa	H-45					OLLA 702		M
743-796	E00	38	163	54	S/F	Cer. Grisa	H-45					OLLA 702		M

Total: 502 Peces

513

V. II. Inventari de la ceràmica ibèrica:

Nº Inv.	Any	Sector	UE	Nº Frag	Pesa	Material	Estructura	Quadre	X	Y	Z	Observacions	Nº Coord	Area
11-13	E00		32 071	3	S/F	Cer. Ibèrica	E-48					Torn taronja		M
41-45	E00		32 075	5	S/F	Cer. Ibèrica	H-46					Enderroc banqueta		M
68	E00		32 076	1	Vora	Cer. Ibèrica	H-46					Enderroc picadís i cendres		M
69-72	E00		32 076	4	S/F	Cer. Ibèrica	H-46					Enderroc picadís i cendres		M
87	E00		32 083	1	S/F	Cer. Ibèrica	H-47					Frag. Molt petit		M
94	E00		32 085	1	Vora	Cer. Ibèrica	H-45/46	K2	83	30	241		1	M
96	E00		32 085	1	Fitxa	Cer. Ibèrica	H-45/46					Petita		M
97-103	E00		32 085	7	S/F	Cer. Ibèrica	H-45/46							M
189	E00		32 088	1	S/F	Cer. Ibèrica	H-46	L4						M
202	E00		32 091	1	S/F	Cer. Ibèrica	E-48							M
301-303	E00		32 097	3	S/F	Cer. Ibèrica	H-46							M
334-342	E00		38 141	9	S/F	Cer. Ibèrica	H-45					Enderroc		M
440-446	E00		38 142	7	S/F	Cer. Ibèrica	H-45							M
464	E00		38 143	1	Fitxa	Cer. Ibèrica	H-45	J14	71	67	271	Quadrada decorada	1	M
527	E00		38 144	1	S/F	Cer. Ibèrica	H-45					Taronja		M
563	E00		38 150	1	Nansa	Cer. Ibèrica	P-15	L15	40	93	245	Grisa	6	M
611-614	E00		38 150	4	S/F	Cer. Ibèrica	P-15							M
687	E00		38 153	1	S/F	Cer. Ibèrica	P-15							M
697	E00		38 162	1	Vora	Cer. Ibèrica	P-15	L16	95	50	225		2	M

Total:	53 Peces

V. III. Inventari de la ceràmica vidrada

Nº Inv.	Any	Sector	UE	Nº Frag	Peca	Material	Estructura	Quadre	X	Y	Z	Observacions	Nº Coord	Àrea
15	E00	32	072	17	Cassofeta	Cer. Vidrada	E-48	K4	60	98	257	Melada.Moderna (Sembia completa)	1	M
46	E00	32	075	1	S/F	Cer. Vidrada	H-46					Enderroc banqueta		M
88	E00	32	083	1	S/F	Cer. Vidrada	H-47					Verda. Minuscul		M
199	E00	32	089	1	S/F	Cer. Vidrada	H-46					Decor. BLAU		M
201	E00	32	091	1	S/F	Cer. Vidrada	E-48					Petit.Estructura semicircular.		M
490	E00	38	143	1	Vora	Cer. Vidrada	H-45					Moderna		M
491	E00	38	143	1	Base	Cer. Vidrada	H-45					Blanca. Moderna		M
518-520	E00	38	143	3	S/F	Cer. Vidrada	H-45					Moderna		M

Total: 26 Peces

V. IV. Inventari de la ceràmica oxidada

Nº Inv.	Any	Sector	UE	Nº Frag	Peca	Material	Estructura	Quadre	X	Y	Z	Observacions	Nº Coord	Àrea
26	E00	32	073	1	S/F	Cer.Oxidada	E-48					Enderroc picadis		M
300	E00	32	097	1	S/F	Cer.Oxidada	H-46					Enderroc?		M
683-686	E00	38	153	4	S/F	Cer.Oxidada	P-15							M

Total: 6 Peces

VI. INVENTARI DE LA FAUNA

Nº Inv	Any	Secti	UE	Nº Frag	Peca	Material	Estructural	Quadre	X	Y	Z	Observacions	Nº Coord	Area
14	E00		32 071	1 Os		Fauna	E-48					Associat cassoleta 17		M
17	E00		32 072	1 Os		Fauna	E-48					Associat cassoleta 17		M
18-19	E00		32 072	2 Os		Fauna	E-48					Associat cassoleta 17		M
28-33	E00		32 075	6 Os		Fauna	H-46	K8	20	70	268	Microfauna	2	M
35-39	E00		32 075	5 Os		Fauna	H-46	L8	83	99	264		4	M
54-58	E00		32 076	4 Os		Fauna	H-46					Enderroc picadis i cendres		M
76	E00		32 081	1 Os		Fauna	H-47	J4				Mur		M
89-93	E00		32 083	5 Os		Fauna	H-47							M
147-182	E00		32 085	36 Os		Fauna	H-45/46							M
214-215	E00		32 091	2 Os		Fauna	E-48							M
252-261	E00		32 094	10 Os		Fauna	H-46							M
297-298	E00		32 095	2 Os		Fauna	H-46					Associat OLLA 216		M
306-313	E00		32 097	8 Os		Fauna	H-46					Associat OLLA 292		M
347-349	E00		38 141	3 Os		Fauna	H-45					Associat OLLA 292		M
450-463	E00		38 142	14 Os		Fauna	H-45							M
492-511	E00		38 143	20 Os		Fauna	H-45							M
512	E00		38 143	1 Os cremat		Fauna	H-45							M
528-532	E00		38 144	5 Os		Fauna	H-45							M
552-556	E00		38 146	5 Os		Fauna	P-15							M
557	E00		38 146	1 Os		Fauna	P-15							M
615-624	E00		38 150	10 Os		Fauna	P-15							M
647-655	E00		38 151	9 Os		Fauna	H-34					Llindar porta		M
688	E00		38 153	1 Os		Fauna	P-15							M
691	E00		38 156	1 Os		Fauna	P-15							M
693-694	E00		38 159	2 Os		Fauna	P-15							M
797	E00		38 163	1 Os		Fauna	H-45					Associat OLLA 702		M

Total:	156 Peces

VII. INVENTARI DE LES MOSTRES

Nº Inv.	Any	Sector	UE	Nº Frag	Peça	Material	Estructura	Quadre	X	Y	Z	Observacions	Nº Coord	Àrea
95	E00	32	085	1	Mostra	Carbó	H-45/46	K5	90	90	263		2	M
187	E00	32	087	1	Mostra	Terra	H-46					Forat pal		M
1	E00	32	071	1	Mostra	Carbó	H-46	I5				Superficial	1	M
262	E00	32	094	1	Mostra	Carbó	H-46	K3				Llinda porta		M
299	E00	32	096	1	Mostra	Terra	H-46	L4					1	M
353	E00	38	141	1	Mostra	Carbó	H-45							M
514-515	E00	38	143	2	Mostra	Mat. Construc	H-45					Mortor		M
533	E00	38	144	1	Mostra	Mat. Construc	H-45					Tàpia		M
656	E00	38	151	1	Mostra	Carbó	P-15					2 pots		M
799	E00	38	156	1	Mostra	Terra	H-45					Pollaguera		M
800	E00	38	144	1	Mostra	Mat. Construc	H-45					Tàpia		M
801	E00	38	144	1	Mostra	Mat. Construc	H-45					Tàpia		M
802	E00	38	149	1	Mostra	Cendra	H-45							M
698	E00	38	162	1	Mostra	Carbó	P-15	K16	46	17	306		3	M
798	E00	38	150	1	Mostra	Carbó	H-45							M

Total: 16 Peces

VII. INVENTARI DEL MATERIAL DE CONSTRUCCIÓ

Nº Inv.	Any	Sector	UE	Nº Frag	Peça	Material	Estructura	Quadre	X	Y	Z	Observacions	Nº Coord	Àrea
513	E00	38	143	1	Teula	Mat. Construc	H-45					Incisa		M
514-515	E00	38	143	2	Mostra	Mat. Construc	H-45					Mortor		M
533	E00	38	144	1	Mostra	Mat. Construc	H-45					Tàpia		M
551	E00	38	146	1	Teula	Mat. Construc	P-15							M
800	E00	38	144	1	Mostra	Mat. Construc	H-45					Tàpia		M
801	E00	38	144	1	Mostra	Mat. Construc	H-45					Tàpia		M

Total: 7 Peces

I. INVENTARI DEL MATERIAL

Nº Inv.	Any	Sector	UE	Nº Frag.	Peca	Material	Estructura	Quadre	X	Y	Z	Observacions	Nº Coord	Àrea
1-4	E01	32	100	4	S/F	Vidre	E-48					Modern		M
5	E01	32	100	1	tub	Plàstic	E-48					Modern		M
6-9	E01	32	100	4	S/F	Cer. Grisa	E-48							M
10	E01	32	100	1	S/F	Cer. Oxidada	E-48							M
11	E01	32	100	1	Vora	Cer. Ibèrica	E-48							M
12	E01	32	100	1	Os	Fauna	E-48							M
13	E01	32	101	1	S/F	Cer. Vidrada	E-48							M
14	E01	32	102	1	Vora	Cer. Grisa	E-48							M
15	E01	32	104	1	S/F	Cer. Grisa	E-48	L8	40	90	292	Relacionat forn	2	M
16	E01	32	104	2	Vora	Cer. Grisa	E-48	M8	24	30	281	Enganxa	1	M
17-24	E01	32	106	8	S/F	Cer. Grisa	E-48							M
25-26	E01	32	106	2	S/F	Cer. Ibèrica	E-48							M
27	E01	32	106	1	Os	Fauna	E-48							M
28-29	E01	32	106	2	Pedra	Lític	E-48					Arrodonides		M
30	E01	32	106	1	S/F	Cer. Vidrada	E-48					Marró		M
31	E01	32	107	2	Vora	Cer. Grisa	E-48					Enganxen		M
32	E01	32	108	1	Sivella	Ferro	E-48	K9	15	20	305	Forma L	1	M
33-34	E01	32	108	2	Vora	Cer. Grisa	E-48							M
35	E01	32	108	2	S/F	Cer. Grisa	E-48							M
36-44	E01	32	108	9	S/F	Cer. Grisa	E-48					Decoració línia incisa		M
45	E01	32	108	1	S/F	Cer. Ibèrica	E-48							M
46-49	E01	32	108	4	Os	Fauna	E-48							M
50	E01	32	108	1	Teula	Mat. Construcció	E-48					Decoració línia incisa		M
51-52	E01	32	108	2	Còdol	Lític	E-48					d'esmolat?		M
53	E01	32	110	1	Sivella	Bronze	E-48	K8	90	70	323	Eix central (s. XIV?)	1	M
54	E01	32	110	1	S/F	Cer. Ibèrica	E-48	K7	93	99	322	A torn	2	M
55	E01	32	110	1	S/F	Cer. Ibèrica	E-48						0	M
56	E01	32	110	1	Fixa	Cer. Grisa	E-48	K6	45	50	322		0	M
57-68	E01	32	110	12	S/F	Cer. Grisa	E-48						0	M
69-72	E01	32	110	4	Os	Fauna	E-48						0	M
73	E01	32	111	1	Vora	Cer. Grisa	H-49	K12	50	90	317	Decoració finies incises	1	M
74	E01	32	111	1	Vora	Cer. Grisa	H-49	K12	98	49	310		2	M

Nº Inv.	Anys	Sector	UE	Nº Frag.	Peca	Material	Estructura	Quadre	X	Y	Z	Observacions	Nº Coord	Àrea
75	E01	32	111	4	Vora	Cer. Grisa	H-49	K12	42	55	314	Decoració línia incisa. Enganxen	3	M
76	E01	32	111	1	Vora	Cer. Grisa	H-49	K12	47	98	320		4	M
77	E01	32	111	1	Vora	Cer. Grisa	H-49	K12	15	60	325		5	M
78	E01	32	111	1	Vora	Cer. Grisa	H-49							M
79	E01	32	111	1	Fitxa	Cer. Grisa	H-49					Diametre 4,5 cm		M
80-92	E01	32	111	13	S/F	Cer. Grisa	H-49							M
93-94	E01	32	111	2	Os	Fauna	H-49							M
95-96	E01	32	111	2	Os cremat	Fauna	H-49							M
97	E01	32	117	1	Una clau	Ferro	H-49	L12	35	24	325	Pany arqueta		M
98	E01	32	117	1	Vora	Cer. Grisa	H-49	K12	50	25	336			M
99	E01	32	117	1	Vora	Cer. Grisa	H-49	L12	16	40	336			M
100	E01	32	117	1	Un clau	Ferro	H-49	K12	40	70	338	Punta de ballesta?		M
101-130	E01	32	117	30	S/F	Cer. Grisa	H-49							M
131-142	E01	32	117	12	Os	Fauna	H-49							M
143	E01	32	200	1	Pedra	Lític	H-50					De moli		M
144	E01	32	200	1	Pedra	Lític	H-50					Amb incisions (per esmoliar?)		M
145	E01	32	200	1	Còdol	Lític	H-50					Petit Treballat		M
146	E01	32	200	1	Silex	Lític	H-50					Negre		M
147-154	E01	32	200	8	S/F	Cer. Vidrada	H-50					Marró		M
155	E01	32	200	1	S/F	Cer. Vidrada	H-50					Melada		M
156-165	E01	32	200	10	S/F	Cer. Grisa	H-50							M
166	E01	32	200	1	Frontissa	Ferro	H-50							M
167	E01	32	200	1	Vora	Cer. Ibèrica	H-50					Kalatos		M
168	E01	32	200	1	Fitxa	Cer. Ibèrica	H-50					Quadrada		M
169	E01	32	200	1	Tap	Cer. Mà	H-50					Diametre 5 cm		M
170-172	E01	32	200	3	S/F	Cer. Ibèrica	H-50							M
173	E01	32	200	1	Os	Fauna	H-50							M
174	E01	32	201	1	Vora	Cer. Grisa	H-50	Q14	57	40	205		1	M
175	E01	32	201	1	Vora	Cer. Grisa	H-50	Q14	34	40	192		2	M
176	E01	32	201	2	Vora	Cer. Grisa	H-50	Q14	07	10	202		3	M
177	E01	32	201	1	S/F	Vidre	H-50	Q14	55	80	202		4	M
178	E01	32	201	1	Vora	Cer. Grisa	H-50	Q14	70	85	198		5	M
179	E01	32	201	1	Vora	Cer. Grisa	H-50	Q13	23	05	229		6	M
180	E01	32	201	1	Grapa	Ferro	H-50	Q14	50	05	119		7	M

N° Inv	Any	Sector	UE	N° Frag	Peca	Material	Estructura	Quadre	X	Y	Z	Observacions	N°Coord	Àrea
181	E01	32	201	1	Un clau	Ferro	H-50	P13	90	30	202		8	M
182	E01	32	201	1	Un clau	Ferro	H-50	Q14	84	01	198	Sense cabota	9	M
183	E01	32	201	3	S/F	Cer. Vidr. Verd	H-50					Ampolla Globular		M
184	E01	32	201	1	Vora	Cer. Verd/Mang.	H-50					Plat escudella		M
185	E01	32	201	1	Nansa	Cer. Grisa	H-50	O13	72	05	250			M
186-189	E01	32	201	4	Vora	Cer. Grisa	H-50							M
190	E01	32	201	1	S/F	Cer. Ibèrica	H-50							M
191	E01	32	201	1	Teula	Mat. Construcció	H-50							M
192-270	E01	32	201	79	S/F	Cer. Grisa	H-50					Amb ditada		M
271-284	E01	32	201	14	Os	Fauna	H-50							M
285	E01	32	202	1	Plaqueta	Bronze	H-50	M13	20	39	233		1	M
286	E01	32	202	1	Vora	Cer. Grisa	H-50	14	50	40	233		2	M
287	E01	32	202	1	Vora	Cer. Grisa	H-50	13	40	57	227		3	M
288	E01	32	202	1	Nansa	Cer. Grisa	H-50					Petita		M
289-377	E01	32	202	89	S/F	Cer. Grisa	H-50							M
378	E01	32	202	4	S/F	Cer. Oxidada	H-50							M
379-381	E01	32	202	3	S/F	Cer. Ibèrica	H-50							M
382	E01	32	202	1	Tap	Lític	H-50					Circular. Diàmetre 6,5cm		M
383-390	E01	32	202	8	Os	Fauna	H-50							M
391	E01	32	203	1	Vora	Cer. Grisa	H-50							M
392	E01	32	203	1	Vora	Cer. Grisa	H-50							M
393-394	E01	32	203	2	S/F	Cer. Grisa	H-50					Decorada a bandes?		M
395-396	E01	32	203	2	Os	Fauna	H-50							M
397	E01	32	203	1	Ullal	Fauna	H-50							M
398	E01	32	203	1	Mostra	Carbó	H-50							M
399	E01	38	166	1	Escòria	Ferro	H-45	L19	41	62	253	En forma de dovella	1	M
400	E01	38	166	1	Sivella	Bronze	H-45	L19	19	58	256		2	M
401	E01	38	166	1	Un clau	Ferro	H-45	L2	95	16	254		3	M
402	E01	38	166	1	Sivella	Ferro	H-45	L1	61	91	265		4	M
403	E01	38	166	120	S/F	Cer. Grisa	H-45	L1	46	42	265	OLLA 403	5	M
404	E01	38	166	2	Nansa	Cer. Grisa	H-45	M2	11	20	259		6	M
405	E01	38	166	1	Vora	Cer. Grisa	H-45	L2	90	16	262		7	M
406	E01	38	166	1	Un clau	Ferro	H-45	L19	20	77	264		8	M
407	E01	38	166	1	Nansa	Cer. Grisa	H-45	L2	68	16	266		9	M

Nº Inv	Any	Sector	UE	Nº Frag	Peca	Material	Estructura	Quadre	X	Y	Z	Observacions	Nº Coord	Area
408	E01	38	166	1	Vora	Cer. Grisa	H-45	L1	30	65	295		10	M
409	E01	38	166	1	Un clau	Ferro	H-45	K19	72	44	269		11	M
410-434	E01	38	166	15	Os	Fauna	H-45	J1	10	65	310	Bou Associat OLLA 403	12	M
425-427	E01	38	166	3	S/F	Cer. Grisa	H-45					Triangles decorats	13	M
428	E01	38	166	1	Nansa	Cer. Grisa	H-45						14	M
429	E01	38	166	6	Olla	Cer. Grisa	H-45	L1	46	42	265	OLLA 429 Decoració línia incisa		M
430	E01	38	166	6	Olla	Cer. Grisa	H-45	L1	46	42	265	OLLA 430 Decoració línia incisa		M
431-539	E01	38	166	97	S/F	Cer. Grisa	H-45					Associats olles 429/430		M
540-584	E01	38	166	45	Os	Fauna	H-45					Associats olles 429/430		M
585	E01	38	166	8	Closca d'ou	Fauna	H-45					Associats olles 429/430		M
586-662	E01	38	166	77	S/F	Cer. Grisa	H-45					Associats olles 429/430		M
663-667	E01	38	166	5	S/F	Cer. Grisa	H-45					Associat OLLA 403		M
668	E01	38	166	1	Vora	Cer. Grisa	H-45					Associat OLLA 403?		M
669	E01	38	166	1	S/F	Cer. Oxidada	H-45							M
670-685	E01	38	166	16	Os	Fauna	H-45					Associats olles 429/430		M
686	E01	38	166	1	Mostra	Carbó	H-45							M
687	E01	38	167	26	S/F	Cer. Grisa	H-45	L2	47	23	269	Canata 687. Broc i frags	1	M
688	E01	38	167	2	Vora	Cer. Grisa	H-45	L1	44	80	272	Amb arranc de nansa	2	M
689	E01	38	167	1	Indeterminat	Ferro	H-45	L2	34	15	276		3	M
690	E01	38	167	1	Indeterminat	Ferro	H-45	L2	57	24	270		4	M
691	E01	38	167	1	Vora	Cer. Grisa	H-45	L1	03	78	280		5	M
692	E01	38	167	3	Vora	Cer. Grisa	H-45	L1	91	67	279		6	M
693	E01	38	167	1	Mostra	llavor	H-45	K1	94	95	284	Carbonitzada	7	M
694	E01	38	167	1	Vora	Cer. Grisa	H-45	K1	06	87	284		8	M
695-831	E01	38	167	136	S/F	Cer. Grisa	H-45							M
832-837	E01	38	167	6	S/F	Cer. Oxidada	H-45							M
838-863	E01	38	167	26	Os	Fauna	H-45							M
864	E01	38	167	1	Ullal	Fauna	H-45							M
865	E01	38	167	1	Mandíbula	Fauna	H-45							M
866-867	E01	38	167	2	Os cremat	Fauna	H-45							M
868	E01	38	167	1	Closca d'ou	Fauna	H-45							M
869	E01	38	167	1	Mostra	Carbó	H-45							M
870	E01	38	169	1	Vora	Cer. Grisa	H-45	K1	40	98	292		1	M
871	E01	38	169	1	Escòria	Ferro	H-45	K2	66	82	297		2	M

Nº Inv	Any	Sector	U/E	Nº Frag	Peça	Material	Estructura	Quadre	X	Y	Z	Observacions	Nº Coord	Àrea
872-891	E01	38	169	20	S/F	Cer. Grisa	H-45							M
892	E01	38	169	1	Mostra	Carbó	H-45							M
893-905	E01	38	169	13	Os	Fauna	H-45							M
906	E01	38	175	1	Ganivet	Ferro	H-45	J1	90	66	313	Molt trencat	1	M
907	E01	38	175	1	Vora	Cer. Grisa	H-45	J20	95	39			2	M
908-937	E01	38	175	30	S/F	Cer. Grisa	H-45							M
938-943	E01	38	175	6	Os	Fauna	H-45							M
944-948	E01	38	200	5	S/F	Cer. Grisa	E-44							M
949	E01	38	200	1	S/F	Cer. Vidrada	E-44							M
950-953	E01	38	200	4	S/F	Cer. Ibèrica	E-44							M
954-956	E01	38	201	3	S/F	Cer. Grisa	E-44							M
957-958	E01	38	201	2	S/F	Cer. Ibèrica	E-44							M
959	E01	38	203	2	S/F	Cer. Grisa	E-44	J10	83	65	260	Amb decoració	1	M
960	E01	38	203	1	Vora	Cer. Grisa	E-44	J11	66	10	286		2	M
961	E01	38	203	2	Escòria	Ferro	E-44	J10	44	88	290		3	M
962-968	E01	38	203	7	S/F	Cer. Grisa	E-44							M
969-972	E01	38	203	4	S/F	Cer. Oxidada	E-44							M
973-979	E01	38	203	7	Os	Fauna	E-44							M
980	E01	38	203	1	Argamassa	Mat. Construcció	E-44							M
981	E01	38	205	1	Broc	Cer. Grisa	H-34	L12	63	26	224	Llindar porta i paret W	1	M
982	E01	38	205	1	Vora	Cer. Grisa	H-34	L9	47	29	218		2	M
983	E01	38	205	1	Sivella	Bronze	H-34	L9	42	29	221		3	M
984	E01	38	205	28	S/F	Cer. Oxidada	H-34	L9	28	80	225	Possible OLLA 984	4	M
985	E01	38	205	1	Vora	Cer. Grisa	H-34	K12	85	65	232		5	M
986	E01	38	205	191	S/F	Cer. Grisa	H-34	K12	97	87	239	OLLA 986. sif i vores	6	M
987	E01	38	205	1	Nansa	Cer. Grisa	H-34	L9	33	40	224	Creuada	7	M
988	E01	38	205	1	Vora	Cer. Mà	H-34	L12	50	13	228	Vora de cordó?	8	M
989	E01	38	205	1	Escòria	Ferro	H-34	L9	44	84	232		9	M
990	E01	38	205	1	Vora	Cer. Grisa	H-34	L12	54	27	230		10	M
991	E01	38	205	1	Fitxa	Cer. Ibèrica	H-34	L12	5	33	230	fixa o fusaiola?	11	M
992	E01	38	205	1	Un clau	Ferro	H-34	L12	1	48	245		12	M
993	E01	38	205	1	Un clau	Ferro	H-34	K11	79	79	249		13	M
994	E01	38	205	1	Fitxa	Cer. Grisa	H-34							M
995-997	E01	38	205	3	S/F	Cer. Ibèrica	H-34					Partida pel mig		M

Nº Inv	Any	Sector	U/E	Nº Frag	Peça	Material	Estructura	Quadre	X	Y	Z	Observacions	Nº Coord	Area
998	E01	38	205	1	Còdol	Lític	H-34					Treballat. Mà morter?		M
999-1002	E01	38	205	4	Os	Fauna	H-34					Associat olles 984/986		M
1003-1010	E01	38	205	8	Os cremat	Fauna	H-34					Associat olles 984/986		M
1011	E01	38	208	1	Vora	Cer. Grisa	H-34						1	M
1012-1015	E01	38	208	4	S/F	Cer. Grisa	H-34							M
1016-1019	E01	38	208	4	S/F	Cer. Oxidada	H-34							M
1020	E01	38	208	1	Còdol	Lític	H-34					1/4 per esmolar?		M
1021	E01	38	111	1	Mostra	Terra	E-49	L12						M
1022	E01	38	205	1	Mostra	Carbó	H-34	L11						M
1023	E01	38	205	1	Mostra	Carbó	H-34	L11						M
1024	E01	38	205	1	Mostra	Carbó	H-34	L10						M
1025	E01	38	205	1	Mostra	Carbó	H-34	L11						M
1026	E01	38	205	1	Mostra	Carbó	H-34							M
1027	E01	38	205	1	Mostra	Carbó	H-34	L12						M
1028	E01	38	205	1	Mostra	Carbó	H-34							M
1029	E01	38	205	1	Mostra	Carbó	H-34							M
1030	E01	38	205	1	Mostra	Cendra	H-34							M

Total:	1.417 Peces

II. INVENTARI DEL MATERIAL METÀL·LIC

II.I. Inventari del material de ferro:

Nº Inv.	Any	Sector	UfE	Nº Tag	Peca	Material	Estructura	Quadre	X	Y	Z	Observacions	NºCoord	Area
32	E01	32	108	1	Sivella	Ferro	E-48	K9	15	20	305	Forma L		1M
97	E01	32	117	1	Una clau	Ferro	H-49	L12	35	24	325	Pany arqueta		M
100	E01	32	117	1	Un clau	Ferro	H-49	K12	40	70	338	Punta de ballesta?		M
166	E01	32	200	1	Frontissa	Ferro	H-50							M
180	E01	32	201	1	Grapa	Ferro	H-50	Q14	50	05	119			7M
181	E01	32	201	1	Un clau	Ferro	H-50	P13	90	30	202			8M
182	E01	32	201	1	Un clau	Ferro	H-50	Q14	84	01	198	Sense cabota		9M
399	E01	38	166	1	Escòria	Ferro	H-45	L19	41	62	253	En forma de dovella		1M
401	E01	38	166	1	Un clau	Ferro	H-45	L2	95	16	254			3M
402	E01	38	166	1	Sivella	Ferro	H-45	L1	61	91	265			4M
406	E01	38	166	1	Un clau	Ferro	H-45	L19	20	77	264			8M
409	E01	38	166	1	Un clau	Ferro	H-45	K19	72	44	269			11M
689	E01	38	167	1	Indeterminat	Ferro	H-45	L2	34	15	276			3M
690	E01	38	167	1	Indeterminat	Ferro	H-45	L2	07	24	270			4M
871	E01	38	169	1	Escòria	Ferro	H-45	K2	66	82	297			2M
906	E01	38	175	1	Ganivet	Ferro	H-45	J1	90	66	313	Molt trencat		1M
961	E01	38	203	2	Escòria	Ferro	E-44	J10	44	88	290			3M
989	E01	38	205	1	Escòria	Ferro	H-34	L9	44	84	232			9M
992	E01	38	205	1	Un clau	Ferro	H-34	L12	01	48	245			12M
993	E01	38	205	1	Un clau	Ferro	H-34	K11	79	79	249			13M

Total	21 Peces

II. II. Inventari del material de bronze:

Nº Inv	Any	Sector	UE	Nº Frag	Peca	Material	Estructural	Quadre	X	Y	Z	Observacions	Nº Coord	Area
53	1	32	110	1	Sivella	Bronze	E-48	K8	90	70	323	Eix central (s.XIV?)	1	M
285	1	32	202	1	Plaqueta	Bronze	H-50	M13	20	39	233		1	M
400	1	38	166	1	Sivella	Bronze	H-45	L19	19	58	256		2	M
983	1	38	205	1	Sivella	Bronze	H-34	L9	42	29	221		3	M

Total:	4 Peces

III. INVENTARI DEL MATERIAL LÍTIC

Nº Inv.	Any	Sector	U/E	Nº Frag.	Peca	Material	Estructura	Quadre	X	Y	Z	Observacions	NºCoord	Àrea
28-29	E01	32	106	2	Pedra	Lític	E-48					Arrodonides		M
51-52	E01	32	108	2	Còdol	Lític	E-48					d'esmolat?		M
143	E01	32	200	1	Pedra	Lític	H-50					De moli		M
144	E01	32	200	1	Pedra	Lític	H-50					Amb incisions (per esmolat?)		M
145	E01	32	200	1	Còdol	Lític	H-50					Petit Treballat		M
146	E01	32	200	1	Silex	Lític	H-50					Negre		M
382	E01	32	202	1	Tap	Lític	H-50					Circular. Diàmetre 6,5cm		M
998	E01	38	205	1	Còdol	Lític	H-34					Treballat. Mà morter?		M
1020	E01	38	208	1	Còdol	Lític	H-34					1/4 per esmolat?		M

Total:	11 Peces

IV. INVENTARI DEL MATERIAL DE VIDRE

Nº Inv.	Any	Sector	Ue	Nº Frag	Peca	Material	Estructura	Quadre	X	Y	Z	Observacions	Nº Coord	Àrea
1-4	E01	32	100	4	S/F	Vidre	E-48					Modern		M
177	E01	32	201	1	S/F	Vidre	H-50	Q14	55	80	202			4 M

Total:	5 Peces

V. INVENTARI DEL MATERIAL CERÀMIC

V. 1. Inventari de la ceràmica grisa:

N° Inv.	Any	Sector	UE	N° Frag	Peça	Matèria	Estructura	Quadre	X	Y	Z	Observacions	N° Coord	Àrea
6-9	E01	32	100	4	S/F	Cer. Grisa	E-48							M
14	E01	32	102	1	Vora	Cer. Grisa	E-48							M
15	E01	32	104	1	S/F	Cer. Grisa	E-48	L8	40	90	292	Relacionat fornai	2	M
16	E01	32	104	2	Vora	Cer. Grisa	E-48	M8	24	30	281	Enganxa	1	M
17-24	E01	32	106	8	S/F	Cer. Grisa	E-48							M
31	E01	32	107	2	Vora	Cer. Grisa	E-48					Enganxen		M
33-34	E01	32	108	2	Vora	Cer. Grisa	E-48							M
35	E01	32	108	2	S/F	Cer. Grisa	E-48							M
36-44	E01	32	108	9	S/F	Cer. Grisa	E-48					Decoració línia incisa		M
56	E01	32	110	1	Fitxa	Cer. Grisa	E-48	K6	45	50	322			M
57-68	E01	32	110	12	S/F	Cer. Grisa	E-48							M
73	E01	32	111	1	Vora	Cer. Grisa	H-49	K12	50	90	317	Decoració línies incises	1	M
74	E01	32	111	1	Vora	Cer. Grisa	H-49	K12	98	49	310		2	M
75	E01	32	111	4	Vora	Cer. Grisa	H-49	K12	42	55	314	Decoració línia incisa. Enganxen	3	M
76	E01	32	111	1	Vora	Cer. Grisa	H-49	K12	47	98	320		4	M
77	E01	32	111	1	Vora	Cer. Grisa	H-49	K12	15	60	325		5	M
78	E01	32	111	1	Vora	Cer. Grisa	H-49							M
79	E01	32	111	1	Fitxa	Cer. Grisa	H-49					Diametre 4,5 cm		M
80-92	E01	32	111	13	S/F	Cer. Grisa	H-49							M
98	E01	32	117	1	Vora	Cer. Grisa	H-49	K12	50	25	336			M
99	E01	32	117	1	Vora	Cer. Grisa	H-49	L12	16	40	336			M
101-130	E01	32	117	30	S/F	Cer. Grisa	H-49							M
156-165	E01	32	200	10	S/F	Cer. Grisa	H-50							M
174	E01	32	201	1	Vora	Cer. Grisa	H-50	Q14	57	40	205		1	M
175	E01	32	201	1	Vora	Cer. Grisa	H-50	Q14	34	40	192		2	M
176	E01	32	201	2	Vora	Cer. Grisa	H-50	Q14	07	10	202		3	M
178	E01	32	201	1	Vora	Cer. Grisa	H-50	Q14	70	85	198		5	M
179	E01	32	201	1	Vora	Cer. Grisa	H-50	O13	23	05	229		6	M
185	E01	32	201	1	Nansa	Cer. Grisa	H-50	O13	72	05	250			M
186-189	E01	32	201	4	Vora	Cer. Grisa	H-50							M
192-270	E01	32	201	79	S/F	Cer. Grisa	H-50							M

Nº Inv.	Any	Sector	UE	Nº Frag	Peca	Material	Estructura	Quadre	X	Y	Z	Observacions	Nº Coord	Àrea
286	E01	32	202	1	Vora	Cer. Grisa	H-50	14	50	40	233		2	M
287	E01	32	202	1	Vora	Cer. Grisa	H-50	13	40	57	227		3	M
288	E01	32	202	1	Nansa	Cer. Grisa	H-50					Petita		M
289-377	E01	32	202	89	S/F	Cer. Grisa	H-50							M
391	E01	32	203	1	Vora	Cer. Grisa	H-50							M
392	E01	32	203	1	Vora	Cer. Grisa	H-50							M
393-394	E01	32	203	2	S/F	Cer. Grisa	H-50					Decorada a bandes?		M
403	E01	38	166	120	S/F OLLA	Cer. Grisa	H-45	L1	46	42	265	OLLA 403	5	M
404	E01	38	166	2	Nansa	Cer. Grisa	H-45	M2	11	20	259		6	M
405	E01	38	166	1	Vora	Cer. Grisa	H-45	L2	90	16	262		7	M
407	E01	38	166	1	Nansa	Cer. Grisa	H-45	L2	68	16	266		9	M
408	E01	38	166	1	Vora	Cer. Grisa	H-45	L1	30	65	295		10	M
425-427	E01	38	166	3	S/F	Cer. Grisa	H-45					Triangles decorats	13	M
428	E01	38	166	1	Nansa	Cer. Grisa	H-45						14	M
429	E01	38	166	8	Olla	Cer. Grisa	H-45	L1	46	42	265	OLLA 429. Decoració línia incisa		M
430	E01	38	166	6	Olla	Cer. Grisa	H-45	L1	46	42	265	OLLA 430. Decoració línia incisa		M
431-539	E01	38	166	97	S/F	Cer. Grisa	H-45					Associat olles 429/430		M
668	E01	38	166	1	Vora	Cer. Grisa	H-45					Associat OLLA 403?		M
687	E01	38	167	28	S/F CANATA	Cer. Grisa	H-45	L2	47	23	269	Canata 687. Broc i frags	1	M
688	E01	38	167	2	Vora	Cer. Grisa	H-45	L1	44	80	272	Amb arrenc de nansa	2	M
691	E01	38	167	1	Vora	Cer. Grisa	H-45	L1	03	78	280		5	M
692	E01	38	167	2	Vora	Cer. Grisa	H-45	L1	91	67	279		6	M
694	E01	38	167	1	Vora	Cer. Grisa	H-45	K1	06	87	284		8	M
695-831	E01	38	167	136	S/F	Cer. Grisa	H-45							M
870	E01	38	169	1	Vora	Cer. Grisa	H-45	K1	40	98	292		1	M
872-891	E01	38	169	20	S/F	Cer. Grisa	H-45							M
907	E01	38	175	1	Vora	Cer. Grisa	H-45	J20	95	39			2	M
908-937	E01	38	175	30	S/F	Cer. Grisa	H-45							M
944-948	E01	38	200	5	S/F	Cer. Grisa	E-44							M
954-956	E01	38	201	3	S/F	Cer. Grisa	E-44							M
959	E01	38	203	2	S/F	Cer. Grisa	E-44	J10	83	65	260	Amb decoració	1	M
960	E01	38	203	1	Vora	Cer. Grisa	E-44	J11	66	10	286		2	M
962-968	E01	38	203	7	S/F	Cer. Grisa	E-44							M
981	E01	38	205	1	Broc	Cer. Grisa	H-34	L12	63	26	224	Llindar porta i paret W	1	M
982	E01	38	205	1	Vora	Cer. Grisa	H-34	L9	47	29	218		2	M
985	E01	38	205	1	Vora	Cer. Grisa	H-34	K12	85	65	232		5	M

N° Inv	Anv	Sector	UE	N° Itag	Peca	Material	Estructura	Quadre	X	Y	Z	Observacions	N°Coord	Àrea
986	E01	38	205	191	S/F OLLA	Cer. Grisa	H-34	K12	97	87	239	OLLA 986. s/f i vores	6	M
987	E01	38	205	1	Nansa	Cer. Grisa	H-34	L9	33	40	224	Cremada	7	M
990	E01	38	205	1	Vora	Cer. Grisa	H-34	L12	54	27	230		10	M
994	E01	38	205	1	Fitxa	Cer. Grisa	H-34					Partida pel mig		M
1011	E01	38	208	1	Vora	Cer. Grisa	H-34						1	M
1012-1015	E01	38	208	4	S/F	Cer. Grisa	H-34							M

Total: 472 Peces 1061

V. II. Inventari de la ceràmica ibèrica:

Nº Inv.	Any	Sector	U/E	Nº Frag.	Reca	Material	Estructura	Quadre	X	Y	Z	Observacions	Nº Coord	Àrea
11	E01	32	100	1	Vora	Cer. Ibèrica	E-48							M
25-26	E01	32	106	2	S/F	Cer. Ibèrica	E-48							M
45	E01	32	108	1	S/F	Cer. Ibèrica	E-48							M
54	E01	32	110	1	S/F	Cer. Ibèrica	E-48	K7	93	99	322	A torn	2	M
55	E01	32	110	1	S/F	Cer. Ibèrica	E-48						0	M
167	E01	32	200	1	Vora	Cer. Ibèrica	H-50					Kalatos		M
168	E01	32	200	1	Fitxa	Cer. Ibèrica	H-50					Quadrada		M
170-172	E01	32	200	3	S/F	Cer. Ibèrica	H-50							M
190	E01	32	201	1	S/F	Cer. Ibèrica	H-50							M
379-381	E01	32	202	3	S/F	Cer. Ibèrica	H-50							M
950-953	E01	38	200	4	S/F	Cer. Ibèrica	E-44							M
957-958	E01	38	201	2	S/F	Cer. Ibèrica	E-44							M
991	E01	38	205	1	Fitxa	Cer. Ibèrica	H-34	L12	5	33	230	fixa o fusaïola?	11	M
995-997	E01	38	205	3	S/F	Cer. Ibèrica	H-34							M

Total:	25 Peces

V. III. Inventari de la ceràmica vidrada

Nº Inv.	Any	Sector	UE	Nº Frag.	Peça	Material	Estructura	Quadre	X	Y	Z	Observacions	Nº Coord	Area
13	1	32	101	1	S/F	Cer. Vidrada	E-48							M
30	1	32	106	1	S/F	Cer. Vidrada	E-48					Marró		M
147-154	1	32	200	8	S/F	Cer. Vidrada	H-50					Marró		M
155	1	32	200	1	S/F	Cer. Vidrada	H-50					Melada		M
183	1	32	201	3	S/F	Cer. Vidrada	H-50					Verda. Ampolla Globular		M
184	1	32	201	1	Vora	Cer. Verd i Manganès	H-50					Plat escudella		M
949	1	38	200	1	S/F	Cer. Vidrada	E-44							M

Total: 16 Peces

V. IV. Inventari de la ceràmica oxidada

Nº Inv.	Any	Sector	UE	Nº Frag.	Peça	Material	Estructura	Quadre	X	Y	Z	Observacions	Nº Coord	Area
10	1	32	100	1	S/F	Cer. Oxidada	E-48							M
378	1	32	202	4	S/F	Cer. Oxidada	H-50							M
669	1	38	166	1	S/F	Cer. Oxidada	H-45							M
832-837	1	38	167	6	S/F	Cer. Oxidada	H-45							M
969-972	1	38	203	4	S/F	Cer. Oxidada	E-44					Negra		M
984	1	38	205	28	S/F	Cer. Oxidada	H-34	L9	28	80	225	Possible OLLA 984	4	M
1016-1019	1	38	208	4	S/F	Cer. Oxidada	H-34							M

Total: 48 Peces

V. V. Inventari de la ceràmica a mà

Nº Inv.	Any	Sector	UE	Nº Frag.	Peça	Material	Estructura	Quadre	X	Y	Z	Observacions	Nº Coord	Area
169	1	32	200	1	Tap	Cer. Mà	H-50					Diametre 5 cm		M
988	E01	38	205	1	Vora	Cer. Mà	H-34	L12	50	13	228	Vora de cordó?	8	M

Total: 2 Peces

VI. INVENTARI DE LA FAUNA 2001

Nº Inv	Any	Sector	UE	Nº frag	Pèça	Material	Estructura	Quadre	X	Y	Z	Observacions	Nº Coord	Àrea
12	E01	32	100	1	Os	Fauna	E-48							M
27	E01	32	106	1	Os	Fauna	E-48							M
46-49	E01	32	108	4	Os	Fauna	E-48							M
69-72	E01	32	110	4	Os	Fauna	E-48							M
93-94	E01	32	111	2	Os	Fauna	H-49							M
95-96	E01	32	111	2	Os cremat	Fauna	H-49							M
131-142	E01	32	117	12	Os	Fauna	H-49							M
173	E01	32	200	1	Os	Fauna	H-50							M
271-284	E01	32	201	14	Os	Fauna	H-50							M
383-390	E01	32	202	8	Os	Fauna	H-50							M
395-396	E01	32	203	2	Os	Fauna	H-50							M
397	E01	32	203	1	Ullal	Fauna	H-50							M
410-434	E01	38	166	15	Os	Fauna	H-45	J1	10	65	310	Bou. Associat OLLA 403	12	M
540-584	E01	38	166	45	Os	Fauna	H-45					Associats oïles 429/430		M
585	E01	38	166	8	Closca d'ou	Fauna	H-45					Associats oïles 429/430		M
670-685	E01	38	166	16	Os	Fauna	H-45					Associats oïles 429/430		M
838-863	E01	38	167	26	Os	Fauna	H-45					Associats oïles 429/430		M
864	E01	38	167	1	Ullal	Fauna	H-45							M
865	E01	38	167	1	Mandibula	Fauna	H-45							M
866-867	E01	38	167	2	Os cremat	Fauna	H-45							M
868	E01	38	167	1	Closca d'ou	Fauna	H-45							M
893-905	E01	38	169	13	Os	Fauna	H-45							M
938-943	E01	38	175	6	Os	Fauna	H-45							M
973-979	E01	38	203	7	Os	Fauna	H-45							M
999-1002	E01	38	205	4	Os	Fauna	E-44					Associats oïles 984/986		M
1003-1010	E01	38	205	8	Os cremat	Fauna	H-34					Associats oïles 984/986		M

Total:	205 Peces

VII. INVENTARI DE LES MOSTRES

Nº Inv.	Any	Sector	UE	Nº Frag	Peça	Material	Estructura	Quadre	X	Y	Z	Observacions	Nº Coord	Àrea
398	E01	32	203	1	Mostra	Carbó	H-50							M
686	E01	38	166	1	Mostra	Carbó	H-45							M
693	E01	38	167	1	Mostra	llavor	H-45	K1	94	95	284	Carbonitzada	7	M
869	E01	38	167	1	Mostra	Carbó	H-45							M
892	E01	38	169	1	Mostra	Carbó	H-45							M
1021	E01	38	111	1	Mostra	Terra	E-49	L12						M
1022	E01	38	205	1	Mostra	Carbó	H-34	L11						M
1023	E01	38	205	1	Mostra	Carbó	H-34	L11						M
1024	E01	38	205	1	Mostra	Carbó	H-34	L10						M
1025	E01	38	205	1	Mostra	Carbó	H-34	L11						M
1026	E01	38	205	1	Mostra	Carbó	H-34							M
1027	E01	38	205	1	Mostra	Carbó	H-34	L12						M
1028	E01	38	205	1	Mostra	Carbó	H-34							M
1029	E01	38	205	1	Mostra	Carbó	H-34							M
1030	E01	38	205	1	Mostra	Cendra	H-34							M

Total: 15 Peces

VII. INVENTARI DEL MATERIAL DE CONSTRUCCIÓ

Nº Inv.	Any	Sector	UE	Nº Frag	Peça	Material	Estructura	Quadre	X	Y	Z	Observacions	Nº Coord	Àrea
50	E01	32	108	1	Teula	Mat Construc	E-48					Decoració línia incisa		M
191	E01	32	201	1	Teula	Mat Construc	H-50					Amb ditada		M
980	E01	38	203	1	Argamassa	Mat Construc	E-44							M

Total: 3 Peces

VIII. INVENTARI D'ALTRES MATERIALS

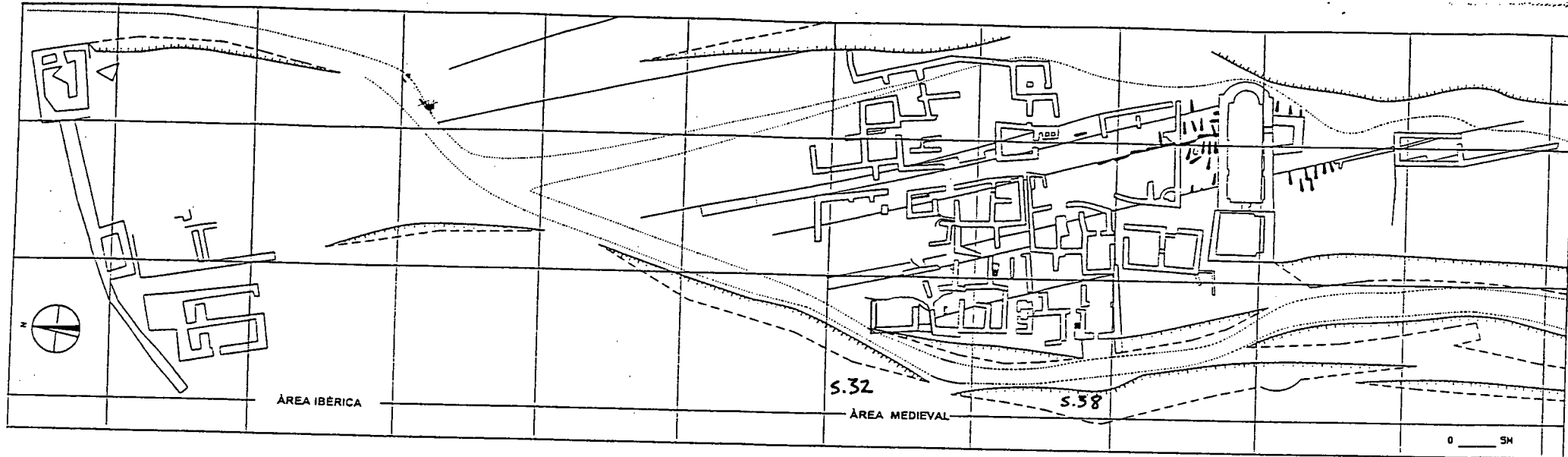
Nº Inv.	Any	Sector	UE	Nº Frag	Peça	Material	Estructura	Quadre	X	Y	Z	Observacions	Nº Coord	Àrea
5	1	32	100	1	tub	Plàstic	E-48					Modern		M

Total: 1 Peces

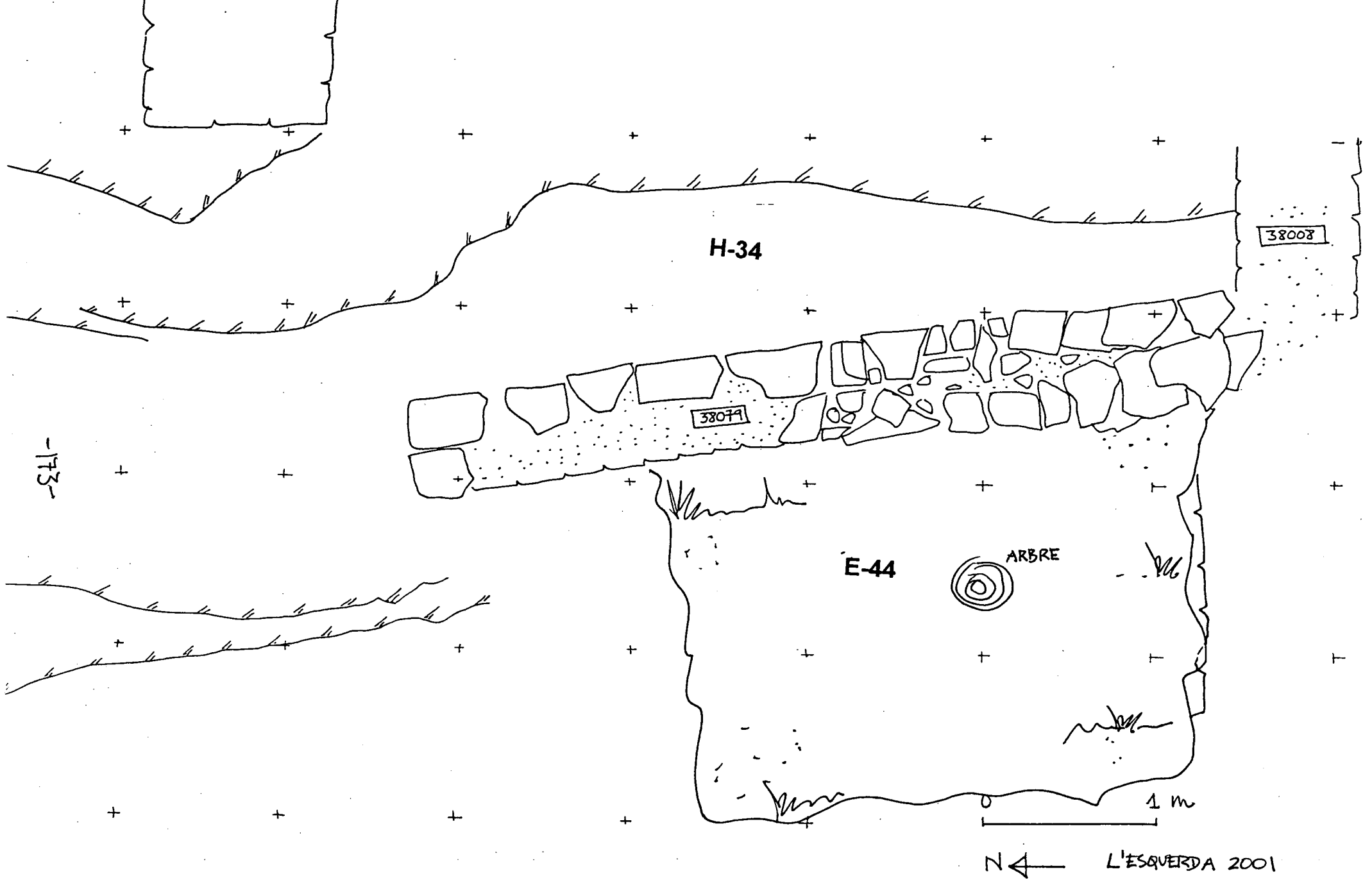
8. PLANIMETRIA GENERAL

1. Planta general del jaciment ibèric i medieval de l'Esquerda, amb indicació de la zona excavada a les campanyes del 2000 i del 2001
2. Planta del sector W de l'H-34
3. Planta del sector davant el passadís P-15 i del Bei
4. Planta de l'H-45, habitatge, i de l'H-46, taller
5. Planta de l'H-49
6. Planta general de les estructures arràn del camí del marge W

-172-

*Planta general del jaciment de l'Esquerda.
Zona excavada a les campanyes del 2000 i 2001, als sectors 32 i 38, sobre el marge i el camí W.*

P-15

H-34

H-45

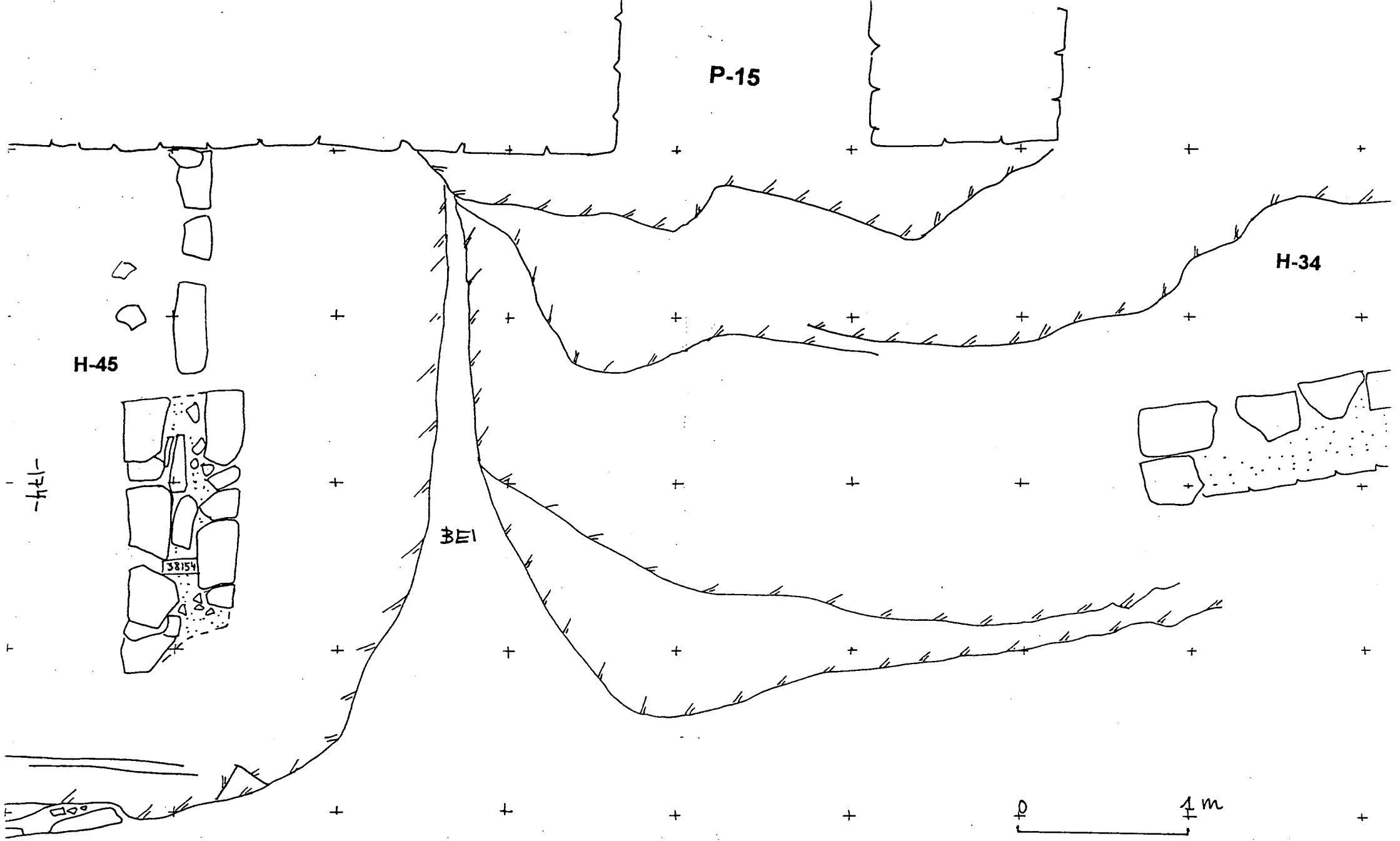
-174-

38154

3E1

0 1 m

N ← L'ESQUERDA 2001

SECTOR 32 SECTOR 38

H-46

32093

32086

H-45

32082

32081

38154

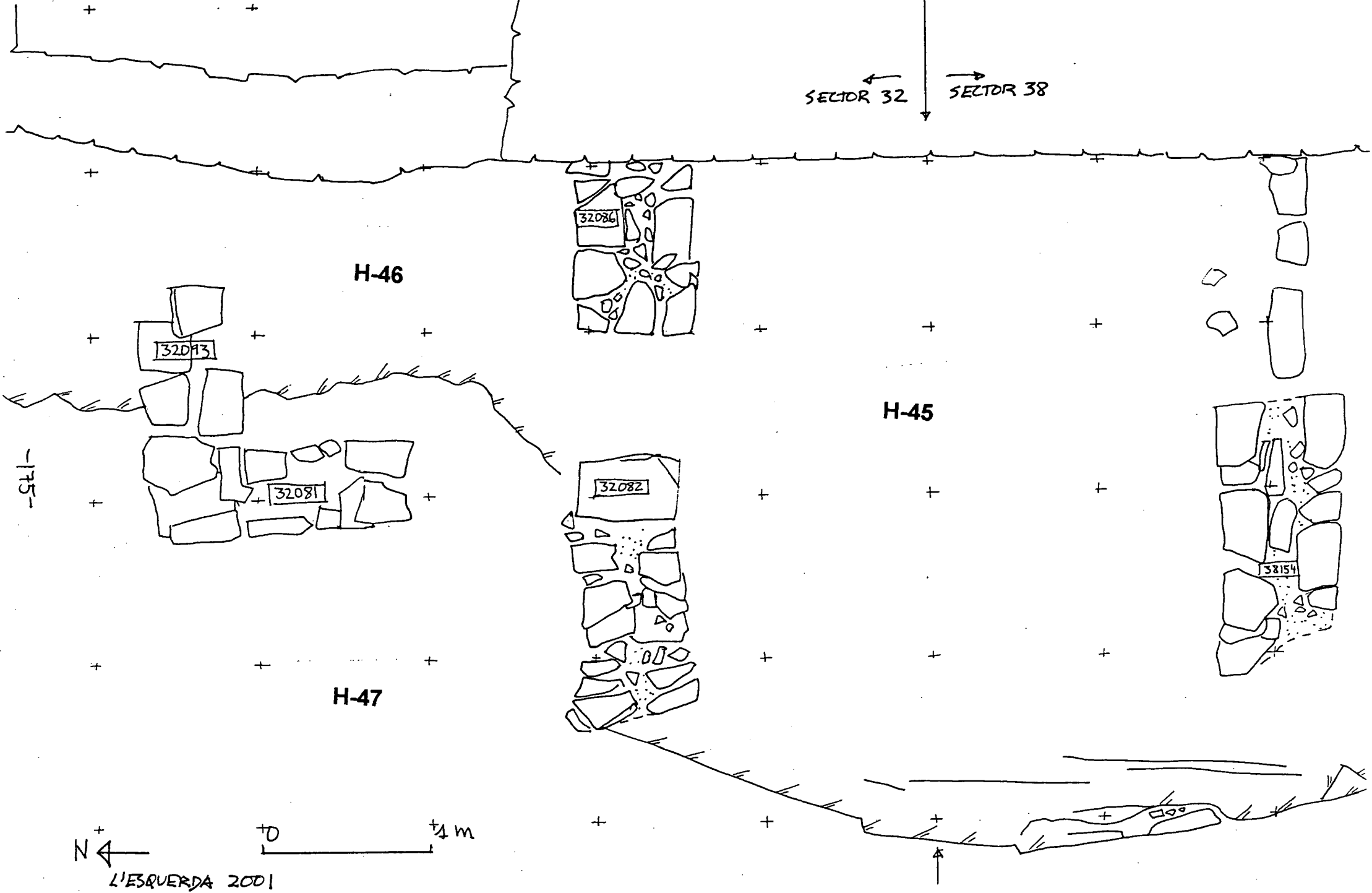
H-47

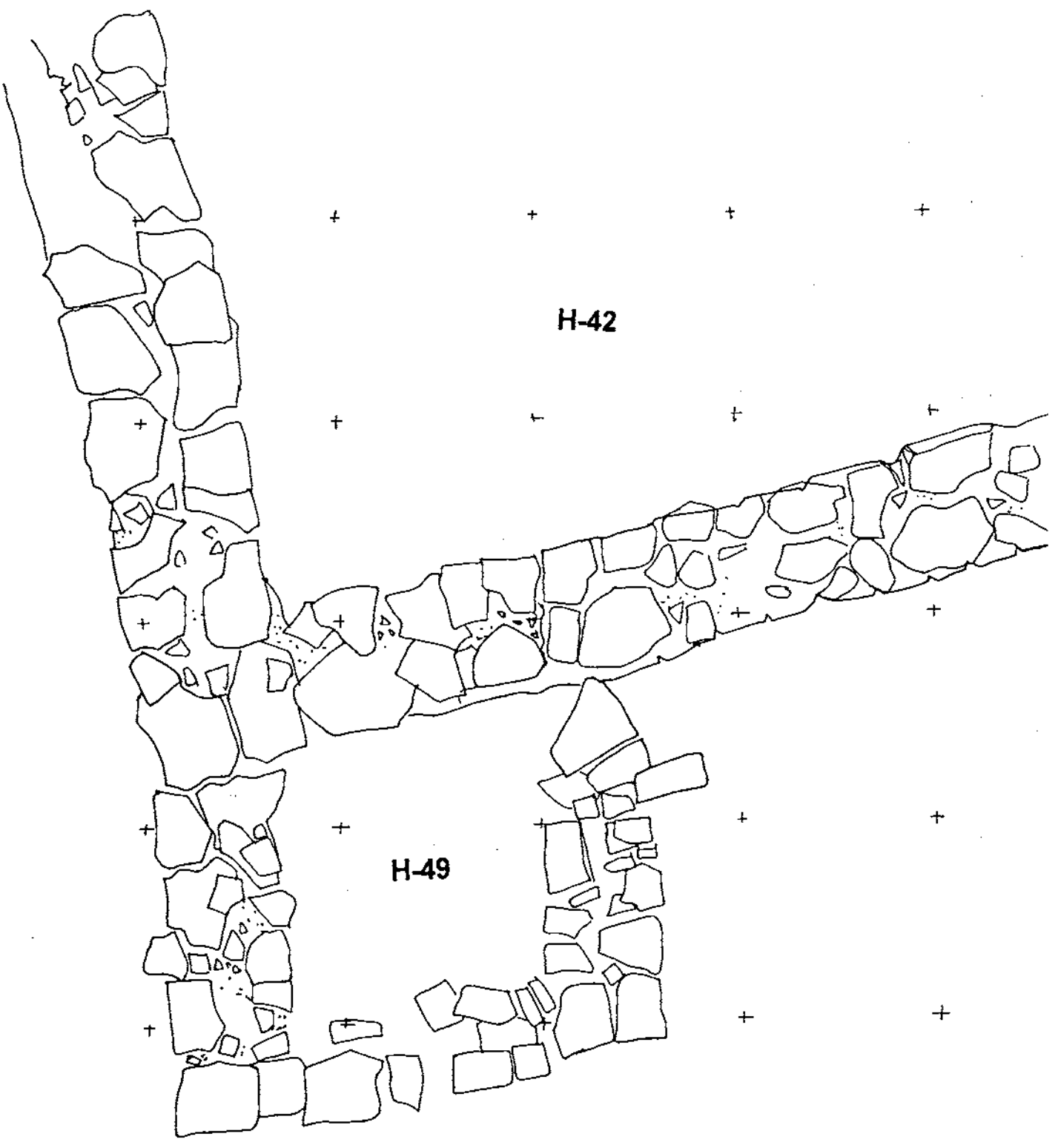
-175-

N ↑

0 4 m

L'ESQUERDA 2001

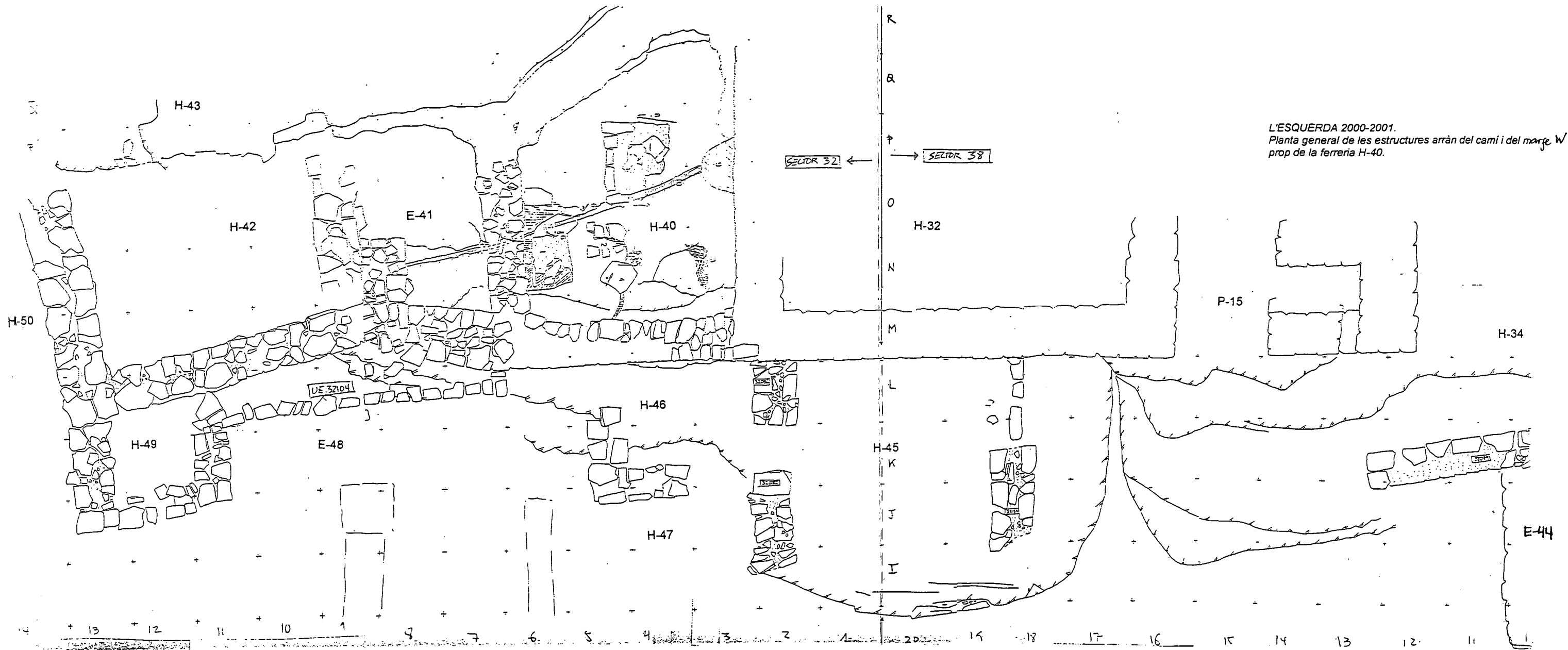

H-42

H-49

0 1m

N ←
L'ESQUERDA 2001

L'ESQUERDA 2000-2001.
Planta general de les estructures arràn del camí i del marge W
prop de la ferrenya H-40.